

ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน:
ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง
จังหวัดสุพรรณบุรี

กฤษิปัญญา เกิดศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2553

ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน:

ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง

จังหวัดสุพรรณบุรี

ฐิริปัญญา เกิดศรี

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะและการจัดการเชิงกลยุทธ์)

ศาสตราจารย์.....ประธานกรรมการ
(ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.....กรรมการ
(ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล)

.....กรรมการ
(ดร.วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์)

รองศาสตราจารย์.....คณบดี
(ดร.ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์)

สิงหาคม 2553

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อผู้เขียน	นายภูมิปัญญา เกิดศรี
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2553

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

วิธีการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Study) โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น และเจาะลึกในประเด็นสำคัญ ใช้การสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกร และเกษตรกรที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งประชากร 601 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน การสุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างตามโอกาสหรือความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าหรือการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างที่ตรงกับเงื่อนไขจนครบจำนวนที่กำหนดไว้ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรและเกษตรกร รวมทั้งสิ้น 10 คน ใช้โปรแกรม SPSS for Window สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ความแตกต่างของร้อยละ ไคสแควร์ (Chi-Square) Gamma (G) และ Multiple Regression ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) กลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประสบความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นอยู่กับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารและผู้นำเกษตรกร 3) ตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร การประสานงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เมื่อวัดด้วยสถิติที่ใช้วัดความแรงของความสัมพันธ์ G พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับความร่วมมือ ความร่วมมือกับความรู้ การสนับสนุนกับการประสานงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับความรู้ การประสานงานกับความร่วมมือ ความร่วมมือกับความสำเร็จ ความรู้กับความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนกับความสำเร็จ การสนับสนุนกับความร่วมมือ การประสานงานกับความรู้ การประสานงานกับความสำเร็จ การสนับสนุนกับภาวะผู้นำ การประสานงานกับการแลกเปลี่ยน การสนับสนุนกับความสำเร็จ การประสานงานกับภาวะผู้นำ การสนับสนุนกับความรู้ การสนับสนุนกับการแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำกับความสำเร็จ ความร่วมมือกับภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำกับความรู้ และการแลกเปลี่ยนกับภาวะผู้นำโดยมีค่าความสัมพันธ์ เท่ากับ .895 .879 .844 .843 .801 .783 .782 .780 .779 .773 .772 .770 .752 .735 .727 .719 .700 .624 .610 .530 และ .476 ตามลำดับ 4) ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ในการอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน มี 4 ตัวแปร ที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 นั่นคือเมื่อวัดจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุ (β) ซึ่งพยากรณ์ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีที่สุดและมีผลในทางบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำ และการประสานงาน เรียงตามลำดับความสำคัญ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่สัมพันธ์และไม่ช่วยในการอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประมาณร้อยละ 72.5 ($R^2 = .725$)

ข้อเสนอแนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน คือ 1) จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่สนใจหรือกลุ่มเป้าหมายอย่างจริงจัง 2) ภาครัฐควรมีความต่อเนื่องในการให้ความสนับสนุน และตอบสนองความต้องการและภูมิปัญญาของชุมชน 3) จะต้องมีการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ และมีการทำงานร่วมกันเชิงบูรณาการ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ 1) ควรสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ที่สนใจหรือกลุ่มเป้าหมายก่อนดำเนินงาน 2) ภาครัฐควรมีความต่อเนื่องในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจัง 3) การสนับสนุนและการทำงานของภาครัฐจะต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

ABSTRACT

Title of Thesis	Factors Affecting the Success in Application of Sufficiency Economy Philosophy in the Agricultural Reformed Area: A Case Study of Tambon Nikom Krasiew, Danchang District, Supanburi Province.
Author	Mr.Bhuripanya Kerdsri
Degree	Master of Public Administration
Year	2010

The objectives of this research are to find (1) the successful level of the modification of Agricultural Reformed Land at Tambon Nikom Krasiew, Danchang District, Supanburi Province. (2) factors affecting to the success modification of Sufficiency economy philosophy applied in the place as seen in No.1 (3) the level of relationship of variant interval.

The research studying pattern was set as the qualitative research under the cross-sectional study. The qualitative research's samples, with the method of purposive sampling, are collected from 10 involved people such as farmer leaders, community leaders and officers. Partially, the quantitative research contents are used to work cooperatively in order to identify the data to be more reasonable. As well as, its samples are collected with the method of probability sampling. All together, the data are collected from 250 samples of the total of 601 populations by questionnaires and interviewing paper. The collected data are classified and identified by SPSS program (for windows) and statistical analysis of percentage, mean, standard deviation, minimum and maximum values, difference of percentages, Chi-square, Gamma and multiple regression.

The results show as seen bellows: (1) Personal properties have no influence to the success of the Modification of Sufficiency Economy Philosophy. (2) Leadership of local leaders is the great influence to the success of the Modification of Sufficiency Economy Philosophy. (3) Factors that are enable to create a high significant success of the Modification of Sufficiency Economy Philosophy are knowledge perception of Sufficiency Economy Philosophy, leadership, cooperation in activities conducting, experiences exchange among farmers, collaboration and supporting from governmental sectors. After analyzing the strength of variant relationship, factors that are related to the success of the Modification of Sufficiency Economy are experiences exchange and cooperation, cooperation and knowledge. Budget supporting and collaboration, Budget supporting and achievement, knowledge and achievement, experiences exchange and achievement, Budget supporting and cooperation, collaboration and knowledge, collaboration and achievement, Budget supporting and leadership, supporting and knowledge, supporting and exchange, leadership and achievement, cooperation and leadership, leadership and knowledge, as well as exchange and leadership. Their relationship values are .895 .879 .844 .843

.801 .783 .782 .780 .779 .773 .772 .770 .752 .735 .727 .719 .700 .624 .610 .530 and .476 respectively. (4) Variant factors can describe predicatively on the success of the Modification of Sufficiency Economy Philosophy. There are 4 factors affecting positively and significantly to the success of the Modification of Sufficiency Economy at the figure of .000. Those factors are the experiences exchange, knowledge perception, leadership and collaboration respectively. Conversely, cooperation and the supports from governmental sectors are not link to the positive result. The variances at such case give positive value at 72.5 % ($R = .725$)

The farmers and officers in the project give three guidance points for solving difficulties occurred in the Modification of Sufficiency Economy to as follows. (1) Before launching the project, its knowledge details must be transferred to target groups effectively. (2) Governmental sectors should support target groups continuously and response to the needs of existing technology in each community. (3) Involved agencies must pay attention to participate in the work plan cooperatively.

The research results give 3 recommendations as seen then. The first and second recommendations are detailed the same as above mentioned but the third recommendation says that governmental sectors must support the project by centering at targeted people.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากท่าน ศาสตราจารย์ ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ภัทธนากุล คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ท่าน ดร.วีระชัย นาควิมลยวงศ์ รองเลขาธิการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ได้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นตั้งแต่ต้น อันมีค่าต่อการวิจัย อีกทั้งได้กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบคุณประชาชนตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่ส.ป.ก.สุพรรณบุรีและเกษตรอำเภอด่านช้างที่สละเวลาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ซึ่งสำเร็จด้วยดีและหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนตำบลนิคมกระเสียวและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณคณาจารย์คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ทุกท่านตลอดจนเจ้าหน้าที่ ที่ได้ให้ความกรุณาในการศึกษามาตลอดหลักสูตรและสนับสนุนเงินทุนคณะในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ฐิริปัญญา เกิดศรี

สิงหาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(13)
สารบัญภาพ	(14)
 บทที่ 1 บทนำ	 1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.1.1 ความเป็นมาของนิคมเศรษฐกิจพอเพียง	3
1.1.2 มติคณะรัฐมนตรี	4
1.1.3 พระราชบัญญัติและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	4
1.1.4 วัตถุประสงค์การจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียง	4
1.1.5 หลักการสำคัญ	5
1.1.6 การจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียง	5
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.3 ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย	7
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
 บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด	 8
2.1 ข้อมูลทั่วไปของนิคมเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนิคมกระเสียว	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนิคมและเขตปฏิรูปที่ดิน	26
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ	29
2.4.1 ความหมายของความรู้	29

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือและการมีส่วนร่วม	31
2.5.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน	34
2.5.2 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	35
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	46
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	47
3.1 วิธีวิจัยที่ใช้	47
3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	47
3.3 การรวบรวมข้อมูล	48
3.4 การประมวลผล	48
3.5 ตัวแปรและนิยามปฏิบัติ	48
3.5.1 ตัวแปรตาม	48
3.5.2 ตัวแปรอิสระ	49
3.5.3 นิยามปฏิบัติ	49
3.6 สมมติฐานวิจัย	50
3.7 การวิเคราะห์	51
3.7.1 กรอบในการวิเคราะห์	51
3.7.2 การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตาราง	51
3.7.3 สถิติที่ใช้	51
3.8 การทดสอบเครื่องมือ	51
3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	53
4.1 การพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านต่างๆ ของการประยุกต์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	54
4.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล	54
4.1.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	59
4.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตปฏิรูปที่ดิน	62
4.1.4 ปัจจัยช่องทางที่สร้างความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	64
4.1.5 ปัจจัยภาวะผู้นำ	65

4.1.6	ปัจจัยความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม	66
4.1.7	ปัจจัยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร	67
4.1.8	ปัจจัยการประสานงาน	68
4.1.9	ปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	69
4.1.10	ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	70
4.2	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	71
4.2.1	ปัจจัยส่วนบุคคลกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	72
4.2.2	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	75
4.2.3	ภาวะผู้นำกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	76
4.2.4	ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	76
4.2.5	การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	76
4.2.6	การประสานงาน กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	77
4.2.7	การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	77
4.3	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตามลำดับความสำคัญ	78
4.4	ผลการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	80
4.5	ข้อเสนอแนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	83
บทที่ 5	สรุป และข้อเสนอแนะ	85
5.1	สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	86
5.1.1	การศึกษาปัจจัยต่างๆ และระดับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	86

5.1.2 การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จใน การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	88
5.1.3 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตามลำดับความสำคัญ	89
5.2 ข้อเสนอแนะ	90
5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	90
5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	90
5.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม	91
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	96
ประวัติผู้เขียน	108

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ข้อมูลเขตปฏิรูปที่ดิน ต. นิคมกระเสียว อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี การติดตามการทำ ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตนิคมฯ	9
2.2 ผลการสำรวจจัดกลุ่มรายได้ของเกษตรกร แยกตามอาชีพ	10
2.3 แนวทางการพัฒนานิคมเศรษฐกิจพอเพียง	10
4.1 คุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	55
4.2 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	59
4.3 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความพอประมาณ	59
4.4 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความมีเหตุมีผล	60
4.5 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีภูมิคุ้มกัน	60
4.6 ความรู้ความเข้าใจความรู้ในเรื่องการมีความรู้	61
4.7 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีคุณธรรม	61
4.8 ประสบการณ์จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	62
4.9 ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน	63
4.10 ความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ	65
4.11 ระดับความคิดเห็นต่อผู้นำ	66
4.12 ระดับการมีส่วนร่วม	67
4.13 ระดับการแลกเปลี่ยน	68
4.14 ระดับความคิดเห็นต่อการประสานงาน	69
4.15 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	70
4.16 ความสำเร็จของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	71
4.17 ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	73
4.18 ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน จำแนกตามปัจจัยต่างๆ	77

4.19 Correlation Matrix	79
4.20 สรุปตัวแปรอิสระที่อธิบายและพยากรณ์ความสำเร็จ ในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ Multiple Regression	80

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	46

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ความยากจนของคนในชนบท มีปัญหาด้านที่ดินทำกินซึ่งถือเป็นทุนของชีวิต เป็นปัญหารากฐานที่สำคัญ เมื่อคนจนไม่มีที่ดินทำกินหรือแม้กระทั่งเกษตรกรที่มีที่ดินทำกิน แต่ไม่สามารถสร้างความมั่นคงในชีวิต ทั้งในอาชีพและรายได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก คุณภาพดิน แหล่งน้ำ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้คน ยากจนไม่สามารถรักษาที่ดินทำกินไว้ได้ส่งผลให้มีการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองเป็นปัญหาสังคมติดตามมา

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด กว่า 25 ปี ซึ่งเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ มีเหตุมีผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบคอบและความระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้จัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเพื่อมุ่งหวังจะแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน นอกจากนั้นยังร่วมแก้ไขปัญหาคคนยากจนที่ไม่มีที่ดินทำกิน ทั้งนี้เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด ดังประโยคที่ว่า “นิคมเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปฏิรูปบนพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน”

ซึ่งจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 มาตรา 83 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รัฐบาลได้นำมากำหนดเป็นนโยบายและแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ซึ่งได้กำหนดไว้ในเรื่อง ที่ 4 นโยบายเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

2) ภาคเกษตร

(1) ส่งเสริมการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ในระดับชุมชนตามแนวพระราชดำริเพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่งเสริมการขยายกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสานวนเกษตร โครงการอาหารกลางวัน และธนาคารโค กระบือตามแนวพระราชดำริโดยเกษตรกรและชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและแนวทางด้วยตนเอง

(2) ปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรโดยสร้างระบบนิคมการเกษตรและเร่งรัดการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน เพื่อการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรทุกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร รวมทั้งมีความเหมาะสมและสมดุลทั้งด้านอาหารและพลังงานทดแทน ด้วยการบูรณาการหน่วยงานและภาคีความร่วมมือต่างๆ เพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ตลอดจนสงวนและคุ้มครองพื้นที่การเกษตรจำนวน 130 ล้านไร่สำหรับการเกษตรอย่างยั่งยืน

(3) สร้างความเข้มแข็งให้ภาคการเกษตรทั้งระบบ โดยเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ทุกระดับวัย ทั้งในด้านการผลิตการบริหารจัดการผลผลิต การบริหารองค์กรเกษตรกรรูปแบบต่าง ๆ ด้วยองค์ความรู้จากนวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาระบบการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพของภาคเกษตรให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

จากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งมีภารกิจตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินพ.ศ. 2518 ในสี่ด้านด้วยกัน คือ 1) จัดที่ดิน 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร 3) สร้างมูลค่าที่ดิน 4) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

และจากภารกิจดังกล่าวเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลที่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จึงได้ดำเนินการโครงการจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินขึ้นทั่วประเทศโดยมีเป้าหมายจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อ

1) บูรณาการทรัพยากรหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน (ทั้งภาครัฐกิจ และองค์กรพัฒนาเอกชน) ประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกร สถาบันการศึกษาระดับต่างๆ เพื่อผสมผสานแนวความคิด ทรัพยากรและเครื่องมือ งบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร

2) ผสมผสานการจัดการในด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกร ยากจนรู้จักการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และเข้าถึง โอกาสต่างๆ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการสนับสนุนการจัดการด้านปัจจัยพื้นฐาน และการช่วยเหลือด้านการตลาด เช่น การจัดที่ดินให้คนยากจน การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการผลิต ความรู้ทักษะการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการแปรรูป การตลาด บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมได้เสีย (Stakeholder) ทุกคน ตาม หลักสูตรบูรณาการ

3) เป้าประสงค์หลัก คือ (1) เพื่อแก้ปัญหาความยากจน (2) เพื่อปรับปรุง ปัจจัยพื้นฐานและพัฒนาทรัพยากรบุคคล (เกษตรกร) ให้พึ่งตนเองได้ในระบบเศรษฐกิจพอเพียง และมีศักยภาพที่จะแข่งขันกับต่างประเทศ (3) เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินถูกปล่อยให้รกร้างให้ เกิดประโยชน์สูงสุด (4) เพื่อฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

1.1.1 ความเป็นมาของนิคมเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.1.1 แผนบริหารราชการแผ่นดิน 4 ปี ได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดความ ยากจน โดยมีเป้าหมายที่จะแก้ไขความยากจนใน 16,735 หมู่บ้าน และยกระดับรายได้คนยากจน 7.5 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นคนยากจนในภาคเกษตรประมาณ 6 ล้านคน

1.1.1.2 ปัญหาสำคัญของความยากจนในภาคเกษตร คือ ขาด 1) ความรู้ และการ จัดการ 2) ทุน 3) โครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะที่ทำกิน การพัฒนาดิน และน้ำ 4) ปัญหาราคา ผลผลิต และตลาด

1.1.1.3 ผลการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน แห่งชาติ (ศตจ.) พบปัญหาที่มีการลงทะเบียนมาก คือ ขาดที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกินแต่ไม่ เพียงพอต่อการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ประมาณ 4.8 ล้านราย ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่ไม่มีที่ดิน ทำกินประมาณ 2.02 ล้านราย และเป็นผู้มีที่ดินไม่เพียงพอ 1.63 ล้านราย ซึ่งเป็นเป้าหมายของการ แก้ไขปัญหา (รวม 3.66 ล้านราย)

1.1.1.4 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจหลักในการจัดหาที่ดิน การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานการเกษตร การพัฒนาเกษตรกรในด้านความรู้ อาชีพ การจัดการ การแปรรูป การตลาด เพื่อให้ยุทธศาสตร์การจัดความยากจนบรรลุผล

1.1.2 มติคณะรัฐมนตรี

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคาความยากจน 2 รูปแบบ ประกอบด้วย

1.1.2.1 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน และ

1.1.2.2 นิคมเศรษฐกิจพอเพียง

ตามวาระการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ในการประชุม คณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ณ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2548

1.1.3 พระราชบัญญัติและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่

- 1) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 และแก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532
- 2) พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542
- 3) พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548
- 4) กฎฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547

1.1.4 วัตถุประสงค์การจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.4.1 บูรณาการทรัพยากรหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน (ทั้งภาครัฐกิจ และ องค์การพัฒนาเอกชน) ประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกร สถาบันการศึกษาระดับต่างๆ เพื่อผสมผสาน แนวความคิด ทรัพยากรและเครื่องมือ งบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาคาความยากจนของเกษตรกร

1.1.4.2 ผสมผสานการจัดการในด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ เกษตรกรยากจนรู้จักการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และเข้าถึงโอกาสต่างๆ ตามแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการสนับสนุนการจัดการด้านปัจจัยพื้นฐาน และการช่วยเหลือด้าน การตลาด เช่น การจัดที่ดินให้คนยากจน การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการผลิต ความรู้ทักษะการ ประกอบอาชีพ การจัดการด้านการแปรรูป การตลาด บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมได้เสีย (Stakeholder) ทุกคน ตามหลักสูตรบูรณาการ

1.1.4.3 เป้าประสงค์หลัก คือ

- 1) เพื่อแก้ปัญหาคาความยากจน
- 2) เพื่อปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานและพัฒนาทรัพยากรบุคคล (เกษตรกร) ให้พึ่งตนเองได้ ในระบบเศรษฐกิจพอเพียง และมีศักยภาพที่จะแข่งขันกับต่างประเทศ
- 3) เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินถูกลดปล่อยให้รกร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4) เพื่อฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

1.1.5 หลักการสำคัญ

การแก้ไขปัญหาความยากจน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยึดหลักการ 4 ประการสำคัญ ประกอบด้วย

1.1.5.1 เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เพื่อให้เกษตรกรได้เข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ปัญญา เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.5.2 เน้นการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ (Skill Practice) เพื่อให้เกษตรกรรู้จักการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และเข้าถึง โอกาสใหม่ๆ โดยมีการทำกินในแปลงที่ดินที่จัดให้ควบคู่ไปกับการเรียนรู้

1.1.5.3 เน้นการนำที่ดินที่ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่ามาใช้ประโยชน์ (Land Reform) ในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรยากจน ควบคู่กับการฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.1.5.4 เน้นการรวมกลุ่มเกษตรกร ให้พึ่งพาช่วยเหลือกันในรูปแบบสหกรณ์ หรือ วิสาหกิจชุมชน(Business Chain) สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อช่วยเหลือด้านการตลาดอันสามารถจะเชื่อมโยงไปสู่การส่งออกในรูปแบบการทำ Contract Farming กับบริษัทเอกชน

1.1.6 การจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.6.1 จัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียง รวมกลุ่มสมาชิกตามหลักสหกรณ์เข้าที่ดินแปลงรวมระยะยาวจาก ส.ป.ก. ตลอดจนอาศัยเอกสารสัญญาเช่าดังกล่าวค้ำประกันการกู้ยืมเงิน เพื่อให้สหกรณ์มีทุนมาดำเนินการ

1.1.6.2 จัดรูปการใช้ที่ดินทั้งแปลงอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำเขตเกษตรกรรม

1) ทำการผลิตเป็น Cluster เพื่อให้ได้มาตรฐาน GAP และทำ Contract Farming กับ ภาคเอกชนตามความเหมาะสม

2) สมาชิกแบ่งงานกันทำตามความถนัด ทั้งการผลิต การแปรรูป บรรจุภัณฑ์ โดยมีการทำ Branding ของนิคม

3) จัดให้มีกิจกรรมในมิติของสังคมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในนิคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ และชุมชน

4) บูรณาการกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกรในลักษณะไตรภาคี โดยภาครัฐช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เป็นตัวกลางในการประนอมผลประโยชน์ของเกษตรกรและภาคเอกชน

1.1.6.3 สร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านนิคมเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อรองรับการให้บริการเกษตรกรยากจนที่ขึ้นทะเบียน

1) สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องควบคู่กับการรวมกลุ่มเกษตรกรให้มีการพึ่งพาช่วยเหลือกัน ทั้งในด้านการผลิต และการตลาด ผ่านทางนิคมเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน และสหกรณ์ฯ

2) ปรับวิธีคิดจากการทำเกษตรรายย่อยเป็นการรวมกลุ่มจดทะเบียนเป็นสหกรณ์เพื่อให้มีอำนาจต่อรองและพัฒนาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเฉพาะด้าน โดยใช้กระบวนการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในแปลงกิจกรรมที่สมัครใจ

3) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในโครงการ ให้สามารถเป็นวิทยากรประจำแปลงเกษตรกรรม เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ และสร้างความมั่นใจในการทำประโยชน์ที่ดิน

4) ขยายผลโดยการเชื่อมโยงกับโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.1.6.4 รวมกลุ่มเกษตรกรพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยมีนิคมเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหน่วยงานประสานร่วมกับสหกรณ์ สนับสนุนให้สมาชิกที่ผ่านหลักสูตรการเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน นิคมเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการดำเนินการทั้งด้านการผลิต แปรรูป และการตลาด โดยอาศัยนิคมเศรษฐกิจพอเพียง และสหกรณ์เป็นศูนย์ประสานงาน ภายใต้ พ.ร.บ. ปฏิรูปที่ดิน พ.ร.บ. วิสาหกิจชุมชน และกฎหมายว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร

จากนโยบายของรัฐบาลจนมาเป็นโครงการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่จัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินขึ้นในจังหวัดต่างๆ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดำเนินการตามโครงการโดยได้คัดเลือกและจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินขึ้นใน ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง ของเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำไปสู่แนวทางและข้อเสนอแนะแก่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.2.3 เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่น่าจะมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด มากรองลงมาตามลำดับ จนถึงไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

1.3 ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

1.3.1 การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้น

1.3.2 ข้อจำกัดในการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกระทำได้อย่างยากเพราะกลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.4.2 ได้ทราบถึงตัวแปรหรือปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.4.3 ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือปัจจัยที่มีมากที่สุด มากรองลงมาตามลำดับจนถึงไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

1.4.4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ข้อมูลของนิคมเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนิคมกระเสียว

สภาพพื้นที่ ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด 64,651 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ประชากรทั้งสิ้น 5,629 คน 1,239 ครัวเรือน จำนวนเนื้อที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 37,391 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับภูเขาและป่าไม้ แหล่งน้ำประกอบด้วย ลำห้วยธรรมชาติจำนวน 7 สาย ส่วนใหญ่มีน้ำตลอดทั้งปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 966.9 มม.

อาชีพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่ถึงร้อยละ 73 ซึ่งได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด อาชีพเสริมของเกษตรกรได้แก่การเลี้ยงสัตว์และประมงพืชที่สำคัญในพื้นที่มีดังนี้

อ้อย มีพื้นที่ปลูกทั้งหมดประมาณ 8,105 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 8 ตัน/ไร่ รายได้สุทธิหักต้นทุนการผลิตประมาณ 1,500 บาท/ไร่

มันสำปะหลัง ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 4 ตัน/ไร่ รายได้สุทธิหักต้นทุนการผลิตประมาณ 2,500 บาท/ไร่

ข้าวโพด ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 700 กก./ไร่ รายได้สุทธิหักต้นทุนการผลิตประมาณ 770 บาท/ไร่

องค์กร/กลุ่มอาชีพ ต.นิคมกระเสียว มีองค์กรและสถาบันเกษตรกรอยู่หลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มธรรมชาติและกลุ่มจัดตั้งกลุ่มที่สำคัญมีดังนี้

- 1) กลุ่มพัฒนาการผลิตข้าวโพด สมาชิก 20 คน กิจกรรมพัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด
- 2) กลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษ สมาชิก 45 คน กิจกรรมผลิตผักปลอดสารพิษ
- 3) กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง สมาชิก 40 คน กิจกรรมพัฒนาสายพันธุ์ไก่พื้นเมือง
- 4) กลุ่มผู้เลี้ยงโค สมาชิก 30 คน กิจกรรมรวมกลุ่มพัฒนาโคเนื้อ

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลเขตปฏิรูปที่ดิน ต. นิคมกระเสียว อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี การติดตามการทำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตนิคมฯ

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	จำนวนแปลง
พื้นที่ทั้งตำบล	64,651		
พื้นที่ประกาศเขต	18,221		
พื้นที่มอบ ส.ป.ก. 4-01	11,633	601	776

จากการติดตามการทำประโยชน์เกษตรกรทำประโยชน์ด้วยตนเองเต็มพื้นที่การประกอบอาชีพของเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย ข้าวโพด ไร่ละ 73.57 มีบางส่วนปลูกไม้ผลไร่ละ 4.43 และประมงไร่ละ 19.22 ส่วนที่เหลือเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ที่อยู่อาศัย นาข้าว และที่สาธารณะ

ตารางที่ 2.2 ผลการสำรวจจัดกลุ่มรายได้ของเกษตรกร แยกตามอาชีพ

อาชีพ/รายได้	0-20,000/ปี	20,000-50,000/ปี	> 50,000/ปี	รวม	ร้อยละ
อ้อย	21	91	106	218	58.29
มันสำปะหลัง	13	29	21	63	16.85
ยูคาลิปตัส	5	4	5	14	3.74
พืชไร่	8	14	7	29	7.75
พืชสวน	5	1	1	7	1.87
พืชผัก	1	-	1	2	0.54
ปศุสัตว์	2	17	22	41	10.96
	55	156	163	374	
รวม	14.71	41.71	43.58	-	100.00

ตารางที่ 2.3 แนวทางการพัฒนานิคมเศรษฐกิจพอเพียง

แผนงาน	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
1. จัดที่ดินแปลงที่ยังไม่ดำเนินการ	เพื่อตรวจสอบแปลงที่ดินตกค้างและมอบสิทธิทำกินให้เกษตรกร	43 ราย 622 ไร่
2. พัฒนาเอกสาร ส.ป.ก. 4-01ค.	เพื่อตรวจสอบแปลงที่ดินกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกร	11,633 ไร่ 776 แปลง
3. ส่งเสริมการเลี้ยงโคนม	เพื่อเพิ่มปุ๋ยอินทรีย์ในแปลง เกษตรกรรม	1,000 ตัว
4. ส่งเสริมการปลูกพืชลดรายจ่ายเพิ่มรายได้	เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	ทุกราย
5. ส่งเสริมการปลูกหญ้า	ลดพื้นที่ปลูกมันและข้าวโพดเพิ่มอาหารสัตว์	
6. ศูนย์เรียนรู้	ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำธุรกิจ	4 ศูนย์
7. จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน	เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยใช้คนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด	4 วิสาหกิจ
8. อาคารอเนกประสงค์	เพื่อใช้เป็นจุดศูนย์รวมวิสาหกิจ	1 หลัง

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

แผนงาน	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
9. อาคารแปรรูปผลผลิตและบรรจุภัณฑ์	แหล่งฝึกอบรม และรวบรวมผลผลิต	1 หลัง
10. อาคารแปรรูปผลผลิต (โรงหุงแห้ง)		1 หลัง
11. คอกคัดสัตว์		1 แห่ง
12. จัดทำบ่อพลาสติก	ส่งเสริมอาชีพ	5 บ่อ
13. ชุกลอกลำห้วย	ส่งเสริมอาชีพ	3 ก.ม.
14. ก่อสร้างฝายหินทิ้ง	น้ำเพื่อการเกษตร	2 แห่ง
15. ขยายเขตไฟฟ้า	น้ำเพื่อการเกษตร	1 แห่ง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550) ได้ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของประชาชนโดยทั่วไป ความว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างสมดุลด้วยการดำเนินไปใน ทางสายกลาง ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550: 136-137) ได้กล่าวถึงแนวทางทฤษฎีใหม่กล่าวว่า

ทฤษฎีใหม่ แม้แต่กิจการ ที่นายฯ ได้พูดถึงเรื่องทฤษฎีใหม่ เรื่องอะไรพวกนี้ก็ต้องมีผู้ที่สนับสนุน เพราะว่าชาวบ้านหรือเกษตรกรอาจจะไม่มีทุนพอสำหรับเริ่มโครงการ แต่ถ้าสนับสนุนแล้ว คือเอกชนสนับสนุนก็ได้ทางราชการก็สนับสนุนด้วย เงินที่สนับสนุนจะเป็นเงินที่ทำงาน เงินที่ทำงานนี้ก็หมายความว่าผลขึ้นมา มีผลขึ้นมาต่อเกษตรกร และมีผลต่อประเทศชาติในส่วนรวม เศรษฐกิจของประเทศชาติก็จะไม่ฝืดเคืองและอย่างนี้ก็ได้เร็วพอใช้

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธ.ค. 2540 มีใจความว่า

เมื่อไม่กี่เดือนมานี้มีคนเอาที่ดินมาให้ เขาให้จะทำโครงการอะไรก็ได้ ตอนแรกเขานึกจะตั้งวัด มีเพื่อนของเขาคัดค้านว่ามีวัดอยู่แล้วเขาก็เลยบอกว่าจะตั้งที่พักสำหรับโรงพยาบาล ซึ่งอยู่ห่างจากที่นั่นประมาณหนึ่งกิโลเมตร ในที่สุดเขาเอามาให้ บอกว่าทำอะไรก็ได้ เรานึกว่าถ้าทำที่พักโรงพยาบาลก็อาจจะยังไม่มีประโยชน์ในทันที จึงตกลงทำโครงการสาธิต ทฤษฎีใหม่ ในที่ที่เหลือ ส่วนหนึ่งจะทำการเพาะปลูกแบบชาวบ้าน แบบไม่ได้ส่งเสริม หมายความว่าใช้น้ำฝนใช้ธรรมชาติ อีกส่วนหนึ่งจะทำแบบ ทฤษฎีใหม่ โดยขุดสระและแบ่งเป็นส่วนที่จะปลูกข้าว และส่วนที่จะปลูกไม้ยืนต้น กับปลูกพืชไร่ พืชสวน

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธ.ค. 2541 มีใจความว่า

ทฤษฎีใหม่นี้เกิดขึ้นมาอย่างไร ก็มาจากการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการปฏิบัติของคนอื่นด้วยตั้งแต่ต้น ก่อนที่เกิดเป็นทฤษฎีใหม่ตามที่เรียกว่าทฤษฎีใหม่ในพระราชดำริ คือ การพัฒนาทางการเกษตร โดยเพาะปลูกหลายอย่างในที่เดียวกัน หรือผลัดปลูกหมุนเวียนกัน อย่างเช่น เขาปลูกข้าว หลังจากฤดูกาลข้าว เขาก็ปลูกถั่ว อย่างนี้เป็นทฤษฎีใหม่แล้ว เมื่อเป็นทฤษฎีใหม่แล้ว ก็เข้ามาเป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง คนที่ทำนี้ ต้องไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ได้เขียนไว้ในทฤษฎีใหม่ว่าลำบาก เพราะผู้ที่ปฏิบัติ ต้องมีความเพียร และต้องอดทน และไม่ใช่ว่าทำได้ทุกแห่ง ต้อง

เลือกที่ แล้วแต่สภาพของภูมิประเทศ เศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ สองอย่างนี้จะทำความเจริญแก่ประเทศได้แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พ้อมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจกันเชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2551: 86) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็น แบบจำลองทางเศรษฐกิจ ที่อธิบายรูปแบบและแนวคิดการบริหารนโยบายเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศซึ่งยังมีขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีในระดับที่ต่ำ ที่เรียกว่าประเทศที่ยังด้อยการพัฒนา หรือประเทศที่กำลังพัฒนา โดยมุ่งที่จะรักษาความมั่นคงและสันติสุขในสังคม อีกทั้งสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจให้ราษฎรในพื้นที่ชนบทที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามควรแก่สภาพ โดยประกอบด้วยสาระสำคัญรวมทั้งสิ้น 5 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) พยายามพึ่งตนเองในการผลิตตามขีดความสามารถทางเทคโนโลยีที่มีอยู่ โดยให้การพึ่งพาต่างประเทศอยู่ในขอบเขตอันสมควร
- 2) ให้เศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมมีแนวโน้มในการเจริญเติบโตขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีโดยดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจด้วยความรอบคอบ ไม่ประมาท
- 3) ให้รู้จักประมาณคนในการบริโภค โดยไม่ใช้จ่ายเกินรายได้ และรู้จักมัธยัสถ์และอดออม โดยยึดหลักการพอมีพอกิน ไม่ฟุ่มเฟือย
- 4) พยายามปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีที่มีอยู่ทั้งในด้านการผลิต การจัดการ และการตลาด ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งพิจารณาความเหมาะสมในการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี ให้ มูลค่าเพิ่ม ที่เกิดจากการผลิตสูงขึ้น อันเป็นแนวทางการเติบโตขยายตัวของเศรษฐกิจในภาพรวม และแนวทางการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตสำหรับราษฎร

ในกรณีที่เป็นไปได้ ราษฎรในพื้นที่ชนบทอาจรวมกลุ่มในลักษณะของสหกรณ์ อเนกประสงค์ ซึ่งสมาชิกร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย และร่วมกันดูแลสวัสดิการและชีวิตความเป็นอยู่ให้มั่นคง ปลอดภัยและมีสันติสุข

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550: 60-61) กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวทาง “ทฤษฎีใหม่” ให้กับประชาชน เพื่อเป็นฐานทางความคิดไปสู่หลักคิด เศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันได้ เป็นกระแสการพัฒนาที่สำคัญยิ่งในหมู่ประชาชนระดับรากแก้วของสังคมไทย ทั้งเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และวิสาหกิจชุมชน มีเป้าหมายใกล้เคียงกันคือการพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้านคือ

1) พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ มีผลิตผลเพื่อยังชีพและนำส่วนที่เหลือเข้าร่วมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและของชาติตามลำดับ

2) พึ่งตนเองทางสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และทำในสิ่งที่ได้เรียนรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีคุณธรรมทางสังคมเป็นเครื่องกำกับ

3) พึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาคุณภาพของคน ค้นหาทรัพยากรในชุมชนและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด บนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ประโยชน์ตกอยู่กับคนไทยด้วยกัน

4) พึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี เช่น ระบบการลักตดน้ำในอ่างเก็บน้ำโดยไม่ต้องใช้เครื่องสูบน้ำ สมุนไพรทดแทนผงซักฟอกเคมี และกั้นน้ำขังพัฒนา ประดิษฐ์กรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้รับรางวัลระดับโลก ส่วนเป็นตัวอย่างของเทคโนโลยีท้องถิ่นที่ช่วยให้ไม่ต้องซื้อหาเครื่องใช้ราคาแพง และทำให้ประเทศชาติไม่เสียดุลการค้า

5) พึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ยึดหลักธรรมทางศาสนาหล่อหลอมการดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอเพื่อยกระดับจิตใจให้เกิดความสงบ รู้รักสามัคคี

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีหัวใจสำคัญอยู่ที่การเชื่อมโยงคุณค่าเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้ากับคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรมของคนและสังคม โดยต้องนำมาปฏิบัติจริงเป็นรูปธรรมเท่านั้น จึงจะนำสังคมและตนเองให้เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทได้อย่างแท้จริง

อำพล เสนาณรงค์ (อ้างถึงใน เอก อนันต์ 2550: 26-27) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง ทรงมีกระแสพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 และตรัสซ้ำเมื่อปี 2541 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกอาชีพ ทุกฐานะ ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าคนจนคนรวย คนชนบทหรือคนเมืองกรุง ฯลฯ สามารถน้อมรับเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม และนำไปปฏิบัติได้ หลักการสรุปได้ ดังนี้

- 1) พึ่งตนเอง ให้พอกิน
- 2) กินอยู่ตามอัตภาพ ไม่ให้เกินฐานะ มีชีวิตที่เรียบง่าย
- 3) อย่าฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ มีความพอใจในสิ่งที่ได้รับมาด้วยความชอบธรรม
- 4) อย่าให้รายจ่ายเกินรายได้
- 5) หากจะแลกหรือซื้อของกินของใช้มาจากภายนอก ควรเลือกที่ผลิตได้ในท้องถิ่น รวมทั้งการท่องเที่ยวควรท่องเที่ยวในประเทศ
- 6) อย่ากู้หนี้ยืมสินมาใช้ในสิ่งที่ไม่มีความจำเป็น อย่าลงทุนให้เกินตัว
- 7) อย่าโลภมาก มีความพอเพียง และเพียงพอ เบียดเบียนคนอื่น

8) อย่าสูดไค้ง เคนสายกลาง

9) ยอมถอยหลัง (หนึ่งก้าว) เพื่อก้าวหน้าที่มั่นคงต่อไป (หลายก้าว)

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (อ้างถึงใน เอก อนันต์ 2550: 42-43) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นปรัชญา ความจริงแล้วเป็นปรัชญาซึ่งใช้กับการดำเนินชีวิตได้ทุกอย่าง เพราะสามหลักที่สำคัญ คือ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุมีผลหรือความสมเหตุสมผล และ 3) การสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องต่างๆ ที่เราดำเนินการอยู่สามเสาหลักเป็นสิ่งที่เราใช้กับการดำเนินชีวิตได้หมดเลย ฉะนั้นเมื่อบางคนไม่เข้าใจเลยไปสงสัยว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแปลว่าไม่ให้ใช้จ่ายหรือเปล่า ซึ่งเราก็จะเห็นว่า พระองค์มีรับสั่งไว้หลายแห่งว่า เศรษฐกิจพอเพียงก็หรูหราได้ แต่ให้เป็นไปตามอัตภาพ โดยสรุป ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผมเห็นว่าเป็นปรัชญาที่มีความลึกซึ้ง เมื่อเทียบกับหลักเศรษฐศาสตร์ ก็มีความใกล้เคียงกันเพราะการจะทำอะไรก็ตามให้พอดี ก็จะต้องไม่มี Surplus คือ ไม่มากเกินไปจนเสียเปล่าขณะเดียวกันก็ไม่ขาดไม่บกพร่อง

ทองคำ แจ่มใส (อ้างถึงในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง 2550: 28-30) ได้กล่าวว่าการทำให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบพอประมาณไม่ทำอะไรที่เกินกำลัง ความสามารถของตนเองและพยายามที่จะพึ่งพาตนเองให้มากที่สุดโดยเห็นได้จากกระบวนการผลิตของครอบครัวที่เน้นใช้แรงงานภายในครัวเรือน การใช้ปัญญาอันตรัยจากมูลสัตว์เป็นคื่น แต่อย่างไรก็ดีชาวบ้านก็ไม่ได้ปฏิเสธเทคโนโลยีทั้งหมดแต่เลือกที่จะนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินการอย่างเหมาะสมและรอบคอบ ชีวิตของชาวบ้านที่นี้ค่อนข้างจะใกล้เคียงแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แต่ไม่ได้จัดตามสูตรโดยจะเน้นมากคือเรื่องการใช้ชีวิต อย่างทุกบ้านจะมีแปลงผักของตัวเอง จะเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา มีที่นา มีสระน้ำไว้ใช้ เรื่องอบายมุขก็น้อย ประกอบกับการได้ฟังเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงบ่อยๆ ก็ทำให้ชาวบ้านตื่นตัวมากขึ้น ในระดับชุมชนมีกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลายที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่ชาวชุมชน เช่นกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งเป็นที่พึ่งของชุมชนในด้านการเงิน ตลอดจนแก้ปัญหาหนี้สินเดิมของแต่ละครัวเรือน ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ก็ล้วนแต่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความจำเป็นของชาวบ้าน นอกจากนี้แกนนำชุมชนยังมุ่งเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชุมชน โดยใช้ระบบการประชุมชาวบ้านเป็นเวทีในการปลูกฝังและตกย้ำให้ชาวบ้านเข้าใจแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ทั้งนี้จะพบว่า การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนส่วนใหญ่เป็นไปอย่างราบรื่นและได้รับความร่วมมือค่อนข้างดีเนื่องจากชาวบ้านมีความสามัคคีและให้การยอมรับในบทบาทของผู้นำ และที่สำคัญเป็นเพราะชาวอยู่ในชุมชนแห่งนี้ยึดมั่นในประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ

พระอริการวิฑูรย์ อริจิตโต (สุรจิตต์) (อ้างถึงในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง 2550: 45-47) ได้กล่าวว่าการก่อเกิดแต่ละกลุ่มแต่ละกิจกรรมนั้นมีลักษณะเชื่อมโยงเป็น

วงจร มีแนวคิดการใช้เงินของชาวบ้านมาช่วยชาวบ้านเอง ให้ทุกคนทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วม และพยายามเชื่อมงานให้เยาวชนซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่จะขึ้นมาแทน และมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยมีชุมชนคือผู้ที่ต้องปฏิบัติจริง อยู่จริง และกำหนดวันสอนไม่ได้ อย่างน้อยการมาทำกิจกรรมก็ได้เห็นอกเห็นใจพี่น้องได้รับรู้ทุกข์สุขของกันและกัน ได้แลกเปลี่ยน มีความสุขตรงนี้ มีเรื่องปันผลและสวัสดิการเป็นผลพลอยได้ สิ่งเหล่านี้ต้องทำไปเรื่อยๆ และต้องเปลี่ยนไปตามเวลา แต่เราคิดว่าถ้าที่อื่นมาสนับสนุนต่อไปเราจะไม่เกิด ถ้าจะเกิดขึ้นขอให้เกิดจากกระบวนการที่มีเงินอยู่หนึ่งแสน มันถึงจะเข้มแข็ง เพราะถ้าเงินลงมาเยอะทำให้ชาวบ้านแตกแยก ท่านแค้นมาเห็น แต่เราอยู่เราสัมผัส เราไม่ได้ปฏิเสธ แต่ต้องอยู่ที่ความพร้อมของชาวบ้านที่จะจัดการร่วมกันอย่างไร นั่นคือความสำเร็จที่แท้จริง ถ้าเอาเงินมาเป็นตัวชี้วัดตรงนี้ไม่ใช่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเราทำงานภายใต้หลักพุทธศาสนา เน้นเรื่องนามธรรม จิตใจ จิตวิญญาณ สำนึกเพื่อส่วนรวมเป็นหลัก พอเพียงแนวพุทธจะต้องอยู่ด้วยกัน มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล อาทรต่อกัน อยู่ที่จิตใจ เราทำงานอยู่บนฐานหลักของศาสนา

โชคชัย ลัมประดิษฐ์ (อ้างถึงในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง 2550: 59-70) ได้กล่าวว่าแผนชุมชนทำให้เราเห็นข้อมูลทางเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ชาวบ้านคิดได้ว่าการใช้ชีวิตและการทำมาหากินที่ผ่านมามีปัญหาอะไรแล้วเราจะทำอะไรกับมัน โดยเมื่อนำข้อมูลมาเชื่อมโยงเปรียบเทียบกันก็จะพบทางออก ทุกกิจกรรมที่นี้มีเหตุมีผลว่าทำเพื่ออะไร เพื่อแก้ปัญหาอะไรเพราะเราคุยกันทุกครั้งว่า ทำไปเพื่ออะไรไม่ใช่ทำเพื่อให้เสร็จอย่างเดียว ต้องใช้ข้อมูลพื้นฐานมาตีแผ่ให้เห็นความเป็นจริงและใช้เหตุผลในการตัดสินใจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง งานหนักคือการต่อสู้กับการบริโภคนิยม ซึ่งครองสื่อไปหมดแล้ว ทำให้คนเกินพอเพียงเพราะฉะนั้นเราทำงานในเชิงกว้างไม่ได้ต้องทำงานในเชิงลึก ทำในระดับย่อยๆ ระดับครัวเรือน ระดับชุมชนขึ้นไปก่อนแล้วใช้สื่อของเราก็คือสื่อบุคคล หากคนที่หัวใจเห็นด้วย แล้วลงมือทำทันทีเป็นการระเบิดจากข้างในเมื่อบ้านข้างเคียงเห็นก็ทำตาม นอกจากนี้ก็ยังมีพยายามผลักดันให้แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแพร่หลายเข้าไปสู่ครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น โดยการสร้างตัวอย่างให้เห็น ซึ่งสมาชิกหลายคนต่างก็เชื่อมั่นว่าสิ่งที่พวกเขาพยายามทำกันอยู่นี้เป็นแนวทางที่ถูกต้องและจะนำไปสู่ชุมชนที่มีความสุขอย่างแท้จริงและยั่งยืน

เสน่ห์ จามริก (2550: 51-52) กล่าวว่าทัศนวิสัยเศรษฐกิจพอเพียง ควรต้องมีการวางเป้าหมายต้นทางและเป้าหมายปลายทางให้เป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติไว้ เพื่อจะได้มีทิศทางการพัฒนาที่เป็นที่เข้าใจและอยู่ในสำนึกร่วมกัน ในแง่เศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่ใช่เป็นเพียงต้นแบบหรือแบบพิมพ์เขียวสำเร็จรูป หากแต่มีความหมายเป็นกระบวนการสังคมอันเป็นพลวัต เป้าหมายต้นทางก็ได้แก่ การเกษตรขึ้นพออยู่พอกิน อย่างที่กล่าวขวัญถึงกันมากในยามวิกฤตการเงินขณะนี้ แต่นั่นก็

ไม่ควรจะยึดมั่นถือมั่นเอาเป็นจุดจบอยู่ในตัวเอง หากควรต้องเปิดช่องทางโอกาสให้ได้มีการเรียนรู้ พัฒนาตนเองต่อไป ไปสู่การเกษตรกรรมที่ยั่งยืนจนถึงเป้าหมายปลายทาง คือ เศรษฐกิจชุมชนสอง สามระดับเศรษฐกิจนี้ยังจะได้ขยายความต่อไป ข้อที่เห็นควรเน้นถึงในที่นี้ ก็คือ เรื่องของหลักการ ฟังตนเองและนิเวศที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งจะต้องมีระบบและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในระดับ การสร้างจิตสำนึกและระดับปฏิบัติจริง ความจริงทั้งสองด้านของหลักการคือ การฟังตนเองกับ นิเวศสัมพันธ์เชื่อมโยงเสมือนสองด้านของเหรียญอันเดียวกันนั่นเอง เพราะนิเวศเป็นรากฐานสร้าง เสริมให้การฟังตนเองได้สัมฤทธิ์ผลและยั่งยืน

เสน่ห์ จามริก (2550: 250) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นทั้งหลักการและ กระบวนการทางสังคม ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน การพัฒนาขีด ความสามารถในการผลิตและการบริโภคอย่างพออยู่พอกินจนไปถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรม คราวเรือนสร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลาย เกิดตลาดซื้อขาย สะสมทุน ฯลฯ ทำให้ระบบ เศรษฐกิจจะพัฒนาขึ้นอย่างมั่นคงและเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันให้กับโลกาภิวัตน์

สมพร เทพสิทธา (2549: 29-32) กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมีขอบเขต กว้างขวางกว่าเศรษฐกิจระบบทุนนิยมซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุซึ่งเป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน ค่าไร ไม่ เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ

1) มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินให้มีความขยัน หมั่น เพียร ประกอบสัมมาอาชีพเพื่อให้ฟังตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกร จำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่สภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความ ยากจน สามารถฟังตนเองได้ มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

2) มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณและพอใจ ในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่ มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

3) มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตา เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกันเพื่อให้ทุกคน อยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอารัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

4) มิติด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัดอดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิด

กลายเป็นหนี้เป็นสิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (อ้างถึงในสมพร เทพสิทธา 2549: 34-35) กล่าวว่าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องถือหลัก 3 ประการ คือ 1) คนเราทำอะไรต้องรู้จักประมาณ เช่น ประเมินว่าศักยภาพของเรานั้นเป็นอย่างไร มีเงินเท่าไร และนอกจากมีเงินแล้ว มีอะไรอีกบ้าง 2) ต้องมีเหตุผล ต้องคิดตรองข้อดีข้อเสีย ว่ามีอะไรดีบ้าง อะไรเสียบ้าง 3) สิ่งที่ตัดสินใจลงมือทำต้องมี ภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ถ้าจะประเมินว่ามีปัญหาขึ้นมา จะแก้ไขให้เสียน้อยที่สุดอย่างไร ต้องคิดเรื่องเวลา ปัจจัย และความเสี่ยงคืออะไร ความรู้ทั้ง 3 ประการนี้ไม่ได้นำไปใช้เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้นเรื่องการศึกษา เรื่องวัฒนธรรมก็นำไปใช้ได้

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2549: 172-174) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาสากลที่สามารถประยุกต์ใช้ในทุกระดับ จากระดับมหภาคสู่ระดับจุลภาค จากระดับนโยบายสู่ระดับปฏิบัติ จากระดับประเทศสู่ระดับโลก จากภาคประชาชนสู่ภาคเอกชนและจากมิติเชิงโครงสร้างสู่มิติเชิงพฤติกรรม เศรษฐกิจพอเพียงมี 3 หลักการ คือ

- 1) ความพอประมาณ หมายถึง การทำให้ประชาชนเดินทางสายกลาง มีความพอดี ไม่เบียดเบียนทั้งตัวเองและผู้อื่น ไม่ใช้จ่ายเกินที่ยั่งยืนหรือลงทุนที่เกินกำลังถ้าศักยภาพของตัวเองสามารถไปสู่โลกได้แล้วก็ไป ถ้ายังน่าจะอยู่ระดับภูมิภาคก็อยู่ในระดับนั้นก่อน อย่างนี้เรียกว่าความพอประมาณ
- 2) การใช้ความรู้และเหตุผลในการตัดสินใจ สิ่งที่สำคัญคือความรอบคอบ รู้จักปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมภายนอก เพราะเราอยู่ในระบบเปิดบางคนยังเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระบบปิดความจริงแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมองทุกอย่างแบบพลวัต ประเด็นคือในพลวัตการเปลี่ยนแปลงเราจะปรับวิธีการทำงานของภาครัฐ ยุทธศาสตร์การแข่งขันของภาคเอกชน ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนให้เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างไร
- 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในระดับครอบครัว จะทำอย่างไรให้ครอบครัวอยู่กันอย่างแน่นแฟ้นในระดับชุมชน ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนจะอยู่กันอย่างสมานฉันท์ได้อย่างไร ในภาคเอกชนจะสร้างขีดความสามารถพร้อมๆ กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างพลังในการแข่งขันได้อย่างไร

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549: 13) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้มีหลัก 3 ประการคือ 1) การทำอะไรโดยใช้เหตุผล ไม่ทำตามกระแส ที่ผ่านมามีไทยเราชอบทำตามกระแสทำให้เสียทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ และร้ายที่สุดคือเสียคน เพราะคนไม่ประหยัดจากการศึกษาพบว่าคนไทยมีสารกระตุ้นให้ชื้อปิ้ง พอมีสินค้าใหม่เข้ามาจะแพ่งแก่ไหนคนไทย

กวาดเรียบ 2) ต้องทำอะไรพอประมาณ ก่อนที่จะทำอะไรต้องตรวจสอบว่าสามารถทำได้หรือไม่ และทำให้สอดคล้องกับภูมิสังคม 3) ต้องมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งทุกครั้งพระเจ้าอยู่หัวจะทรงตรัสว่าคนต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ต่อให้ระบบดีแค่ไหนก็ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (อ้างถึงในอภิธา ที่รักษ์ 2551: 168) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่าอาจมองได้เป็นสองด้าน คือ มองอย่างวัตถุนิยม และมองแบบจิตนิยม

- 1) มองอย่างวัตถุนิยม มองภายนอก คือ ต้องมีกินมีใช้มีปัจจัยสี่เพียงพอ ที่เราพูดว่าพอสมควรกับอัตภาพ ซึ่งใกล้เคียงกับคำว่าพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
- 2) ด้านจิตนิยมหรือจิตใจภายในคือ คนจะมีความรู้สึกเพียงพอไม่เท่ากัน บางคนมีเป็นล้านก็ไม่พอบางคนมีนิดเดียวก็พอเป็นการเพียงพอทางจิต

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2544: 25) ได้ให้ความหมายโดยนัยแห่งวัฒนธรรมว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เทคนิคมีความหมายกว้างว่านั่น เพราะรวมเอา 1)อุดมการณ์บางอย่าง 2)โลกทัศน์บางอย่าง 3) ความสัมพันธ์บางอย่าง 4)ค่านิยมบางอย่างอยู่ในนั้นด้วย ทั้งหมดนี้คือ วัฒนธรรมนั่นเองถ้าไม่เข้าใจตามความหมายนี้เศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นไปได้แค่เกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองในปริมาณเพียงพอจะผลิตเพื่อบริโภคหรือทำรายได้พอสำหรับครัวเรือนเท่านั้น ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงนิยามกันไว้เพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือ วัฒนธรรม ไม่ใช่เทคนิคการเพาะปลูกหรือศีลธรรมความไม่ละโมภและการประหยัดเท่านั้น แม้ว่าเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ของเศรษฐกิจพอเพียง

สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2541: 33-37) กล่าวว่า ความคิดเรื่องเศรษฐกิจพึ่งตนเองในชนบทเพิ่งจะกลายเป็นกระแส ทว่าทั้งสังคมไทยเป็นครั้งแรก ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานคำรับเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 โดยได้ยืนยันการเผชิญหน้าระหว่างเศรษฐกิจทุนนิยมกับเศรษฐกิจชุมชนนิยม โดยกล่าวว่า สิ่งที่ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ จะสวนกระแสกับเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ และง่ายที่จะถูกมองว่าเป็น การถอยหลังเข้าคลอง แต่ทุกอย่างก้าวของการถอยหลังนี้เราระลึกละเอียดตลอดเวลาว่า นี่เป็นการถอยหลังเพื่อวางรากฐานทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนหมู่บ้านทั่วประเทศขึ้นใหม่ รากฐานทางเศรษฐกิจของยุทธศาสตร์นี้ เน้นการเกษตร เน้นการพึ่งตนเอง เน้นการใช้ทรัพยากรในหมู่บ้าน ในท้องถิ่น และเน้นการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ยุทธศาสตร์นี้จะให้การสนับสนุนรากฐานการผลิตทางด้านการเกษตรชุมชนให้เป็นอุตสาหกรรมการแปรรูป ผลิตภัณฑ์การเกษตรขนาดย่อมที่ละก้าว โดยให้ชุมชนเป็นทั้งผู้ประกอบการและเจ้าของทุนในเวลาเดียวกัน

ประเวศ วะสี (2541) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรมไว้ในเอกสารแสดงปาฐกถาพิเศษ “ป่วย อังภาภรณ์”ครั้งที่ 6 ว่า เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชน เป็นเรื่องเดียวกันและไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็น

เรื่องสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา จิตใจ ศีลธรรม และสุขภาพ พร้อมกันไปในตัว ฉะนั้นทุกฝ่ายไม่ว่าสังกัดองค์กรใดควรจะเข้ามาร่วมมือกันส่งเสริมเศรษฐกิจพื้นฐาน โดยส่งเสริมให้เกิดประชาคมตำบล ที่ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมเศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียง หรือเศรษฐกิจชุมชน ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุน 10 ประการ สรุปได้ดังนี้ คือ

1) นโยบายและกระแสสังคม เนื่องจากความเข้มแข็งของชุมชน และเศรษฐกิจชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่ออนาคตของประเทศ ควรที่ทุกฝ่ายในสังคมควรจะศึกษาให้เข้าใจ และรณรงค์เคลื่อนไหวให้เกิดเป็นทิศทางและกระแสสังคม กระแสสังคมจะขับเคลื่อนนโยบายและการกระทำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจชุมชน

2) สำรวจผังชุมชนและเครือข่ายในแต่ละจังหวัด ควรมีการสำรวจและทำผัง (mapping) ให้ทราบว่าชุมชนและเครือข่ายของชุมชนที่เข้มแข็งอยู่แล้วอย่างไรบ้าง ในเรื่องอะไร เพื่อจะได้สนับสนุน ได้ถูกต้องและเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบ้านในที่อื่นๆ

3) ส่งเสริมการขยายตัวเครือข่ายชุมชน ส่งเสริมให้หมู่บ้านอื่นหรือตำบลอื่นเรียนรู้จากเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ถ้ามีผังชุมชนเข้มแข็งก็ทราบว่าจะไปเรียนรู้เรื่องอะไร จากที่ไหนได้บ้าง ถ้าเข้าใจตรงกันและได้ผังเดียวกัน การส่งเสริมนี้จะทำโดยหน่วยงานใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นมหาดไทย เกษตร ศึกษา สาธารณสุข องค์กรพัฒนาเอกชน พระ ชุมกิจ

4) สร้างศูนย์บริการวิชาการเบ็ดเสร็จ (One – Stop Service) เมื่อชาวบ้านรวมตัวกันทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น เกษตรกรรมผสมผสาน หรือการค้าขายต้องกระเสือกกระสนวิ่งหาวิชาการด้วยความยากลำบาก เช่น จะเริ่มต้นอย่างไร จะได้พันธุ์ไม้จากที่ไหน ขุดสระอย่างไร ค้าขายอย่างไร คุณภาพดิน คุณภาพน้ำ ฯลฯ เพราะแหล่งวิชาการอยู่ห่างไกลและกระจัดกระจาย ในแต่ละอำเภอควรมีศูนย์บริการวิชาการเบ็ดเสร็จทั้งเรื่องเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน การค้าขาย รวมกันอยู่ที่เดียวโดยใช้กำลังคนที่มีอยู่แล้วมารวมกันที่นี้

5) เชื่อมต่อการค้าขายชุมชนที่มีกำลังน้อยและช่วงสั้น ควรมีการเชื่อมต่อให้มีกำลังและมีช่วงยาวขึ้น โดยกระทรวงมหาดไทยจัดลานค้าในระดับอำเภอทุกอำเภอให้เกษตรกรสามารถนำผลิตผลของเขามาขาย บริษัทใหญ่ๆ เพื่อชุมชน สามารถรับผลิตผลของชุมชนส่งไปขายศูนย์การค้าในเมืองและส่งออกต่างประเทศ ระบบการค้าขายเชื่อมต่อเช่นนี้ จะทำหน้าที่เป็นระบบข้อมูลข่าวสารให้ชุมชน ว่าอะไรขายได้และอะไรขายไม่ได้ ราคาเท่าไร

6) สื่อเพื่อชุมชน รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนและใช้กฎหมายให้สื่อต่างๆ ทำความเข้าใจเรื่องชุมชนและสื่อเรื่องชุมชน ตลอดจนให้มีวิทยุชุมชนที่ชุมชนจะใช้สื่อสารกันไปได้สื่อเพื่อสังคมหรือสื่อเพื่อชุมชนนี้จะทำให้เกิดกระแสสังคม และเป็นเครื่องมือเรียนรู้ของชุมชนที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยรวดเร็ว

7) ปรับวิธีงบประมาณ และตั้งกองทุนเพื่อชุมชน มีกำลังทางราชการที่ทำงานในชุมชนเป็นอันมาก แต่กำลังเหล่านี้เอากลับมาเป็นตัวตั้งมากกว่าเอาชุมชนเป็นตัวตั้ง จึงไม่ค่อยได้ผล เกิดความสูญเปล่ามาก ไม่ประสานกันในพื้นที่ ควรมีการปรับวิธีการงบประมาณให้เอาพื้นที่หรือชุมชนเป็นตัวตั้งกองทุนเพื่อชุมชนที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องมือให้ชุมชนเข้มแข็งโดยรวดเร็ว

8) ออกกฎหมายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีโครงสร้างที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน ควรมีการศึกษาให้ดี และนำมาออกกฎหมายให้มีการปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาโครงสร้างและกระบวนการที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ยกเลิกกฎหมายที่ขัดขวางบัญญัติกฎหมายที่ส่งเสริม

9) การฝึกฝนอบรมทักษะการสร้างความเป็นชุมชน ในการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็งชุมชนทั่วประเทศ ต้องการผู้มีทักษะเป็นจำนวนมาก ในขั้นต้นควรรวมกำลังกันให้การฝึกอบรมอย่างเข้มแข็งกับคนจำนวนหนึ่ง ประมาณ 100 – 200 คน เพื่อเป็นกำลังในการประสานงานในระยะต่อไป ควรจะมีการตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาทักษะการสร้างความเป็นชุมชนในมหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏทุกแห่ง รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ หรือแม้หน่วยราชการ ศูนย์เหล่านี้ควรรวบรวมความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่ส่งเสริมให้คนทำงานแบบรวมกลุ่ม

10) การวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและการประเมินผล กิจกรรมที่ได้กล่าวข้างต้นล้วนต้องการการวิจัยเพื่อสร้างความรู้และเอาความรู้ไปใช้ จะได้ทำงานได้ถูกต้องควรมีการเพิ่มงบประมาณ การวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีกลไกการจัดการที่อิสระ และมีคุณภาพ

องค์ประกอบทั้ง 10 ประการล้วนมีความสำคัญ ควรพิจารณาทำความเข้าใจแต่ละองค์ประกอบ และความเชื่อมโยงขององค์ประกอบถ้าทำได้ครบทั้ง 10 องค์ประกอบ ธรรมชาติแห่งเศรษฐกิจพอเพียงก็จะหมุนไปส่งให้ชุมชนเข้มแข็งขยายตัวเพิ่มขึ้น จนที่สุดเต็มประเทศทั้งในชนบทและในเมือง

นายไพฑูลย์ วัฒนศิริธรรม (2541: 62-65) ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างน่าสนใจว่าในส่วนของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งถือเป็น “เศรษฐกิจฐานราก” ที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเศรษฐกิจมหภาค ควรมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรชุมชนท้องถิ่นด้วยกัน และระหว่างองค์กรชุมชนท้องถิ่นกับองค์กรส่วนกลาง ซึ่งรวมถึงองค์กรเศรษฐกิจส่วนกลาง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดพลังที่เหนียวแน่น มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

องค์กรชุมชนท้องถิ่น ควรจะมีทั้งที่เป็นองค์กรเชิงการปกครอง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ฯลฯ และที่เป็นองค์กรของประชาชนโดยทั่วไป เช่น สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มธุรกิจชุมชน ฯลฯ เมื่อชุมชนและองค์กรท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและมีความสามารถสูงขึ้น รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั้งในระดับแนวราบ คือ เชื่อมโยงองค์กรท้องถิ่นด้วยกันเองและในระดับแนวตั้ง คือ เชื่อมโยงกับองค์กรส่วนกลาง ก็จะสามารถสร้างกิจกรรมทางธุรกิจหรือประกอบกิจการต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพดีขึ้น เพื่อสนองความต้องการและนำพาความเจริญก้าวหน้ามาสู่ท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคง มีความแข็งแกร่งมีเกราะคุ้มกันความกระทบกระเทือนจากเศรษฐกิจมหภาคหรือเศรษฐกิจโลก

นอกจากนั้น องค์กรท้องถิ่นที่เข้มแข็งและมีความสามารถจะช่วยดูแลความผาสุกความสันติสุข รวมทั้งความเจริญมั่นคงในทุกๆ มิติของท้องถิ่น นั่นคือ ไม่ใช่เฉพาะด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวแต่จะรวมถึงด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ ความเข้มแข็งขององค์กรท้องถิ่นจะเป็นระบบที่ชุมชนดูแลตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเจริญมั่นคงในทุกๆ ด้าน และจะกลายเป็นฐานที่แข็งแกร่งมั่นคงของสังคม ไม่ใช่เป็นรากฐานที่อ่อนด้อยและอ่อนแอเช่นในปัจจุบัน

อภิชาติ พันธเสน (2549: 15-16) กล่าวว่า การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีเป้าหมายการขับเคลื่อนที่ครอบคลุมการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน การเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาชุมชนพอเพียงของภาคประชาสังคม ทั้งนี้งานทั้งสี่ด้านจะต้องมีความเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ นอกจากนี้แล้วยังจำเป็นต้องมีฐานความรู้กำกับ

เสรี พงศ์พิศ (2552: 47) ได้กล่าวถึง บทเรียนจากบ้านหนองกลางดง ต.ศิลาทอง อ.เขาสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์

- 1) ผู้นำที่ดี ไม่ใช่คนที่ใช้อำนาจสั่งการ แต่เป็นผู้ประสานการเรียนรู้ของผู้คน สร้างแรงบันดาลใจ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้คนอยากเข้าไปร่วมประชุม ร่วมเรียนรู้
- 2) การประชุมเนืองนิตย์ ทุกเดือนไม่เคยขาดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จ
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน ร่วมประชุม ร่วมกิจกรรม ร่วมใจกันทำงานเพื่อส่วนรวม ก่อให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ที่นำไปสู่ความสำเร็จ
- 4) การทำแผนแม่บทชุมชน การวิจัยชุมชน โดยชุมชนเองทำให้ได้แผนพัฒนาที่มีฐานข้อมูลจริง เกิดโครงการและกิจกรรมที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น โดยอาศัยทุนของท้องถิ่นเป็นหลัก
- 5) การเริ่มต้นจากตนเอง จากชุมชน ทำให้สามารถขยายแผนพัฒนาไปสู่ระดับตำบลได้

เสรี พงศ์พิศ (2552: 57) ได้กล่าวถึงบทเรียนจากบ้านท่าข้าม ต.ท่าข้าม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ได้แก่

- 1) การเรียนรู้เป็นหัวใจของการพัฒนา ถ้าไม่มีความรู้ก็ไม่อาจทำแผนพัฒนาที่ดี เพราะขาดข้อมูล ขาดความรู้ ทั้งผู้นำและชุมชนก็จะใช้ความรู้สึก ความอยาก และเลียนแบบโดยไม่เรียนรู้
- 2) การทำแผนแม่บทชุมชนมานานหลายปีเป็นฐานสำคัญประการหนึ่งของการทำแผนและการสร้างระบบ
- 3) การพัฒนาระบบไม่สามารถทำได้ในเวลาอันสั้น ต้องค่อยๆ พัฒนาจากฐานคิดที่คิดเชิงระบบ ไม่ใช่คิดเป็นโครงการแบบ จิกจอกที่ต่อไม่ติด
- 4) ผู้นำที่ดี คือผู้มีวิสัยทัศน์ มองกว้าง มองไกล มองใหญ่ มองเล็ก และมองลึกได้ มองการพัฒนาที่รอบด้าน ไม่ใช่เน้นที่การสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน แต่ตอบสนองชุมชนในทุกๆ ด้าน
- 5) การมีเป้าหมายที่ชัดเจนเรื่องการพึ่งตนเอง การสมมติว่าท่าข้ามเป็นประเทศหนึ่ง เป็นกลยุทธ์เพื่อวางระบบเศรษฐกิจสังคมเพื่อการพึ่งตนเองที่มีธรรมาภิบาลที่ดีและมีประสิทธิภาพ

เสรี พงศ์พิศ (2552: 65) ได้กล่าวถึงบทเรียนจากบ้านหนองบัวระเหว ต.หนองบัวระเหว อ.หนองบัวระเหว จ.ชัยภูมิ

- 1) ผู้นำที่ดี พร้อมทั้งจะปรับตัว ปรับวิธีคิด ปรับแผนเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนที่ตนเองอาสาเข้าไปปรับใช้
- 2) การแก้ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเป็นเรื่องที่ทำได้ถ้าสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง
- 3) การพัฒนาคนเป็นหัวใจของยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 4) ธรรมนูญ การเป็นมืออาชีพ การบริหารจัดการด้วยวิญญูณเอกชนที่คำนึงถึงรายละเอียด การประหยัด โปร่งใส ประสิทธิภาพ รับผิดชอบ รับใช้ และช่วยเหลือประชาชน
- 5) การพัฒนาท้องถิ่นที่เปิดกว้างสร้างเครือข่าย แสวงหาพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ ทำให้เกิดภาคีความร่วมมือทั้งกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน

สมชาย สมนานตระกูล (2552) กล่าวว่าชุมชนแผ่นดินทองคอยรูตักกวา แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนการเกษตรพื้นฐานมาตั้งแต่เดิมอย่างยาวนาน การเกษตรเป็นพื้นฐานของชุมชนต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นการส่งเสริมให้การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นทำให้ลูกหลานได้นำความรู้ที่นำมาพัฒนาเป็นเกษตรผสมผสาน ปลุกถิ่นทำกินเลี้ยงเองขายเองประมาณสิบห้าปีที่แล้วทำให้มีทรัพยากรกินอยู่ตลอดปีอุดมสมบูรณ์มากขึ้นทำให้สังคมมีความสุขเพิ่มขึ้นเป็นฐานที่มั่นคงของครอบครัวทำให้มีการเก็บออมเกิดการพึ่งตนเอง ในปี 2547 สถาปนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีนโยบายขับเคลื่อนแผนฯ 9 โดยนำแนวทางเศรษฐกิจ

พอเพียงมาส่งเสริมและให้นักวิชาการมาระดมความเห็นกับนำมาสู่การถอดรูปแบบการสรรหาพื้นที่ที่จะเป็นกรณีศึกษา เหตุผลที่สอดคล้องกับแนวทางของชุมชน ได้แก่

- 1) จิตใจ หลักการของศาสนา ความเอื้ออาทรต่อกัน
- 2) สังคม บริบททางสังคมที่เป็นเครือญาติกัน ความรู้จักมักคุ้นกันฉันพี่น้อง
- 3) วัฒนธรรม หลักของศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว พัฒนาตามผู้ใหญ่ในชุมชน
- 4) เทคโนโลยี ต้องไปพร้อมกับเศรษฐกิจพอเพียง มุมมองที่ย้อนไปสู่ยุคเก่าแต่ในความ

จริงต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลง

- 5) เศรษฐกิจ หมายถึงเงินตรา การประหยัดโดยใช้เงินเป็นตัวแลกเปลี่ยนเกิดการออ

กลายเป็นทุนทางสังคม

ใช้ทั้งห้าด้านเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นหลักคิดนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีสติในการปฏิบัติ ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) หลักการของศาสนา เป็นหลักการดำเนินชีวิตเป็นต้นเหตุของสังคม เป็นตัวกำกับ

ป้องกันและควบคุมคนและชุมชน

- 2) ความรู้ องค์ความรู้ที่สำคัญที่สุดคือสิ่งที่ได้จากความรู้ที่หาได้ทุกอย่าง การนำความรู้มาก่อให้เกิดประโยชน์ ช่วยในการกำกับและตัดสินใจนำไปสู่ภูมิปัญญา สามารถใช้ได้โดยไม่จำกัดเวลาจะทำอะไรจะต้องคิดรอบด้านเพื่อหาทางออก เมื่อสำเร็จก็จะเกิดกำลังใจ

สมพงษ์ หอมนวน (2552) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับการใช้ของแต่ละบุคคล จังหวะเวลา การนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวัน การพิจารณาความเหมาะสมกับการลงทุนทำการเกษตร การลดความเสี่ยง โดยใช้สมุนไพรเข้ามาแทนสารเคมี การเลือกการตัดสินใจในชีวิตประจำวันจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ การปลูกพืชผัก การแลกเปลี่ยนกันเพื่อลดรายจ่าย การเลี้ยงปลา โดยมีแหล่งทุนมาจาก ส.ป.ก. ธ.ก.ส. เพื่อลดการพึ่งพิงจากภายนอก การดูแลจัดสรร รายรับ รายจ่าย การทำบัญชีครัวเรือน เพื่อชี้ให้เห็นการเคลื่อนไหวทางการเงิน ทำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และมีมุมมองเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงว่าต้องอย่างต่อเนื่องไม่ตามกระแสจะเป็นผลดีต่อตนเองและครอบครัว โดยมีปัจจัยคือ

- 1) ตัวบุคคล ถ้าบุคคลมีการยอมรับ มีความเข้าใจก็จะสามารถนำไปปฏิบัติได้เร็วขึ้น ขึ้นอยู่กับตนเอง ต้องยอมรับสิ่งใหม่ๆ มีความอยากรู้อยากเห็น เดินหน้าไปในสิ่งใหม่ๆ

- 2) ผู้นำ การผลักดันชี้แนะให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี

- 3) ภาครัฐ เป็นหน่วยงานสนับสนุนในสิ่งใหม่ๆ ในแต่ละเรื่องที่ตรงกับความต้องการของชุมชน ประชาชน การประสานงานกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก และเยาวชน โดยผ่านการสอนการเพาะปลูก การผลิต เพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ

การใช้เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับปฏิบัติเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ก่อน แล้วจึงค่อยเป็นค่อยไปจึงจะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ การเชื่อมั่นในตนเองก่อน การพิจารณาความเหมาะสม ความพอดี อย่าไปคิดแบบไม่เหลือความเสี่ยงไว้ คนที่นำมาใช้ประสบความสำเร็จมากกว่า คนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จนั้นมีสาเหตุต้องนำกลับมาดูตนเอง มองคนที่สำเร็จ มองคนที่ไม่สำเร็จ คือการมองแบบไม่มีเหตุผล ต้องมีเหตุผล อย่าลืมตนเอง การทำให้มีกินมีใช้ก่อนต้องมีความฝันที่ไกล แต่ในขณะที่ทำอย่าเพิ่งทำสิ่งที่ฝัน หลักการนี้ใช้ได้ ทุกเวลาในเวลาเศรษฐกิจตกต่ำ ยิ่งจะทำให้เห็นชัด การกลับมาคิดว่าจะทำอย่างไร จึงจะใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างระบบชลประทาน การจัดสรรวางแผนการใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินให้คุ้มค่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และปัจจัยในการทำการเกษตร ที่จะนำไปสู่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

สุชิน มฤคพิทักษ์ (2552) กล่าวว่า ประชาชนในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และปฏิบัติตนประมาณร้อยละ 50 ของประชากรในชุมชน โดยปัจจัยที่จะทำให้การนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้คือ งบประมาณ กระบวนการ กลไกของภาครัฐ ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ความโปร่งใสของภาครัฐ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของ อบต. ซึ่งการทำงานของ อบต. และภาครัฐไม่มีความสัมพันธ์กัน ขาดการประสานงานที่ดี ผู้นำต้องมีความเข้มแข็ง มีความรู้ความเข้าใจ มีการตั้งกรรมการที่เข้าช้อนมาเกินความจำเป็นเกิดการปฏิบัติงานที่ยุ่งยาก การที่ผู้นำจะต้องทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จะสามารถช่วยคนในชุมชนได้โดยจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจังและขึ้นอยู่กับบุคคลที่จะนำมาใช้ซึ่งมีบางส่วนที่เข้าใจองค์ประกอบผิดไป ไม่เข้าใจในองค์ประกอบที่แท้จริง การดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมในครอบครัวซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกันสัมพันธ์กัน และในโรงเรียนจะมีการปลูกฝังให้เด็กนักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

วิมล วงษ์แสงจันทร์ (2552) กล่าวว่า การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เกิดจากการเข้าไปทำความเข้าใจความคุ้นเคยสนิทสนมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการดำเนินงาน โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากปัญหาเสพติด และกลุ่มออมทรัพย์ที่อาศัยความไว้วางใจกันโดยก่อนที่จะดำเนินโครงการต่างๆ จะมีการสอบถามความต้องการของประชาชนก่อนที่จะดำเนินโครงการ โดยการประเมินผลรอบด้าน จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง การหาช่องทางกระจายงาน กระจายรายได้ให้กับประชาชนทุกคน ซึ่งความรู้ความเข้าใจเป็นสิ่งที่สำคัญ การอยู่หนึ่งที่ต้องคำนึงถึงความพอเพียงในตนเองก่อนการคำนึงถึงจิตใจเป็นเบื้องต้น คนส่วนใหญ่จะรู้แต่ไม่ปฏิบัติจะต้องมีผู้นำไปสู่การปฏิบัติ การส่งเสริมให้ปลูก

พืชผักสวนครัวในบ้านมีการเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจัง ความเสียสละ การทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม โดยมีจิตใจสาธารณะ การเรียนรู้โดยตนเองเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง

ข้าพบุรุษ ขาวตรา (2552) กล่าวว่าในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจะมีการปฏิบัติอยู่แล้วในแต่ละชุมชนจึงไม่ต้องกำหนดเป็นนโยบายใหม่โดยชาวชุมชนจะต้องมีคุณสมบัติของชาวชุมชนคือ ถือศีล 5 ละอบายมุข มั่งสวัริดี มกน้อย สันโดษ โดยใช้หลักศาสนาเป็นแกนในการดำเนินชีวิต โดยแต่ละชุมชนจะให้ผลิตให้ได้มากทำให้ได้เยอะๆ จะช่วยคนทุกคนให้ได้มากที่สุด ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ หลักศาสนาที่ทุกคนรับรู้และการนำไปปฏิบัติ ทำมาน้อยขนาดไหน การคำนึงถึงสภาพความเหมาะสม การสร้างนิสัยการประหยัด ระบบสาธารณโภคี ทุกอย่างเป็นของส่วนกลาง มีการจัดสรรว่าจะนำเงินไปใช้อะไร การสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน เงื่อนไขที่ชุมชนจะเข้ามาเป็นเครือข่ายหนึ่ง ประการที่หนึ่งต้องมีพื้นที่เป็นของส่วนกลางเพื่อให้ความร่วมมือในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ประการที่สองทุกคนต้องทำงานร่วมกันให้โอกาสในการประกอบกิจกรรมของชุมชนเอง การมีเหตุผลในกิจกรรมต่างๆ การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกิจกรรม จุดเสริมคือ เน้นการปฏิบัติอย่างจริงจังตามหลักศาสนา การมีใจ การมีส่วนร่วม เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ใจก่อนถ้าใจไม่พอก็ไม่มีทางจะพอเพียงแล้วจะต้องลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยหน่วยงานอื่นจะเข้ามาช่วยให้กระจายองค์ความรู้ ไปสู่ภาคประชาชนทั่วไปมากขึ้นเพื่อให้เขาพึ่งตนเองได้ อยู่ได้อย่างพอเพียง และอยู่รอด

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนิคมและเขตปฏิรูปที่ดิน

สมวงศ์ วงศ์วอนแสง (2526: 1-5) ได้ให้ความหมายของคำว่า นิคม มาจากคำภาษาบาลี แปลว่าหมู่บ้านใหญ่ หรือคำบาลตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Settlement” หรือ “Human Settlement” ซึ่งคำนี้ในภาษาไทยมีความหมายเป็น 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง ความหมายทั่วไป คือ ความหมายตามพจนานุกรม หมายถึง หมู่บ้านใหญ่ หรือตำบลที่เกิดจากการที่ประชากรอพยพเข้าไปจับจองที่ดินตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพและอยู่อาศัยในท้องที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งเริ่มต้นจากหมู่บ้านเล็กๆ แล้วค่อยๆ ขยายตัวเจริญขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ ตำบล หรือเมือง ในภายหลัง และตามปกติเป็นนิคมที่ก่อตั้งขึ้นโดยการริเริ่มของประชากรเอง เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอันตรายอันจะบังเกิดขึ้นแก่ตัว พืชพันธุ์และหมู่คณะของตน หรือเพื่อรวมกำลังกันหาอาหารและเพื่อการสมาคมระหว่างกันเป็นมูลฐาน เช่น การอพยพไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพตามท้องที่ต่างๆ ของประชากรในแต่ละยุคสมัย

ประการที่สอง ความหมายเฉพาะ หมายถึง การพัฒนาพื้นที่ดินเพื่อประโยชน์ในการเกษตรกรรม โดยการกระทำหรือการริเริ่มของรัฐบาล แล้วชักนำให้ประชากรอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพและอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งอย่างมั่นคงบนพื้นที่ดินซึ่งได้พัฒนาแล้วนั้น ตามหลักและวิธีการตลอดจนระเบียบข้อบังคับที่ได้กำหนดขึ้นไว้ เพื่อการนี้โดยเฉพาะ ในปัจจุบันนิยมเรียกว่า นิคมที่ดิน หรือนิคมเกษตรกรรม (Land settlement or Land settlement for Agriculture) เช่น นิคมสร้างตนเอง สหกรณ์นิคม และนิคมที่ดิน ในรูปแบบต่างๆ

การที่ใช้คำว่า นิคม กับวิธีการอพยพประชากรเข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ในที่ดินแหล่งใหม่โดยรัฐบาลดังในความหมายเฉพาะ ก็เพราะการดำเนินงานดังกล่าวย่อมเป็นการก่อตั้งหมู่บ้านขึ้นบนพื้นที่นั้น และในที่สุดก็จะกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ ตำบล หรือชุมชนที่เจริญในภายหลัง ซึ่งก็ตรงกับความหมายทั่วไปในประการแรกนั่นเอง

นับตั้งแต่ได้มีการจัดนิคมที่ดินเพื่อให้ประชากรชาวไทยใช้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพและอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งอย่างถาวรเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2481 โดยรัฐบาลในสมัยนั้นได้จัดตั้ง สหกรณ์นิคมกสิกรรมจังหวัดเชียงใหม่ในเขตชลประทานเหมืองแม่แฝก จังหวัดเชียงใหม่ แล้วต่อมาก็ได้มีการจัดตั้งนิคมที่ดิน ในรูปแบบต่างๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

- 1) การจัดนิคมสร้างตนเอง ของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย
- 2) การจัดที่ดินแปลงใหญ่ ของกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย
- 3) การจัดตั้งหมู่บ้านสหกรณ์ของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

กระทรวงมหาดไทย

- 4) การจัดตั้งหมู่บ้านตัวอย่างของสำนักแผนและนโยบายมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย

- 5) การจัดสรรที่ดินโดยจังหวัด ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 6) การจัดสหกรณ์นิคม ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 7) การจัดและพัฒนาที่ดิน ของกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 8) การจัดที่ดินเพื่ออพยพราษฎรออกจากเขตน้ำท่วมเนื่องจากการสร้างเขื่อน

ชลประทาน ของกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- 9) การจัดหมู่บ้านป่าไม้ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

- 10) การจัดที่ดินให้แก่ราษฎรในรูปหมู่บ้านป่าไม้ ของกรมป่าไม้ กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์

- 11) การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ

เกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

12) การจัดหมู่บ้านอพยพ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

13) การจัดนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกขององค์การทหารผ่านศึก

กระทรวงกลาโหม

14) การจัดที่ดินอยู่อาศัยให้แก่ราษฎร ของ กรป.กลาง กระทรวงกลาโหม

นอกจากนี้ ยังมีนิคมที่ดินในรูปแบบอื่นๆ ที่ได้จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยอีกหลายรูปแบบ แต่มีการดำเนินงานอยู่ในวงแคบเฉพาะบางกลุ่มคือ

นิคมสาธารณสุข จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อร้ายแรง เพื่อให้ผู้ป่วยได้อยู่เฉพาะและครอบครัวของผู้ป่วยมีอาชีพ ตลอดจนการรักษาพยาบาล พักฟื้น การช่วยเหลือในการจัดหาที่ดินประกอบอาชีพ ฝึกหัดอบรมอาชีพ การสงเคราะห์ด้านเครื่องอุปโภคและบริโภค ดำเนินการโดยกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

นิคมอาคารสงเคราะห์ จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์การของรัฐหรือเอกชนที่เดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัย ให้มีบ้านเรือนที่ถูกต้องลักษณะเป็นที่พักอาศัยตามนโยบายของรัฐบาล โดยองค์การของรัฐบาลหรือเอกชนจัดหาที่ดินผืนใหญ่ แล้วจัดการก่อสร้างอาคารแบบมาตรฐานเดียวกันเป็นรูปหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ แล้วจัดสรรให้มีกรรมสิทธิ์โดยวิธีการเช่าซื้อหรือผ่อนส่ง อาจมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค สาธารณูปการอื่นๆ ด้วย

ทัณฑ์นิคม จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นที่ควบคุมและดำเนินการฝึกอบรมนักโทษที่ถูกพิพากษาคดีให้จำคุก (เป็นนักโทษเด็ดขาด) ในชั้นถัดจากเรือนจำ นักโทษที่จะถูกส่งไปอยู่ในทัณฑ์นิคมได้ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีความอดสาหัสและมีความสามารถ นักโทษที่อยู่ในทัณฑ์นิคม ทางการให้นำครอบครัวไปอยู่ร่วมได้และจะได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ในที่ดินที่ทางการจัดให้ พร้อมทั้งได้รับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ในการประกอบการทำงานตามความจำเป็น อีกทั้งมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งจากการขายพืชผลที่ดินได้ปลูกหรือประกอบขึ้นด้วย

มูลเหตุที่ทำให้การจัดนิคมที่ดินในประเทศไทยมีหลายรูปแบบและหลายหน่วยงาน คือ

1) การจัดนิคมที่ดินแต่ละโครงการมีวัตถุประสงค์หลักและวิธีการดำเนินงานแตกต่างกับหน่วยงานที่มีอยู่เดิม จึงต้องสร้างงานขึ้นมาใหม่

2) ไม่มีหน่วยงานกลางคอยควบคุมด้านนโยบายว่า งานจัดนิคมที่ดินลักษณะใดจะให้หน่วยงานใดทำ

3) รัฐบาลชุดใหม่มักจะไม่นิยมรับผลงานที่ริเริ่มไว้โดยรัฐบาลชุดก่อนคิดว่า จะต้องสร้างรูปแบบใหม่ขึ้นมา งานจึงจะดีกว่าของเดิมที่ทำไว้

4) ปัญหาการประสานงานแบบราชการไทย ทำให้เกิดความคิดว่าถ้าทำเองจะได้ผลงานดีกว่ามอบหมายให้หน่วยงานอื่นทำ

5) ต้องการขยายงานในหน่วยงานของตนเองให้มีกิจกรรมกว้างยิ่งขึ้น จึงเพิ่มงานจัดนิคมขึ้นมาอีกด้านหนึ่ง

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและเขตปฏิรูปที่ดิน

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (2549: 2) การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมิได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเองหรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเข้าทำประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

เขตปฏิรูปที่ดิน หมายความว่า เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

2.4.1 ความหมายของความรู้

ตัวบทในพจนานุกรมของ The Webster (1983: 22) ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และ โครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือการค้นหาคือหรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคลซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์หรือจากการรับรู้ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

อุทุมพร ทองอุไทย (2533: 83-85) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึงพฤติกรรมและสภาพการต่างๆ ที่เน้นการจำไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึงหรือการระลึกได้ก็ตาม เป็นสภาพที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมสาระต่างๆ เหล่านี้จนกระทั่งพัฒนาไปสู่พื้นที่ที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น สำหรับความเข้าใจ หมายถึง ขั้นตอนสำคัญของการสื่อความหมาย โดยอาศัยความสามารถทางสมองและทักษะ ซึ่งอาจจะทำได้โดยใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือ สัญลักษณ์ต่างๆ โดยทำความเข้าใจกับสิ่งนั้นๆ ซึ่งประกอบด้วยการแปล การตีความและการสรุป

กิริติ บุญเจือ (2525: 1-3) ให้ความหมาย ความรู้ไว้ว่า หมายถึงความรู้ทางสายตาหรือด้วยตาเพียงอย่างเดียว ส่วนความเข้าใจหมายถึงความรู้ลึกซึ่งสามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาการต่างๆ

ทิตินา แชมมณีและคณะ (2542: 12-13) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลต้องดำเนินการเองให้ผู้อื่นมาทำแทนไม่ได้ เพราะการสร้างความหมายเป็นกระบวนการเฉพาะแต่การให้ผู้อื่นมาทำแทนไม่ได้ เพราะการสร้างความหมายเป็นกระบวนการเฉพาะแต่การรับสิ่งเร้าหรือข้อมูลมาเพิ่มเติม ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการปรับสภาพที่ไม่สมดุลให้เกิดเป็นสภาวะที่สมดุล บุคคลจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากผู้อื่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองในแง่ต่างๆ ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยตรวจสอบการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลว่า การเรียนรู้นั้นเป็นที่ยอมรับมีความถูกต้องน่าเชื่อถือในมุมมองของผู้อื่นอย่างไร และช่วยให้บุคคลได้ข้อมูลในการสร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้มากขึ้น กล่าวได้ว่า กระบวนการเรียนรู้นอกจากจะเป็นกระบวนการทางสติปัญญาแล้วยังเป็นกระบวนการทางสังคมและเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับจิตใจและความรู้สึกของบุคคลอีกด้วย

อนันต์ ศรีโสภ (2522: 11-15) ได้ให้ความหมายของความรู้และความเข้าใจว่า ความรู้หมายถึง ความจำในสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และรายละเอียดต่างๆ ที่ได้รับการศึกษา ค้นคว้า สังเกต รวบรวมเป็นความจำเก็บไว้และแสดงออกมาโดยการจำได้ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้

ความเข้าใจ หมายถึง การเข้าใจความหมายของสิ่งนั้นประกอบด้วย การแปล จากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่งโดยรักษาไว้อย่างถูกต้อง การตีความหมาย อธิบายหรือเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ให้เข้าใจง่าย การขยายความ ของข้อมูลที่มีอยู่ใกล้ไปจากเดิม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 6) ได้กล่าวถึงความรู้ไว้ว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้โดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นได้ยัก็เกิดการจำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา มาตรฐาน การจำได้หรือระลึกได้นี้ไม่ได้ใช้กระบวนการของการใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรืออาจกล่าวได้ว่าไม่ได้ใช้ความสามารถของสมองมากนัก ซึ่งเป็นระดับพฤติกรรมขั้นต้น

วิมลลักษณ์ ชูชาติ(2540) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนแบ่งตามความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น 2 แบบ คือความสัมพันธ์แนวราบซึ่งเกิดขึ้นจากชาวบ้านและชุมชนในฐานะเท่าเทียมกันเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ ต่างจากการศึกษาที่จัดอยู่ในสถาบันการศึกษาทั่วไปที่เน้นความสัมพันธ์แนวดิ่งซึ่งแสดงถึงความไม่เท่าเทียมกัน โดยการเรียนรู้ที่ชุมชนและชาวบ้านเป็นผู้สร้างจะประกอบไปด้วยกระบวนการดังนี้

- 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาทั้งของตนเอง ชุมชน เชื่อมโยงเข้าสู่สังคมไทยตลอดสังคมโลก

2) การแสวงหาทางออกที่เหมาะสมกับตนเองและชุมชนโดยวิธีการต่างๆ เช่น การประชุม สัมมนา การศึกษาคูณ และการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ

3) การสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นผลต่อตนเองและชุมชน ในแง่ของชุมชนกิจกรรมที่สร้างขึ้นนี้อาจเรียกว่ากิจกรรมเครือข่าย เพราะเป็นตัวชักจูงเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

4) การประเมินผลกิจกรรม และนำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงกระบวนการ

ทิตยา สุวรรณชฎ (2541: 1-2) ได้กล่าวถึงความเข้าใจ ว่าเป็นขั้นตอนที่ถัดมาจากการเกิดความรู้ รวมถึงความหมายในระดับของการทำความเข้าใจ จึงเกี่ยวกับการตีความ การแปลความหมายและการคาดคะเนด้วย โดยขั้นตอนนี้จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดมากทำให้พฤติกรรมของความรู้และความเข้าใจเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันได้ยากเพราะมันจะเกิดควบคู่กันไป สรุปได้ว่าความรู้เป็นขั้นตอนของพฤติกรรมที่เน้นความจำ โดยเป็นขั้นแรกของการเรียนรู้และการรับรู้โดยอาศัยการอ่าน การฟัง การจดจำ และการระลึกได้ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากนัก ส่วนความเข้าใจเป็นขั้นถัดมาจากรู้โดยเมื่อมีความรู้แล้ว แปลความและการสรุปความ ซึ่งโดยปกติแล้วความรู้และความเข้าใจจะเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องกันและเป็นขั้นตอนแรกของการเกิดทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 16) ให้ความหมายของ ความเข้าใจ ว่าเป็นขั้นต่อมาจากรู้ ขั้นตอนนี้จะต้องใช้ความสามารถทางสมองและทักษะที่สูงขึ้นจนถึงระดับของการสื่อความหมาย ซึ่งมักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับทราบข่าวสารต่างๆ แล้วความเข้าใจนี้เองอาจจะแสดงออกในรูปของทักษะหรือความสามารถในด้าน การแปล หมายความว่า ความสามารถเขียน บรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้นๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง ซึ่งออกมาในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิมหรือออกมาในภาษาอื่นแต่ความหมายก็ยังเหมือนเดิม การให้ความหมาย หมายถึง การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ หรือข่าวสารต่างๆ ซึ่งออกมาในรูปความคิดเป็นข้อสรุปตามที่บุคคลนั้นเข้าใจ การคาดคะเน หมายถึง ความสามารถในการตั้งความหมายหรือคาดหวังว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ซึ่งความหมายนี้จะเกิดขึ้นซึ่งความหมายนี้จะเกิดขึ้นจากความเข้าใจสภาพการณ์และแนวโน้มที่อธิบายในข่าวสารนั้นๆ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือและการมีส่วนร่วม

สุมาลี สังข์ศรี และ วิรัชตร สุบุญโญ (2534: 247-249) กล่าวว่า การใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนานั้น มีแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) ให้ประชาชนมีบทบาทหลักในการพัฒนา โดยได้ร่วมแสดงความคิดเห็นการเขียนการพูด ร่วมสละทรัพย์ เงิน วัสดุ แรงกาย และเวลา 2) เป้าหมายของกิจกรรมการพัฒนา คือ การพัฒนาขีดความสามารถเพื่อพึ่งพาและพัฒนาตนเอง มิใช่พึ่งพารัฐหรือพึ่งพางค์กรพัฒนาภายนอก 3) กระบวนการพัฒนายึดหลัก

ล่างสู่บนมากกว่าบนสู่ล่าง ซึ่งจะต้องถือว่าชาวบ้านเป็นตัวหลักในการแก้ปัญหา กิจกรรมการพัฒนาจะเริ่มต้นจากชุมชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2551: 179-180) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านเจ้าหน้าที่เข้าไปทำงานในชุมชน เจ้าหน้าที่พัฒนาทั้งที่มาจากภาครัฐหรือจากองค์กรพัฒนาเอกชน จะต้องสร้างเงื่อนไขของบทบาทของตนเอง ให้พร้อมที่จะเข้าไปทำงานและให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังนั้นจึงต้องมีทัศนคติและจิตสำนึกเหมาะสมดังต่อไปนี้

(1) การยอมรับศักดิ์ศรีของประชาชนกับตนเองเท่าเทียมกัน ต้องเลิกทะนงตนเองว่าวิเศษเหนือกว่าประชาชน การที่แตกต่างกันก็เนื่องจากประชาชนมีโอกาสน้อยกว่าเท่านั้น

(2) ความเชื่อและเคารพในตัวประชาชน รวมทั้งพร้อมที่จะเรียนรู้จากประชาชน

(3) ความเชื่อในตัวประชาชนว่ามีความสามารถในการพัฒนาได้ ตลอดจนช่วยตนเองและชุมชนได้ ถ้าพวกเขาได้รับ โอกาสและการส่งเสริมที่เหมาะสม

(4) ความเข้าใจความคิดของประชาชน ในลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมื่อเขาารู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่ได้รับประโยชน์ทันตา จึงควรถามประชาชนเพื่อทราบความต้องการของประชาชน

2) ปัจจัยจากบุคคลที่ทำงานด้านการพัฒนาภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนบุคคลที่มีความคิดริเริ่มในการกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจในด้านการพัฒนากลุ่มขององค์กรประชาชนและบุคคลอื่นๆ ย่อมมีส่วนช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเองต่อไปในอนาคต

3) ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหาร ได้แก่ การจัดระเบียบราชการหรือระเบียบขององค์การพัฒนาเอกชนต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานของรัฐมีลักษณะการสั่งการ เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปทำงานในชุมชนก็ต้องอยู่ในระเบียบของการสั่งการ ทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปตามหลักการของการพัฒนา นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังไม่มีความสัมพันธ์ในการทำงานและไม่มีเป้าหมายในการวางแผนร่วมกันหรือบางครั้งเจ้าหน้าที่ขาดการวางแผนร่วมกับชาวบ้าน ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่คืบหน้า

อรรถัย กักผล (2546: 2-2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบันคือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ยศวินทร์ วุฒิเมธ (2534 : 67-69) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการของราชการ เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะประชาชนคือผู้รับผลประโยชน์ การให้ประชาชนเข้ารับผิดชอบในกิจกรรมแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าร่วมปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ จะทำให้เกิดความพึงพอใจของประชาชน ลดความขัดแย้งที่จะมีต่อโครงการพัฒนาต่างๆ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งได้ให้เหตุผลเนื่องจากว่า

- 1) ในแง่สำนึกของความเป็นเจ้าของ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งมุ่งพัฒนาคุณภาพของประชาชน เพื่อให้ช่วยตนเองได้ ฉะนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนับเป็นก้าวแรกของการพัฒนา เพื่อการพึ่งตนเองในที่สุด
- 2) ในแง่ทรัพยากรสนับสนุน การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ผู้เข้าร่วมต้องให้ความสนใจ ความตั้งใจ และเสียสละทรัพยากร เช่น กำลังกาย กำลังปัญญา ความคิด กำลังทรัพย์และเวลา
- 3) ในแง่ของการแก้ปัญหา และสนองความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง และพิจารณาหาทางตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีกว่า
- 4) เป็นการเปิดโอกาสฝึกฝนความสามารถและเสริมสร้างประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของชุมชน ความสามารถเหล่านี้ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม การจัดการ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการสร้างสามัคคี ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในชุมชน

ดังนั้น สารสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง ซึ่งจะให้เกิดความพอใจของประชาชน และประชาชนจะต้องขึ้นอยู่กับความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ต้องมีความสามารถและต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วมในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงในลักษณะที่สามารถวัดได้ (Operationalization of Concept) โดย Parry (1972: 16) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่สามารถวัดได้ โดยอาศัยมิติ 3 มิติด้วยกัน คือ 1) วิธีการมีส่วนร่วม หมายถึง ประเภทของกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้มีส่วนร่วมกระทำได้กระทำลงไป เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การวิ่งเต้น (lobbying) และการปฏิบัติ

ให้เป็นไปตามโครงการ 2) ความหนักเบาของการมีส่วนร่วม หมายถึง การหาคำตอบต่อคำถามที่ว่าใครบ้างเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้นบ่อยครั้งแค่ไหน 3) คุณภาพของการมีส่วนร่วม หมายถึง การแสวงหาคำตอบต่อคำถามอย่างน้อยที่สุด 2 ประการด้วยกันคือ การเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้น ทำให้บังเกิดผลอะไรบ้างและเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวจริงหรือไม่

ทะนงศักดิ์ คุ่มไชนะ และคณะ (2534: 76-78) กล่าวว่า การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในลักษณะของการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมคิดติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการที่กลุ่ม เป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึนึกคิด แก้ไขปัญหาความต้องการของตน โดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุดและได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ถึง 7 ระดับ คือ

- 1) ถูกบังคับให้ร่วม ประชาชนเข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ ไม่มีทางเลือกเลย
- 2) ถูกหลอกให้เข้าร่วม อาจเป็นเพราะถูกล่อด้วยผลประโยชน์ ค่าจ้างรางวัลหรือด้วยความสะดวกสบายบางอย่าง
- 3) ถูกชักชวนให้ร่วม ส่วนมากเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเอง แล้วพยายามชักชวนประชาชนให้ความร่วมมือโดยอาศัยการประชาสัมพันธ์
- 4) สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ลักษณะนี้ปัญหาความต้องการของประชาชนได้รับการเอาใจใส่บ้างโดยการสอบถาม สัมภาษณ์แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้านคืออะไร ควรจะแก้ไขด้วยวิธีใด ยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ
- 5) มีโอกาสเสนอความเห็น แต่การตัดสินใจยังคงเป็นส่วนราชการอยู่
- 6) มีโอกาสเสนอโครงการทางราชการกับประชาชน จะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไขอย่างไร วิธีใดดีที่สุดจนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติการด้วย
- 7) มีโอกาสตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการตามแผน และการประเมินโครงการ

2.5.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1980: 219-223) แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

White (1994) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 มิติด้วยกันคือ มิติที่หนึ่งคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สองมี ส่วนร่วมเสียสละในการปฏิบัติการ ลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สามมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

White (1994) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสามารถแยกแยะได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และการมีส่วนร่วมแบบเทียม โดยนำแนวคิดของ Arnstein (1969) ซึ่งสะท้อนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมาจัดกลุ่มใหม่ ย้ำให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ Arnstein เรียกว่า การร่วมแลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็น การร่วมเป็นพันธมิตร การส่งตัวแทนเข้าไปร่วมใช้สิทธิในการตัดสินใจและการควบคุมการตัดสินใจโดยพลเมือง ไม่ใช่การมีส่วนร่วมทั้งหมดเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแต่ยังมีกิจกรรมในเชิงความร่วมมือของประชาชนกับองค์กรต่างๆ ที่มีลักษณะเป็น การมีส่วนร่วมแบบเทียม และการมีส่วนร่วมแบบเทียมเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า การจัดการแบบเบ็ดเสร็จโดยตรง การบำบัดรักษา การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร และการร่วมให้คำปรึกษา

2.5.2 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

Singhal (อ้างถึงใน ปาริชาติ สถาปิตานนท์ 2549: 21-23) ได้อธิบายโดยใช้ตัว C ในการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเรียกว่า หลักการ 6C ซึ่งประกอบด้วย

1) การร่วมมือ (Co operation) หรือการทำงานบนความร่วมมือของคนในท้องถิ่น หลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกตัวแทน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมักไม่ใช่บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญได้เป็นอย่างดีหรือเป็นบุคคลที่มีอำนาจในชุมชน

2) การให้คำปรึกษา (Compliance) หรือการทำงานเพื่อคนในท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับการมอบหมายภารกิจ หน้าที่ พร้อมกับการเสนอสิ่งกระตุ้นเร้าใจต่างๆ

3) การให้คำปรึกษา (Consultation) หรือการทำงานเพื่อคนในท้องถิ่นและกับบุคคลในท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับการสอบถามความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน

4) การให้ความร่วมมือ (Cooperation) หรือการทำงานกับคนในท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกทำงานร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม โดยบุคคลภายนอกมีบทบาทหน้าที่เฉพาะด้านการสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางต่างๆ ในการดำเนินการในขณะที่บุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินงาน

5) การเรียนรู้ร่วมกัน (Co learning) หรือการทำงานกับบุคคลในท้องถิ่นและโดยบุคคลในท้องถิ่น เกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจต่างๆ ร่วมกันและทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อช่วยกันกำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมโดยบุคคลภายนอกทำหน้าที่สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน

6) การลงมือกระทำร่วมกัน (Collective action) หรือการทำงานโดยบุคคลในท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดวาระของตนและขับเคลื่อนวาระดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติโดยปราศจากความคิดริเริ่มจากบุคคลภายนอกหรือการสนับสนุนกระบวนการโดยบุคคลภายนอก

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549: 23-34) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งรวมทั้งการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ใช้ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

3) การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์

4) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สุรพล จันทราปัดน์ (2550: 4) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงไว้ว่า การทำงานพัฒนาที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อบรรลุถึงจุดหมายที่กำหนด คือการทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วน ระหว่างผู้กำหนดนโยบาย ผู้วางแผน เจ้าหน้าที่และประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลพวงจากการดำเนินโครงการนั้น การให้มีตัวแทนของประชาชนเพียงบางคนเข้าร่วมประชุม เพื่อพิจารณาตัดสินใจทำกิจกรรมสำหรับท้องถิ่น ไม่ใช่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จึงเกิดขึ้นเมื่อประชาชนเปลี่ยนสภาพการเป็นผู้ได้รับผลพวงจากการพัฒนา มาเป็นผู้ร่วมพัฒนาโดยตรงในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา

ประยูทธ สุวรรณโกตา (2536: 17) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3 ลักษณะ คือ

- 1) เป็นความรู้ทางด้านความคิด จิตใจ อารมณ์ของคนหลายคนที่ทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมที่ถูกต้องควรมีลักษณะที่คนในทีมงานรู้สึกด้วยใจ และสำนึกในความคิด
- 2) มีการจูงใจที่จะเป็นผู้ให้แก่ทีมงาน ทุกคนในทีมงานจะต้องได้รับแรงจูงใจที่จะแสดงออกทางความคิด ลงมือกระทำงานที่เป็นภารกิจของทีมงาน จึงได้ชื่อว่ามีส่วนร่วม
- 3) มีความรับผิดชอบร่วมกันในผลงานและการปฏิบัติของทีมงาน มีความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นงานของเราแทนคำว่างานของฉัน

ภมรรัตน์ สุธรรม (2545: 35-36) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา สรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา การวางแผนร่วมกันแก้ไขปัญหา การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนา โดยเป็นการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในการพัฒนา
- 2) เป็นสิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรเพื่อการผลิตให้ตอบสนองต่อคนส่วนใหญ่ในชุมชนได้อย่างทั่วถึงและยุติธรรม และประชาชนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินการกิจกรรมพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

จิตยา สุวรรณะชญ (2527 : 98-99) กล่าวว่าหน่วยหลักที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางสังคม คือ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relation) ของสมาชิกในสังคมนั้นระบบความสัมพันธ์ได้มีการแบ่งแยกจัดระเบียบตามองค์กรทางสังคม (Social Organization) ถ้าจะพิจารณาตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมตั้งแต่เกิดจนตายไปนั้น ในแต่ละช่วงชีวิตย่อมจะเข้าไปอยู่ภายใต้องค์กรทางสังคมตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่ ครอบครัว สถานศึกษา องค์กรทางเศรษฐกิจ องค์กรทางการเมือง องค์กรทางศาสนา และองค์กรทางสังคมอื่นๆ องค์กรทุกหน่วยจะมีส่วนอย่างสำคัญในการกำหนดโอกาสและความสามารถในการใช้โอกาสของบุคคลและในขณะเดียวกันก็จะเป็นผู้มีส่วนที่กำหนดบทบาทและประสิทธิภาพขององค์กรเช่นกัน

สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545) ได้จัดประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอิงพัฒนาการของโครงการพัฒนาเป็นเกณฑ์ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย

ภารกิจที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการนับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ

ภารกิจที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ภารกิจที่ 3 การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ การนำเอากิจกรรมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

ภารกิจที่ 4 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ การแจกจ่ายประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

ภารกิจที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นฤมล นิราทร และคณะ (2550: บทคัดย่อ) กล่าวว่าจุดเด่นของกระบวนการทัศน์การพัฒนาที่มีมนุษย์เป็นตัวตั้งหรือเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มิใช่การขับเคลื่อนที่มีเศรษฐกิจ (มังคัง) เป็นตัวตั้งหรือศูนย์กลางดังเช่นการพัฒนากระแสหลัก แต่ก็มิได้ปฏิเสธระบบทุนนิยม หรือต่อต้านระบบทุนนิยมหรือโลกาวัตน์แบบชั่วตรงข้าม เนื่องจากยังยอมรับการสะสมทุนเพื่อการพัฒนาความก้าวหน้าและเจริญเติบโตของผู้ประกอบอาชีพ หากเพียงให้เป็นระบบทุนนิยมที่เริ่มต้นในระดับท้องถิ่นและกำกับด้วยหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (หลักพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม ความสมดุล) ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ไปพร้อมกับความสำคัญของปัจจัยอื่นที่กิจกรรมของมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง ปัจจัยทั้งที่เป็นปัจจัยเอื้อและอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยเอื้อได้แก่ ความคุ้นเคยของผู้ประกอบอาชีพต่อแนวปรัชญา ความศรัทธาต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การมีทั้งทุนเงิน ทุนความรู้ ทุนทางสังคม ประกอบกับความรู้สึกลึกซึ้งบวกต่ออาชีพ และมีกลไกเช่นกลุ่มสหกรณ์

เครดิตยูเนียนคอยสนับสนุน นอกเหนือไปจากวิถีชีวิตแบบเมืองที่ผลักดันให้ผู้ประกอบอาชีพ และประชาชนเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์เชิงสังคมระหว่างกัน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคได้แก่ ภาพลักษณ์และวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่แคบ การขาดแคลนข่าวสารข้อมูลความรู้ รวมทั้งนโยบายของรัฐ เช่น นโยบายสินเชื่อ

พจนันท์ กองมาก (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรมของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาร้อยละ 72.5 มีการยอมรับกิจกรรมของนิคมในระดับปานกลาง และร้อยละ 27.5 มีการยอมรับในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรม ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของโครงการ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ และการดูแลให้บริการของเจ้าหน้าที่ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับนิคมเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีผลต่อการยอมรับรูปแบบกิจกรรมในนิคม สำหรับแนวทางในการดำเนินการจัดตั้งนิคมเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามีผลสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรอำเภอลำทะเมนชัย ในระดับสูงและระดับปานกลาง ร้อยละ 63.4 และ 36.6 ตามลำดับ

พุทธินันท์ สุขพรวรรกุล (2549: 40-44) กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จในการทำการเกษตรประกอบด้วย

- 1) แนวคิดพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ รู้จักพอประมาณให้เหมาะสมกับชีวิตของตน
- 2) ปรับวิธีคิดเป็นการพึ่งตนเอง โดยใช้ภูมิปัญญาของตนเองหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
- 3) การทำเกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชหมุนเวียนและแร่ธาตุตามธรรมชาติการทำปุ๋ยใช้ปุ๋ยชีวภาพโดยใช้วัสดุทางธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการเพิ่มผลผลิต ทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้
- 4) การศึกษาดูงาน เพราะจะทำให้ได้เรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์แล้วนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเอง
- 5) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการทำการเกษตรโดยแบ่งพื้นที่การใช้สอยออกเป็นสวนๆ โคนเน้นการมีแหล่งน้ำไว้ใช้ มีการปลูกพืชที่หลากหลายและเลี้ยงสัตว์
- 6) การทำเกษตรประณีต ทุกขั้นตอนมีการจดบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการทำเกษตรและเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ

7) การทำเกษตรธรรมชาติไร้หมุนเวียน เป็นวิถีชีวิตของชนชาติพันธุ์ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก มีความพอเพียงและมีความสุขในการดำรงชีวิต

ปัจจัยความสำเร็จของคุณสุด ถ้าภา

1) ศึกษาเรียนรู้ทดลองด้วยตนเอง เน้นการใช้สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม สม และสมดุลกับธรรมชาติและเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พึ่งพิงธรรมชาติได้

2) มีนักวิชาการสนับสนุน มีนักวิชาการเป็นที่เลื่องให้ความรู้ด้านเทคนิคนำมาประยุกต์ใช้กับวิธีของตนเอง

3) การจัดตั้งกลุ่ม เพื่อให้เป็นแหล่งทุนและฝึกนิสัยของเด็กในชุมชนให้เกิดการรวมกลุ่มโดยฉ้อยที่ฉ้อยอาศัยกัน

4) มีกองทุนสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือกันในชุมชนและแบ่งเบาภาระด้านการเงินของผู้ปกครองและเกื้อกูลกัน

5) การทำบัญชีรับจ่าย เพื่อจะได้ทราบค่าใช้จ่ายของครอบครัวแล้วนำมาปรับใช้ในแต่ละวันให้สมดุลกับการดำรงชีวิต ลดภาระหนี้สิน และมีเงินเก็บ

6) ปลอดภัยได้ การลดต้นทุนการผลิตได้และมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นการทำการเกษตรที่สอดคล้องและรักษาสมดุลของธรรมชาติ เกษตรกรพึ่งตนเองได้และสามารถปลอดภัยได้

7) ระบบนิเวศฟื้นคืน ทำให้ระบบนิเวศฟื้นคืนมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น ดินมีแร่ธาตุจุลินทรีย์เหมาะแก่การปลูกพืช มีแหล่งน้ำที่สะอาด ต้นไม้ใบหญ้าอุดมสมบูรณ์ มีอากาศที่บริสุทธิ์คนในชุมชนมีสุขภาพกายสุขภาพใจที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ต่อไป

ทิพวัลย์ สีจันทร์ (2546: 100) ได้ศึกษา พลวัตการเกษตรและเศรษฐกิจชุมชนภาคกลางกรณีศึกษา: ต.ทุ่งลูกนก อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม พบว่าการเสริมพลังให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรขนาดกลางซึ่งมีระบบการผลิตในลักษณะครอบครัว (Middle Farm/Family Farm) ซึ่งมีความสามารถด้านการจัดการทรัพยากรในครัวเรือนเพื่อการผลิตในระดับสูง เป็นกลุ่มที่มีระบบการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย โดยทำการผลิตในลักษณะผสมผสาน (Integrated Farming System) มีความยืดหยุ่นและมีความสมดุลมากที่สุด ซึ่งส่งผลให้เกิดพลังในการผลิต และสามารถปรับตัวอย่างรวดเร็วต่อความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม

ควรสนับสนุนให้หน่วยการผลิตเหล่านี้มีปฏิทินการทำงานที่เหมาะสมกับแรงงานของครอบครัวและชุมชน มีระบบการจัดการบัญชีรายไ้รายจ่ายของครัวเรือน เข้าถึงข้อมูลและความรู้เพื่อสร้างความสามารถในการผลิตเชิงการค้า ตลอดจนหาแนวทางในการพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอนาคต อันจะนำไปสู่ความเป็น ครัวเรือนเกษตรกร ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในทุกๆ ด้าน การพัฒนากลุ่ม

เกษตรกรขนาดดังกล่าวจะเป็นการสร้างความสมดุลและความยั่งยืนของเศรษฐกิจที่พอเพียงเพื่อรักษาประชากรในชุมชนชนบทให้คงอยู่และได้รับคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม

ศรีปริญญา ฐประจ่าง (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ หน่อรัตน์และคณะ 2545: 36-37) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจความเข้มแข็งของชุมชนชนบทไทย: กรณีศึกษาพื้นที่เครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขต 4 ภาค พบว่าการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเป็นการเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สุขภาพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง และสานต่อเป็นเครือข่ายของความร่วมมือ ภาครัฐต้องปรับทิศทางการคิด วิิธีทำงานครั้งใหญ่ในฐานะของผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการนำความเปลี่ยนแปลง (Change Agent) เข้าไปกระตุ้นและเชื่อมประสานให้ประชาชนในชุมชนเกิดความตื่นตัว และเข้าร่วมรวมความต้องการของประชาชนในชุมชนไปกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผล การพัฒนาชุมชน ให้เข้มแข็งควรส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินกิจกรรมหลายๆ ด้านไปพร้อมๆ กันแบบองค์รวม การพัฒนา คน ในชุมชนไม่ใช่การพัฒนาปัจเจกบุคคลแต่ละคน หากแต่ส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แก้ปัญหาชุมชนที่กำลังประสบอยู่ พลังชุมชนเป็นพลวัตเคลื่อนไหวขับเคลื่อนด้วยพลังอำนาจของตนเอง

อรศุดา เจริญธิด (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ หน่อรัตน์และคณะ 2545: 53-54) ได้ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย พบว่าในสังคมประเพณีมันมีลักษณะเฉพาะที่นักสังคมวิทยา อธิบายไว้ว่าเป็น โครงสร้างการผลิตที่เป็นไปเพื่อยังชีพ คือการผลิตเพื่อบริโภค โครงสร้างของสังคมมีการแจกแจงหรือซับซ้อน และความเชื่อทางสังคมนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของเขา เราจะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมประเพณีพบว่าดำรงอยู่ด้วยเงื่อนไข 2 ประการคือ วิธีการผลิตเพื่อการบริโภค และเงื่อนไขของการที่คนในชุมชนมีอำนาจในการจัดสรรดูแลทรัพยากรของตนเอง/ชุมชน ด้วยเหตุนี้การจัดระเบียบบรรทัดฐานซึ่งเป็นเงื่อนไขให้กิจกรรม 4 อย่างของคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยน และการจัดสรรผลผลิตเกิดขึ้นในลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ การผลิตที่มีขนาดเล็กสมดุลกับธรรมชาติ การผลิตที่คำนึงถึงเครื่องมือที่ไม่สามารถทำลายธรรมชาติได้มาก การบริโภคเนื่องจากไม่มีการสื่อสารเข้าไป คุณค่าโลกทัศน์ของเขาก็พอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ การแลกเปลี่ยนในชุมชนเนื่องจากเป็นระบบเครือญาติ แต่มันก็เป็นการแบ่งปันกัน รวมถึงการจัดสรรผลผลิต เพราะฉะนั้นการจัดระเบียบบรรทัดฐานเหล่านี้ ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงในยุคสังคมประเพณีดำรงอยู่ได้

บัณฑิต อ่อนคำ (2544: 61-62) ได้ศึกษากลุ่มสัจจะออมทรัพย์ตำบลน้ำขาว อำเภอนะนิงจังหวัดสงขลา พบว่ากลุ่มสัจจะออมทรัพย์ได้กลายเป็นวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน โดยที่มีคดี้าน

เศรษฐกิจเป็นเพียงมิติหนึ่งในวิถีชีวิตทั้งหมดของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมิติด้านวัฒนธรรมได้แก่

1) ความสัมพันธ์ทางสังคม มีความผูกพันเป็นเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือกัน สร้างความรู้สึกเป็นพวกพ้องมีความผูกพันเป็นญาติเพื่อร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานต่างๆ เกิดความรู้สึกร่วมทุกข์ร่วมสุขรักพวกพ้อง

2) ความสัมพันธ์กับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีความผูกพันกับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นยากลำบากเพียงใดก็มีความรู้สึกว่าเป็นหมู่บ้านเป็นท้องถิ่นของตนและอยู่ในท่ามกลางญาติมิตรและเพื่อนฝูงไม่ต้องการอพยพไปไหนทำให้เกิดความยั่งยืนของกลุ่มออมทรัพย์

3) ค่านิยม ระเบียบบุคคลหรือปัจเจกชนมีค่านิยมหรือคุณธรรมอันเป็นค่านิยมที่ดี โดยการเสริมสร้างจากกลุ่มออมทรัพย์ดังนี้

- (1) พึ่งตนเอง มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- (2) มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
- (3) ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน
- (4) รู้จักคิด วิจาร์ณ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- (5) มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า
- (6) มีจิตใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
- (7) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

อาดุล พลเสน (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกเคยเข้าร่วมอบรมร้อยละ 79.2 และเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหะกิจเกษตรร้อยละ 71.5 สมาชิกที่มีเวลาว่างต่างกันมาก ส่วนมากจะเป็นช่วงปลายฤดูฝน กลุ่มแม่บ้านที่ได้รับรู้ในวัตถุประสงค์และการดำเนินงาน ความรับรู้และเห็นด้วยเป็นส่วนมากแสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความเข้าใจในการดำเนินงานของกลุ่มเป็นอย่างดี สำหรับความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมาร้อยละ 60.8 ความพึงพอใจน้อยร้อยละ 37.7 และไม่พึงพอใจเลยร้อยละ 1.5 แสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านมีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่มและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มพบว่าสมาชิกไม่เข้าร่วมกิจกรรมสูงถึงร้อยละ 35.4 เข้าร่วมบางครั้งร้อยละ 32.3 และเข้าร่วมทุกครั้งร้อยละ 32.3 แสดงให้เห็นว่าสมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม โดยผลสะท้อนที่เห็นชัด คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงในกิจกรรมที่จัดขึ้นความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรม กิจกรรมที่จัดไม่เป็นที่สนใจของสมาชิกกลุ่มอย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม คือการเข้ารับการฝึกอบรม

จันทนา โอสกกระพันธ์ (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้แก่ อายุ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาขนาดของฟาร์ม และประสบการณ์การฝึกอบรม ทั้งกลุ่มประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จไม่แตกต่างกัน ปัจจัยดังกล่าว จึงไม่มีผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปัจจัยสำคัญที่มีความแตกต่างกันในกลุ่มทั้งสอง และน่าจะมีผลทำให้การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประสบผลสำเร็จ ได้แก่

- 1) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำชุมชน คือ ประธานมีส่วนช่วยสมาชิกตัดสินใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมกลุ่ม
- 2) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกด้านจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย
 - (1) ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม คือ สมาชิกมีโอกาสใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ ตลอดจนผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้
 - (2) การรับรู้วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของกลุ่ม คือ สมาชิกรับรู้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดตั้งกลุ่มและการทำกิจกรรม การปฏิบัติงานทุกครั้งเป็นผู้กำหนดประสงค์เป้าหมายพร้อมทั้งวิธีดำเนินงานกลุ่ม
- 3) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่ม คือ กลุ่มจัดประชุมพร้อมทั้งให้สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมเดือนละครั้ง และกลุ่มให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็นแก้ไขปัญหาต่างๆ ขณะร่วมกันดำเนินกิจกรรม
- 4) ปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์กลุ่ม ได้แก่

- (1) กลุ่มจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลเฉลี่ยคืนตามหุ้น ให้แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม และกลุ่มเก็บไว้เป็นทุนสำรองเพื่อดำเนินงานกลุ่มต่อไป
- (2) สมาชิกมีความรู้สึกพอใจและภูมิใจชื่อเสียงของกลุ่มในสังคมมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ที่สมาชิกรู้จัก

เกียรติศักดิ์ เรืองทองดี (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นมิติพบว่า สตรีมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน การติดตามและบำรุงรักษาในระดับต่ำ แต่มีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติระดับปานกลางปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมด้าน

การเสนอความคิดเห็น การวางแผนการติดตามและบำรุงรักษาได้แก่ รายได้ ค่านิยมการรวบรวมกลุ่ม การพึ่งพาตนเอง ความมุ่งมั่นในการพัฒนาและทำเพื่อส่วนรวม ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ ได้แก่ รายได้ ค่านิยมพึ่งพาตนเอง และค่านิยมการมุ่งมั่นในการพัฒนาและทำเพื่อส่วนรวม

ชมพู พงษ์ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานในไร่นา : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ลพบุรี จำกัด ในเขตชลประทานโคกกระเทียม อ.เมือง จ.ลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลหลักที่เกษตรกรสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพราะต้องการให้มีการรวมตัวกันในการบำรุงรักษา เหตุผลรองก็คือ ต้องการได้รับน้ำสะดวกขึ้น และมีเหตุผลอื่นๆ เช่น ได้รับชุดลอกในราคาถูกกว่าเอกชน ได้รับความสะดวกสบายในการชุดลอก ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการมากที่สุด และน้อยที่สุดเป็นการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมใหญ่และประชุมกลุ่มส่วนในด้าน การบำรุง รักษาพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุดในการร่วมมือกันถางหญ้า และกำจัดวัชพืช และสมาชิกมีส่วนร่วมในการออกเงินชุดลอกคูน้ำน้อยที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานและการบำรุงรักษาของสมาชิกได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับรายได้และการถือครองที่ดิน ส่วนระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ความรู้ความเข้าใจในสหกรณ์ จำนวนแปลงที่ดินถือครอง ลักษณะการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์จากที่ดินและสภาพการได้รับน้ำ ไม่มีผลต่อการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบชลประทานของสมาชิก

ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสนทราย และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรอิสระดังนี้ คือ อายุ รายได้ ประสบการณ์การฝึกอบรม ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเกษตร และ ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการทำนายน การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ มีเพียง 2 ตัวแปร คือ ประสบการณ์การฝึกอบรมและระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

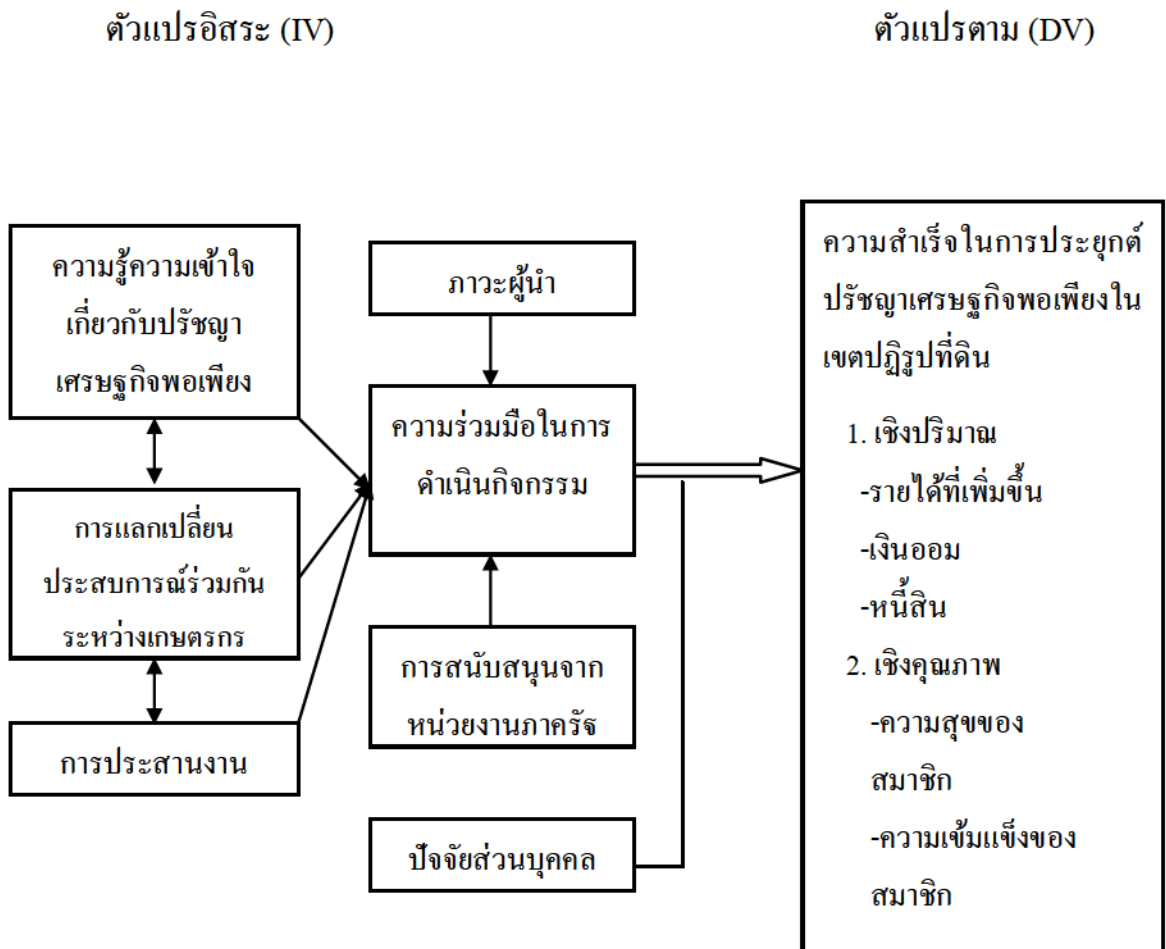
คณะนักวิจัยโครงการสร้างนักวิจัย (ต้นกล้าวิจัย) รุ่นที่ 1 (บทคัดย่อ) พบว่าในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของประชาชนห้วงน้ำขาวใช้วิธีการบอกต่อมากที่สุด รองลงมาเป็นการสาธิต เรียนรู้จากการปฏิบัติและการประชุม วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ดีที่สุดคือการสาธิต มีแบบแผนการดูแลสุขภาพ คือส่วนใหญ่มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัย

ส่วนบุคคลที่ถูกต้อง ด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการใช้พลังงานทดแทน พบว่าเพศชายมีความรู้และเจตคติต่อพลังงานทดแทนมากกว่าเพศหญิง การศึกษามีผลต่อเจตคติและพฤติกรรมการใช้พลังงานทดแทน

ศศิพร ปาณิกบุตร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีความแตกต่างกันมากในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการประกอบอาชีพ สมาชิกในครัวเรือน ส่วนที่แตกต่างกันคือผู้ที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากกว่า และมีรายได้ รายจ่ายรวม จำนวนที่ดินถือครองมากกว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากโทรทัศน์ และผู้ที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงจะได้รับข่าวสารและมีความรู้ความเข้าใจมากกว่า ระดับการศึกษา ขนาดครัวเรือน การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน การได้รับข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์หรือมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำนวนหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 วิธีวิจัยที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Study) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น และเจาะลึกในประเด็นสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกร และเกษตรกรที่เกี่ยวข้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่เข้าร่วมในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้การเปิดตารางสำหรับพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามทศณะของเคร์คกีและมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สัจจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (2546: 161)

ซึ่งประชากร 601 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน โดยปรับเป็น 250 คน การสุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างตามโอกาสหรือความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยใช้การ

สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าหรือการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างที่ตรงกับเงื่อนไขจนกระทั่งครบจำนวนที่กำหนดไว้

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรและเกษตรกรที่เข้าร่วมในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้น 10 คน

3.3 การรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย และการใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 15 ถึง 30 พฤศจิกายน 2552

3.4 การประมวลผล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แล้วทำการวิเคราะห์ผลเชิงลึกและในส่วนของข้อมูลแบบสอบถามที่ได้จะทำการลงรหัสข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS เวอร์ชัน 11.5 (Statistical Package for the Social Science – SPSS for Window Version 11.5) โดยนำผลที่ได้จากการประมวลผลมาจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

3.5 ตัวแปรและนิยามปฏิบัติ

3.5.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

3.5.2 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล
- 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ภาวะผู้นำ
- 4) ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม
- 5) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร
- 6) การประสานงาน
- 7) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

3.5.3 นิยามปฏิบัติ

ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน หมายถึง ผลการดำเนินงานประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีเงินออม มีหนี้สินลดลง สมาชิกมีความสุข และความเข้มแข็งของสมาชิกเกษตรกร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม หมายถึง การให้ความร่วมมือของเกษตรกรและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินกับเจ้าหน้าที่และผู้นำเกษตรกรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานที่ดีมีการวางแผนล่วงหน้าและทำงานเต็มกำลังความสามารถโดยเอาใจใส่และเอื้ออาทรต่อเกษตรกรจนสามารถทำให้เกษตรกรยอมรับและร่วมมือกันทำงานให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร หมายถึง วิธีการ ช่องทาง รูปแบบ ความถี่ ลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดองค์ความรู้ข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการให้ความรู้ตามหลักของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตามหลักศาสนานั้นๆแก่กันและกันในกลุ่มเกษตรกร

การประสานงาน หมายถึง การจัดการที่เกี่ยวกับการทำให้กิจกรรม คน อุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้มีความสอดคล้องกันเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลดีของเจ้าหน้าที่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานทุกภาคส่วนสนับสนุนเกื้อกูลกันให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และเพื่อป้องกันความขัดแย้งกัน

การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินในด้านข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต สินเชื่อและอื่นๆ เพื่อให้เกษตรกรนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพและพัฒนาชุมชน

3.6 สมมติฐานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกรมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สมมติฐานที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำของเกษตรกรมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สมมติฐานที่ 4 ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของเกษตรกรมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สมมติฐานที่ 5 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สมมติฐานที่ 6 การประสานงานมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สมมติฐานที่ 7 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.7 การวิเคราะห์

3.7.1 กรอบในการวิเคราะห์

กรอบในการวิเคราะห์เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีกรอบในการวิเคราะห์เช่นเดียวกันกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.7.2 การนำเสนอผลการวิจัยในรูปตาราง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้ตารางประกอบ

3.7.3 สถิติที่ใช้ คือ

3.7.3.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและอธิบายค่าของตัวแปรแต่ละตัว

3.7.3.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ สถิติทดสอบไคสแควร์ (X^2 -test) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสถิติที่วัดขนาดของความสัมพันธ์หรือความแรงของความสัมพันธ์ (Measure of Association) ได้แก่ ค่า G (Gamma) เพื่อหาความแรงของความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีหลักเกณฑ์ที่เป็นตัวเลขในการประเมินค่า G (Gamma)

3.7.3.3 วิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยการคัดเลือกปัจจัยเข้าสู่สมการด้วยวิธี Enter เพื่อทดสอบลำดับความสำคัญของปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.8 การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือสำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของ

เนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา จากการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา การเรียงลำดับคำถาม เป็นต้น แล้วนำข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) หลังจากการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังกล่าว ในขั้นตอนที่ 1 ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลกำแมด อำเภอกุดชุมหะ จังหวัดยโสธร โดยทดสอบกับสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 30 ราย เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และความเข้าใจในเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วนำมาปรับปรุงอีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้ในการศึกษาต่อไป ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามซึ่งได้จากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้ศึกษานำมาตรวจความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อหาความสัมพันธ์ หาเหตุผล และในส่วนของเชิงปริมาณเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็จัดทำคู่มือลงรหัส (Code Book) จากนั้นจึงลงรหัสข้อมูลใน Coding Sheet เสร็จแล้วบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Packages For Social Science)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการวิเคราะห์

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเพื่อทดสอบในเรื่องของ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่กำหนดขึ้นเป็น กรอบในการวิเคราะห์ว่าจะมีผลต่อความสำเร็จหรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พรรณนา อธิบาย และ วิเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 1) การพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านต่างๆ ของการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน
- 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน
- 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตามลำดับความสำคัญ
- 4) ผลการสนทนากลุ่มของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน
- 5) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

4.1 การพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านต่างๆ ของการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและอธิบายค่าของตัวแปรแต่ละตัวดังนี้

4.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลในการศึกษาได้เก็บรวบรวมจากเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก.สุพรรณบุรี และเกษตรกรอำเภอด่านช้าง ที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 250 คน ได้แก่ เพศ ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 64.4 รองลงมาเป็นหญิง ร้อยละ 33.6 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 38.4 รองลงมามีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 27.6 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 14.4 อายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 13.6 อายุ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.0 และน้อยที่สุดอายุต่ำกว่า 31 ปี ร้อยละ 2.0 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 50.6 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด 21 ค่าสูงสุด 79 ระดับการศึกษา ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถม ร้อยละ 78.8 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 14.0 อื่นๆ ร้อยละ 6.4 และน้อยที่สุดระดับอนุปริญา ร้อยละ 0.8 สถานภาพสมรส ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่สมรสแล้ว ร้อยละ 76.4 รองลงมา หม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 18.0 และน้อยที่สุดโสด ร้อยละ 5.6 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-7 คน ร้อยละ 60.4 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน ร้อยละ 36.0 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 8-10 คน ร้อยละ 3.6 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานในครอบครัว 1-2 คน ร้อยละ 53.6 รองลงมามีจำนวนแรงงานในครอบครัว 3-4 คน ร้อยละ 38.4 และมีจำนวนแรงงานในครอบครัว 5-7 คน ร้อยละ 8.0 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 15,000-100,000 บาท ร้อยละ 68.0 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 100,001-200,000 บาท ร้อยละ 22.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 200,001-400,000 บาท ร้อยละ 7.6 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 800,001-1,000,000 บาท ร้อยละ 1.2 และมีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 600,001-800,000 บาท ร้อยละ 0.8 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 10,001-50,000 บาท ร้อยละ 43.6 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 31.2 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 100,001-200,000 บาท ร้อยละ 20.4 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 200,001-400,000 บาท ร้อยละ 2.0 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 4,800-10,000 บาท ร้อยละ 1.2 และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 400,001-600,000 บาท และ 600,001-800,000 บาท ร้อยละ 0.8 เท่ากัน ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่มีหนี้สิน ร้อยละ 80.4 และไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 19.6 โดยแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่เป็น ธกส./ธนาคาร ร้อยละ 48.5 รองลงมาเป็น นอกระบบ/อื่นๆ ร้อยละ 27.3 ส.ป.ก.และสหกรณ์ ร้อยละ 12.1 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม ร้อยละ 63.6 และมีเงินออม ร้อยละ 36.4 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่ปลูกอ้อย ร้อยละ 38.3 ปลูกมันสำปะหลัง ร้อยละ 26.7 ปลูกข้าวโพด ร้อยละ 21.9 ปลูกข้าว ร้อยละ 8.0 และไม่ได้ปลูกพืช ร้อยละ 5.1 ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ ร้อยละ 47.2 เลี้ยงเป็ด ร้อยละ 18.5 เลี้ยงโค ร้อยละ 12.9 เลี้ยงสุกร ร้อยละ 3.4 เลี้ยงแพะ ร้อยละ 2.0 เลี้ยงกระบือ ร้อยละ 0.8 เลี้ยงแกะ ร้อยละ 0.3

และไม่ได้เลี้ยงสัตว์ร้อยละ 14.9 ตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้เลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 95.6 และเลี้ยงปลา ร้อยละ 4.4 ตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ส่วนใหญ่ปลูกผักสวนครัว ร้อยละ 86.0 ไม่ได้ปลูก ร้อยละ 14.0

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล		ร้อยละ (จำนวน)
เพศ		
ชาย		66.4 (166)
หญิง		33.6 (84)
รวม		100.0 (250)
อายุ		
ต่ำกว่า 31 ปี		2.0 (5)
31-40 ปี		14.4 (36)
41-50 ปี		38.4 (96)
51-60 ปี		27.6 (69)
61-70 ปี		13.6 (34)
70 ปีขึ้นไป		4.0 (10)
รวม		100.0 (250)
$\bar{x}$ =50.6	S.D.=10.78 Min= 21 Max =79	
ระดับการศึกษา		
ประถม		78.8 (197)
มัธยม		14.0 (35)
อนุปริญญา		0.8 (2)
อื่นๆ		6.4 (16)
รวม		100.0 (250)
สถานภาพสมรส		
โสด		5.6 (14)
สมรส		76.4 (191)
หม้าย/หย่าร้าง		18.0 (45)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ร้อยละ (จำนวน)
รวม	100.0 (250)
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	
1-3 คน	36.0 (90)
4-7 คน	60.4 (151)
8-10 คน	3.6 (9)
รวม	100.0 (250)
$\bar{x} = 4.1$ Min= 1 Max= 10	
จำนวนแรงงานในครัวเรือน	
1-2 คน	53.6 (134)
3-4 คน	38.4 (96)
5-7 คน	8.0 (20)
รวม	100.0 (250)
$\bar{x} = 2.65$ Min= 1 Max= 7	
รายได้เฉลี่ย/ปี/ครอบครัว	
15,000-100,000 บาท	68.0 (170)
100,001-200,000 บาท	22.4 (56)
200,001-400,000 บาท	7.6 (19)
400,001-600,000 บาท	-
600,001-800,000 บาท	0.8 (2)
800,001-1,000,000 บาท	1.2 (3)
รวม	100.0 (250)
$\bar{x} = 113396$ Min= 15,000 Max= 1,000,000	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ร้อยละ (จำนวน)
รายจ่ายเฉลี่ย/ ครอบครัว/ปี	
4,800-10,000 บาท	1.2 (3)
10,001-50,000 บาท	43.6 (109)
50,001-100,000 บาท	31.2 (78)
100,001-200,000 บาท	20.4 (51)
200,001-400,000 บาท	2.0 (5)
400,001-600,000 บาท	0.8 (2)
600,001-800,000 บาท	-
800,001-990,000 บาท	0.8 (2)
รวม	100.0 (250)
$\bar{x}$ =86437.6 Min= 4,800 Max= 990,000	
หนี้สิน	
ไม่มี	19.6 (49)
มี	80.4 (201)
รวม	100.0 (250)
แหล่งเงินทุน	
ธกส./ธนาคาร	48.5 (128)
ส.ป.ก.	12.1 (32)
สหกรณ์	12.1 (32)
นอกระบบ/อื่นๆ	27.3 (72)
รวม	100.0 (264)
เงินออม	
ไม่มี	63.6 (159)
มี	36.4 (91)
รวม	100.0 (250)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ร้อยละ (จำนวน)
พืชที่ปลูก	
ข้าว	8.0 (33)
มันสำปะหลัง	26.7 (111)
อ้อย	38.3 (159)
ข้าวโพด	21.9 (91)
ไม่ได้ปลูก	5.1 (21)
รวม	100.0 (250)
สัตว์ที่เลี้ยง	
กระบือ	0.8 (3)
โค	12.9 (46)
แพะ	2.0 (7)
แกะ	0.3 (1)
สุกร	3.4 (12)
ไก่	47.2 (168)
เป็ด	18.5 (66)
ไม่ได้เลี้ยง	14.9 (53)
รวม	100.0 (250)
สัตว์น้ำที่เลี้ยง	
ปลา	4.4 (11)
ไม่ได้เลี้ยง	95.6 (239)
รวม	100.0 (250)
ผักสวนครัว	
ปลูก	86.0 (215)
ไม่ปลูก	14.0 (35)
รวม	100.0 (250)

4.1.2 ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลในการศึกษาได้เก็บรวบรวมจากเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก.สุพรรณบุรี และเกษตรกรอำเภอด่านช้าง ที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 250 คน ได้แก่

4.1.2.1 ด้านความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีความเห็นว่าการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมพออยู่พอกิน ร้อยละ 38.0 รองลงมาการประกอบอาชีพอย่างพอเหมาะพอดี ร้อยละ 32.4 และการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายและเก็บออม ร้อยละ 29.6

ตารางที่ 4.2 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน)
ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม	38.0 (219)
ประกอบอาชีพอย่างพอเหมาะพอดี	32.4 (187)
เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย	29.6 (171)
รวม	100.0 (577)

4.1.2.2 ด้านความพอประมาณในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีความเห็นว่าการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้ ร้อยละ 37.0 รองลงมาการมีความพอดีต่อความจำเป็นในครอบครัว ร้อยละ 34.3 และการลงทุนตามความพร้อมของตนเอง ร้อยละ 28.7

ตารางที่ 4.3 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความพอประมาณ

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน)
การใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้	37.0 (214)
การมีความพอดีต่อความจำเป็นในครอบครัว	34.3 (198)
การลงทุนตามความพร้อมของตนเอง	28.4 (166)
รวม	100.0 (578)

4.1.2.3 ด้านความมีเหตุผลในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้
 เห็นว่าการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร้อยละ 36.2 รองลงมาการคิดถึงผลได้เสียก่อนลงทุน ร้อย
 ละ 35.5 และการตัดสินใจโดยเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆ ร้อยละ 28.3

ตารางที่ 4.4 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความมีเหตุผล

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน)
การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	36.2 (208)
การคิดถึงผลได้เสียก่อนลงทุน	35.5 (204)
การตัดสินใจโดยเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆ	28.3 (163)
รวม	100.0 (575)

4.1.2.4 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้
 เห็นว่าการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ร้อยละ 40.2 รองลงมาการรวมกลุ่มกันในการประกอบ
 อาชีพ ร้อยละ 31.1 และการเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 28.7

ตารางที่ 4.5 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีภูมิคุ้มกัน

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน)
การสร้างความเข้มแข็งในชุมชน	40.2 (230)
การรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ	31.1 (178)
การเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลง	28.7 (164)
รวม	100.0 (572)

4.1.2.5 ด้านการมีความรู้ในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีความเห็น
 ว่าการคิดอย่างรอบคอบก่อนทำงาน ร้อยละ 37.0 รองลงมาการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพที่ทำ ร้อยละ
 34.0 และการแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 29.0

ตารางที่ 4.6 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีความรู้

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน)
การคิดอย่างรอบคอบก่อนทำงาน	37.0 (214)
การเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพที่ทำ	34.0 (197)
การแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพ	29.0 (168)
รวม	100.0 579

4.1.2.6 ด้านการมีคุณธรรมในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้

ความเห็นว่าการมีความอดทนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน ร้อยละ 45.7 รองลงมาการมีความจริงใจซื่อสัตย์ ร้อยละ 44.8 และการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ร้อยละ 9.6

ตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีคุณธรรม

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน)
การมีความอดทนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน	45.7 (205)
การมีความจริงใจซื่อสัตย์	44.8 (201)
การทำงานอย่างขยันขันแข็ง	9.6 (43)
รวม	100.0 (449)

4.1.2.7 ด้านการนำไปใช้แล้วจะเกิดประโยชน์อะไรในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างใน

การศึกษาคั้งนี้มีความเห็นว่าครอบครัวมีความสุข ร้อยละ 27.2 รองลงมาประเทศมีเศรษฐกิจที่มั่นคง ร้อยละ 19.5 ไม่มีปัญหาสังคม ร้อยละ 19.3 คนไทยมีความสุขมากขึ้น ร้อยละ 17.3 และสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ ร้อยละ 16.7

ตารางที่ 4.8 ประสพการณ์จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แล้ว

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน)
ครอบครัวมีความสุข	27.2 (236)
ประเทศมีเศรษฐกิจที่มั่นคง	19.5 (169)
ไม่มีปัญหาสังคม	19.3 (167)
คนไทยมีความสุขมากขึ้น	17.3 (150)
สิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์	16.7 (145)
รวม	100.0 (867)

4.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ด้านความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 50.0 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 44.0 น้อย ร้อยละ 4.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2

ด้านความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 66.0 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 28.8 น้อย ร้อยละ 4.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ด้านการนำไปปฏิบัติในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 70.8 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 23.2 น้อย ร้อยละ 5.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ด้านการเผยแพร่ในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 43.2 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 34.4 น้อย ร้อยละ 20.4 และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.0

ด้านการรกล่อมเกลாதงสังคมในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 40.0 รองลงมาน้อย ร้อยละ 35.6 มากที่สุด ร้อยละ 21.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.8

ด้านภาวะผู้นำในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 43.2 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 34.4 น้อย ร้อยละ 20.4 และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.0

ด้านการประสานงานในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 48.4 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 31.6 น้อย ร้อยละ 19.2 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.8

ด้านงบประมาณในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 38.4 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 36.8 น้อย ร้อยละ 22.4 และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.4

ด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรในทักษะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 51.2 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 28.0 น้อย ร้อยละ 19.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2

ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในทักษะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 46.8 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 28.8 น้อย ร้อยละ 22.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.6

ตารางที่ 4.9 ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	44.0	50.0	4.8	1.2	100.0 (250)
		94.0			
ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม	28.8	66.0	4.8	0.4	100.0 (250)
		94.8			
การนำไปปฏิบัติ	23.2	70.8	5.6	0.4	100.0 (250)
		94.0			
ด้านการเผยแพร่	34.4	43.2	20.4	2.0	100.0 (250)
		77.6			
การกล่อมเกลางานสังคม	21.6	40.0	35.6	2.8	100.0 (250)
		61.6			

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
ภาวะผู้นำ	34.4	43.2	20.4	2.0	100.0 (250)
	77.6				
การประสานงาน	31.6	48.4	19.2	0.8	100.0 (250)
	80.0				
งบประมาณ	36.8	38.4	22.4	2.4	100.0 (250)
	75.2				
การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร	28.0	51.2	19.6	1.2	100.0 (250)
	79.2				
การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	28.8	46.8	22.8	1.6	100.0 (250)
	75.6				

4.1.4 ปัจจัยช่องทางที่สร้างความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมากที่สุด ร้อยละ 72.4 รองลงมา ร้อยละ 25.2 และน้อย ร้อยละ 2.4

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมากที่สุด ร้อยละ 47.2 รองลงมา ร้อยละ 29.6 น้อย ร้อยละ 20.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.4

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชนในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมากที่สุด ร้อยละ 51.2 รองลงมา ร้อยละ 24.0 น้อย ร้อยละ 23.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก สมาชิกในครอบครัว/เพื่อนบ้านในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมากที่สุด ร้อยละ 52.0 รองลงมา ร้อยละ 28.4 น้อย ร้อยละ 18.4 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก ครู/โรงเรียนในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้มีระดับความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาก ร้อยละ 51.2 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 22.8 น้อย ร้อยละ 21.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.4

ตารางที่ 4.10 ความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ

แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์	72.4	25.2	2.4	-	100.0 (250)
		97.6			
หอกระจายข่าวการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน	29.6	47.2	20.8	2.4	100.0 (250)
		76.8			
เจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชน	24.0	51.2	23.6	1.2	100.0 (250)
		75.2			
สมาชิกในครอบครัว/เพื่อนบ้าน	28.4	52.0	18.4	1.2	100.0 (250)
		80.4			
ครู/โรงเรียน	22.8	51.2	21.6	4.4	100.0 (250)
		74.0			

4.1.5 ปัจจัยภาวะผู้นำ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อผู้นำชุมชนที่ให้ความสนใจความเป็นอยู่ในการศึกษาค้างนี้มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ร้อยละ 51.2 รองลงมา ร้อยละ 31.6 และน้อย ร้อยละ 17.2

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อผู้นำชุมชนควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการศึกษาค้างนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 58.0 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 35.6 น้อย ร้อยละ 6.0 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความก้าวหน้าของชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนในการศึกษาค้างนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 60.8 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 31.6 น้อย ร้อยละ 7.2 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าควรมีการควบคุมติดตามการทำงานของผู้นำชุมชนใน
ศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 65.2 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 28.8 น้อย ร้อยละ 5.6 และ
น้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าผู้นำชุมชนยอมรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่นในศึกษาครั้งนี้มี
ระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 56.0 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 29.6 และน้อย ร้อยละ 14.4

ตารางที่ 4.11 ระดับความคิดเห็นต่อผู้นำ

ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนและผู้นำเกษตรกร	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
ผู้นำชุมชนที่ให้ความสนใจความเป็นอยู่	51.2	31.6	17.2	-	100.0(250)
		82.8			
ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ	35.6	58.0	6.0	0.4	100.0(250)
		93.6			
ความก้าวหน้าของชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชน	31.6	60.8	7.2	0.4	100.0(250)
		92.4			
ควรมีการควบคุมติดตามการทำงานของผู้นำชุมชน	28.8	65.2	5.6	0.4	100.0(250)
		94.0			
ผู้นำชุมชนยอมรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น	29.6	56.0	14.4	-	100.0(250)
		85.6			

4.1.6 ปัจจัยความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมในแปลงเรียนรู้/ศูนย์เรียนรู้ในการศึกษาครั้งนี้มีระดับการมีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 34.8 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 34.0 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 29.6 และไม่เคย ร้อยละ 1.6

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมกลุ่มในการศึกษาครั้งนี้มีระดับการมีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 57.2 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 39.2 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 2.8 และไม่เคย ร้อยละ 0.8

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจในการศึกษาครั้งนี้มีระดับการมีส่วนร่วม
นานๆ ครั้ง ร้อยละ 39.2 รองลงมาบ่อยครั้ง ร้อยละ 34.8 ทุกครั้ง ร้อยละ 24.4 และไม่เคย ร้อยละ 1.6

กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการประชุมกลุ่มในการศึกษาค้างนี้มีระดับการมีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 48.8 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 26.4 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 21.2 และไม่เคย ร้อยละ 3.6

กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานนิคมฯในการศึกษาค้างนี้มีระดับการมีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 34.0 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 28.4 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 20.0 และไม่เคย ร้อยละ 17.6

ตารางที่ 4.12 ระดับการมีส่วนร่วม

ความร่วมมือในการดำเนินงานกิจกรรม	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	รวม
เข้าร่วมกิจกรรมในแปลงเรียนรู้/ศูนย์เรียนรู้	34.0	34.8	29.6	1.6	100.0(250)
		68.8			
เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมกลุ่ม	39.2	57.2	2.8	0.8	100.0(250)
		96.4			
เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจ	24.4	34.8	39.2	1.6	100.0(250)
		59.2			
มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการประชุมกลุ่ม	26.4	48.8	21.2	3.6	100.0(250)
		75.2			
มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานนิคมฯ	28.4	34.0	20.0	17.6	100.0(250)
		62.4			

4.1.7 ปัจจัยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมของหมู่บ้านในการศึกษาค้างนี้มีระดับการแลกเปลี่ยนทุกครั้ง ร้อยละ 58.0 รองลงมาบ่อยครั้ง ร้อยละ 38.8 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 2.4 และไม่เคย ร้อยละ 0.8

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการศึกษาค้างนี้มีระดับการแลกเปลี่ยนบ่อยครั้ง ร้อยละ 36.8 รองลงมานานๆ ครั้ง ร้อยละ 36.0 ทุกครั้ง ร้อยละ 25.6 และไม่เคย ร้อยละ 1.6

กลุ่มตัวอย่างที่ได้แสดงความคิดเห็นในการประชุมต่างๆ ในการศึกษาครั้งนี้มีระดับการแลกเปลี่ยนบ่อยครั้ง ร้อยละ 51.2 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 25.6 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 21.2 และไม่เคย ร้อยละ 2.0

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานในการศึกษาครั้งนี้มีระดับการแลกเปลี่ยนบ่อยครั้งและนานๆ ครั้งเท่ากัน ร้อยละ 33.6 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 23.6 และไม่เคย ร้อยละ 9.2

กลุ่มตัวอย่างที่เคยพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงกับผู้อื่นในการศึกษาครั้งนี้มีระดับการแลกเปลี่ยนบ่อยครั้ง ร้อยละ 51.2 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 25.6 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 15.2 และไม่เคย ร้อยละ 8.0

ตารางที่ 4.13 ระดับการแลกเปลี่ยน

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	รวม
เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมของหมู่บ้าน	58.0	38.8	2.4	0.8	100.0 (250)
		96.8			
เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	25.6	36.8	36.0	1.6	100.0 (250)
		62.4			
ได้แสดงความคิดเห็นในการประชุมต่างๆ	25.6	51.2	21.2	2.0	100.0 (250)
		76.8			
เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน	23.6	33.6	33.6	9.2	100.0 (250)
		57.2			
เคยพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงกับผู้อื่น	25.6	51.2	15.2	8.0	100.0 (250)
		76.8			

4.1.8 ปัจจัยการประสานงาน

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อเจ้าหน้าที่ให้การดูแลอำนวยความสะดวกในการให้บริการในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ร้อยละ 51.6 รองลงมา ร้อยละ 41.2 น้อย ร้อยละ 6.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อเจ้าหน้าที่ที่มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 64.4 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 19.6 น้อย ร้อยละ 16

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อเจ้าหน้าที่ว่าเคยได้รับการบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 55.6 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 32.0 น้อย ร้อยละ 11.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.8

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อหน่วยงานที่เข้ามาให้บริการมีการประสานงานกันในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 58.4 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 31.6 น้อย ร้อยละ 10.0

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่ามีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้นำชุมชนในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 51.6 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 34.4 น้อย ร้อยละ 13.2 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.8

ตารางที่ 4.14 ระดับความคิดเห็นต่อการประสานงาน

การประสานงานและการให้บริการของเจ้าหน้าที่	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
เจ้าหน้าที่ให้การดูแลอำนวยความสะดวกในการให้บริการ	51.6	41.2	6.8	0.4	100.0(250)
		92.8			
เจ้าหน้าที่มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ	19.6	64.4	16.0	-	100.0(250)
		84.0			
เคยได้รับการบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	32.0	55.6	11.6	0.8	100.0(250)
		87.6			
หน่วยงานที่เข้ามาให้บริการมีการประสานงานกัน	31.6	58.4	10.0	-	100.0(250)
		90.0			
มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้นำชุมชน	34.4	51.6	13.2	0.8	100.0(250)
		86.0			

4.1.9 ปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าเคยได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตหรือความช่วยเหลือจากภาครัฐในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ร้อยละ 41.6 รองลงมา ร้อยละ 36.8 น้อย ร้อยละ 21.2 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 51.6 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 24.4 น้อย ร้อยละ 24.0

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 63.6 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 31.2 น้อย ร้อยละ 4.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าเจ้าหน้าที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 63.6 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 32.0 น้อย ร้อยละ 5.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีการผลักดันของภาครัฐในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 58.4 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 28.4 น้อย ร้อยละ 12.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ตารางที่ 4.15 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
เคยได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตหรือความช่วยเหลือจากภาครัฐ	41.6	36.8	21.2	0.4	100.0(250)
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือ	24.4	51.6	24.0	-	100.0(250)
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	31.2	63.6	4.8	0.4	100.0(250)
เจ้าหน้าที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการ	32.0	62.0	5.6	0.4	100.0(250)
การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีการผลักดันของภาครัฐ	28.4	58.4	12.8	0.4	100.0(250)

4.1.10 ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ร้อยละ 44.4 รองลงมา ร้อยละ 41.6 น้อย ร้อยละ 12.8 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าครอบครัวมีเงินออมเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 62.4 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 23.2 น้อย ร้อยละ 12.4 และ น้อยที่สุด ร้อยละ 2.0

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าครอบครัวมีหนี้สินลดลงหลังจากเข้าร่วมโครงการในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 52.8 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 30.0 น้อย ร้อยละ 16.0 และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าครอบครัวมีความสุขมากขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 64.0 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 35.2 และน้อย ร้อยละ 0.8

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าเพื่อนบ้านมีความสุขเพิ่มขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 69.2 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 28.8 น้อย ร้อยละ 1.6 และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในการศึกษาครั้งนี้มีระดับความคิดเห็นมาก ร้อยละ 60.4 รองลงมามากที่สุด ร้อยละ 38.4 และน้อย ร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.16 ความสำเร็จของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ	44.4	41.6	12.8	1.2	100.0(250)
	86.0				
มีเงินออมเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ	23.2	62.4	12.4	2.0	100.0(250)
	85.6				
มีหนี้สินลดลงหลังจากเข้าร่วมโครงการ	30.0	52.8	16.0	1.2	100.0(250)
	82.8				
มีความสุขมากขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	35.2	64.0	0.8	-	100.0(250)
	99.2				
เพื่อนบ้านมีความสุขเพิ่มขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	28.8	69.2	1.6	0.4	100.0(250)
	98.0				
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	38.4	60.4	1.2	-	100.0(250)
	98.8				

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 สถิติที่ใช้คือ ความแตกต่างของร้อยละ, X^2 -test เพราะตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีการวัดอยู่ที่ระดับกลุ่มหรืออันดับเท่านั้น ซึ่งตัวแปรที่นำมาหาความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ ความร่วมมือในการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร การประสานงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

4.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากตาราง 4.17 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานวิจัย นั่นคือ ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้คือ เพศมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 94.4 น้อยร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.863 แสดงว่าเพศไม่มีผลไม่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่น้อยมาก ค่า $G = -0.049$ ตาราง 4.17

อายุมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 94.4 น้อยร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 แสดงว่าอายุมีผลมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่มากพอสมควร ค่า $G = -0.560$ ตาราง 4.17

ระดับการศึกษามีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 94.4 น้อยร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.331 แสดงว่าระดับการศึกษาไม่มีผลไม่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่น้อยมาก ค่า $G = -0.142$ ตาราง 4.17

สถานภาพสมรสมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 94.4 น้อยร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.353 แสดงว่าสถานภาพสมรสไม่มีผลไม่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่มากพอสมควร ค่า $G = 0.654$ ตาราง 4.17

จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มากร้อยละ 94.4 น้อยร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.084 แสดงว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มีผลไม่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความ สำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่น้อย ค่า $G = -0.272$ ตาราง 4.17

จำนวนแรงงานในครัวเรือนมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มากร้อยละ 94.4 น้อยร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.419 แสดงว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่มีผลไม่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความ สำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่น้อย มาก ค่า $G = 0.008$ ตาราง 4.17

หนี้สินมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 94.4 น้อย ร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.606 แสดงว่าหนี้สินไม่มีผลไม่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความ สำเร็จในการประยุกต์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่น้อย ค่า $G = -0.197$ ตาราง 4.17

เงินออมมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 94.4 น้อย ร้อยละ 5.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 88.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.231 แสดงว่าเงินออมไม่มีผลไม่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความ สำเร็จในการประยุกต์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่น้อย ค่า $G = 0.371$ ตาราง 4.17

ตารางที่ 4.17 ร้อยละของความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับของความสำเร็จในการประยุกต์ฯ		
	น้อย	มาก	รวม
เพศ			
ชาย	5.4	94.6	100.0(166)
หญิง	6.0	64.0	100.0(84)
รวม	5.6(14)	94.4(236)	100.0(250)
$X^2 = .03$	$df = 1$	$p = .863$	$G = -.049$

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		ระดับของความสำเร็จในการประยุกต์ฯ		
		น้อย	มาก	รวม
อายุ				
	ต่ำกว่า 31 ปี	60.0	40.0	100.0(5)
	31-40 ปี	8.3	91.7	100.0(36)
	41-50 ปี	6.3	93.8	100.0(96)
	51-60 ปี	1.4	98.6	100.0(69)
	61-70 ปี	-	100.0	100.0(34)
	70 ปีขึ้นไป	10.0	90.0	100.0(10)
	รวม	5.6(14)	94.4(236)	100.0(250)
	$X^2=33.208$	df=5	p=.000	G=-.560
ระดับการศึกษา				
	ประถม	5.1	94.9	100.0(197)
	มัธยม	11.4	88.6	100.0(35)
	อนุปริญญา	-	100.0	100.0(2)
	อื่นๆ	-	100.0	100.0(16)
	รวม	5.6(14)	94.4(236)	100.0(250)
	$X^2=3.419$	df=3	p=.331	G=-.142
สถานภาพสมรส				
	โสด	7.1	92.9	100.0(14)
	สมรส	6.8	93.2	100.0(191)
	หม้าย/หย่าร้าง		100.0	100.0(45)
	รวม	5.6(14)	94.4(236)	100.0(250)
	$X^2=3.258$	df=3	p=.353	G=.654
จำนวนสมาชิกในครอบครัว				
	1-3 คน	4.4	95.6	100.0(90)
	4-7 คน	5.3	94.7	100.0(151)
	8-10 คน	22.2	77.8	100.0(9)

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		ระดับของความสำเร็จในการประยุกต์ฯ		
		น้อย	มาก	รวม
รวม		5.6(14)	94.4(236)	100.0 (250)
$X^2=4.957$		df=2	p=.084	G=-.272
จำนวนแรงงานในครัวเรือน				
1-2 คน		5.2	94.8	100.0 (134)
3-4 คน		7.3	92.7	100.0 (96)
5-7 คน			100.0	100.0 (20)
รวม		5.6(14)	94.4(236)	100.0 (250)
$X^2=1.742$		df=2	p=.419	G=.008
หนี้สิน				
ไม่มี		4.1	95.9	100.0 (49)
มี		6.0	94.0	100.0 (201)
รวม		5.6(14)	94.4(236)	100.0 (250)
$X^2=.266$		df=1	p=.606	G=-.197
เงินออม				
ไม่มี		6.9	93.1	100.0 (159)
มี		3.3	96.7	100.0 (91)
รวม		5.6(14)	94.4(236)	100.0 (250)
$X^2=1.436$		df=1	p=.231	G=.371

4.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากตาราง 4.18 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานวิจัย นั่นคือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 54.8 น้อยร้อยละ 45.2 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 9.6 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.002 แสดงว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลมีอิทธิพลหรือมี

ความสัมพันธ์กับความ สำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความสัมพันธ์ที่สูงมาก ค่า $G = 0.77$ ตาราง 4.18

4.2.3 ภาวะผู้นำกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากตาราง 4.18 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานวิจัย นั่นคือ ภาวะผู้นำมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 93.6 น้อยร้อยละ 6.4 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 87.2 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่าภาวะผู้นำมีผลมีอิทธิพล หรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นความสัมพันธ์ที่สูงมาก ค่า $G = 0.76$ ตาราง 4.18

4.2.4 ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากตาราง 4.18 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานวิจัย นั่นคือ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 70.4 น้อยร้อยละ 29.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 40.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่าความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมมีผลมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ค่า $G = 0.88$ ตาราง 4.18

4.2.5 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากตาราง 4.18 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานวิจัย นั่นคือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกรมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 76.8 น้อยร้อยละ 23.2 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 53.6 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่าการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกรมีผลมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ค่า $G = 0.87$ ตาราง 4.18

4.2.6 การประสานงาน กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากตาราง 4.18 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานวิจัย นั่นคือ การประสานงานมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 92.0 น้อยร้อยละ 8.0 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 84.0 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่าการประสานงานมีผลมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ค่า $G=0.84$ ดูตาราง 4.18

4.2.7 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐกับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากตาราง 4.18 พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานวิจัย นั่นคือ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากร้อยละ 90.4 น้อยร้อยละ 9.6 ซึ่งแตกต่างกันร้อยละ 80.8 ความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย X^2 -test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีผลมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ค่า $G=0.72$ ดูตาราง 4.18

ตารางที่ 4.18 ร้อยละของความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน
จำแนกตามปัจจัยต่างๆ

ปัจจัยต่างๆ	ระดับของความสำเร็จในการประยุกต์ฯ		รวม
	น้อย	มาก	
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			
น้อย	85.7	14.3	100.0(14)
มาก	42.8	57.2	100.0(236)
รวม	45.2(113)	54.8(137)	100.0(250)
$X^2=9.828$	df=1	p=.002	G=.77
ภาวะผู้นำ			
น้อย	26.6	71.4	100.0(14)
มาก	5.1	94.9	100.0(236)
รวม	6.4(16)	93.6(234)	100.0(250)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ปัจจัยต่างๆ	ระดับของความสำเร็จในการประยุกต์ใช้		รวม
	น้อย	มาก	
$X^2=12.170$ $df=1$ $p=.000$ $G=.76$			
ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม			
น้อย	85.7	14.3	100.0(14)
มาก	26.3	73.7	100.0(236)
รวม	29.6(74)	70.4(176)	100.0(250)
$X^2=22.410$ $df=1$ $p=.000$ $G=.88$			
การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร			
น้อย	78.6	21.4	100.0(14)
มาก	19.9	80.1	100.0(236)
รวม	23.2(58)	76.8(192)	100.0(250)
$X^2=25.520$ $df=1$ $p=.000$ $G=.87$			
การประสานงาน			
น้อย	42.9	57.1	100.0(14)
มาก	5.9	94.1	100.0(236)
รวม	8.0(20)	92.0(230)	100.0(250)
$X^2=24.483$ $df=1$ $p=.000$ $G=.84$			
การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ			
น้อย	35.7	64.3	100.0(14)
มาก	8.1	91.9	100.0(236)
รวม	9.6(24)	90.4(226)	100.0(250)
$X^2=11.654$ $df=1$ $p=.001$ $G=.72$			

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตามลำดับความสำคัญ

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 สถิติที่ใช้คือ Multiple Regression ซึ่งมีหลักการที่สำคัญคือการ ทดสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองมากน้อยเพียงใด (Multicollinearity) เพื่อลดความไม่น่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพบ ว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับความรู้ ความร่วมมือกับความรู้ การสนับสนุนกับการประสานงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับความรู้ การประสานงานกับความร่วมมือ ความร่วมมือกับความสำเร็จ ความรู้กับความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนกับความสำเร็จ การสนับสนุนกับความร่วมมือ การประสานงานกับความรู้ การประสานงานกับความสำเร็จ การสนับสนุนกับภาวะผู้นำ การประสานงานกับการแลกเปลี่ยน การสนับสนุนกับความสำเร็จ การประสานงานกับภาวะผู้นำ การสนับสนุนกับความรู้ การสนับสนุนกับการแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำกับความสำเร็จ ความร่วมมือกับภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำกับความรู้ และการแลกเปลี่ยนกับภาวะผู้นำโดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .895 .879 .844 .843 .801 .783 .782 .780 .779 .773 .772 .770 .752 .735 .727 .719 .700 .624 .610 .530 .476 ตามลำดับ ซึ่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับความร่วมมือมีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ .895

ตารางที่ 4.19 Correlation Matrix

ตัวแปร	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7
ความสำเร็จในการประยุกต์(V1)	1						
ความรู้ความเข้าใจ (V2)	.782	1					
ภาวะผู้นำ (V3)	.624	.530	1				
ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม(V4)	.783	.879	.610	1			
การแลกเปลี่ยนประสบการณ์(V5)	.780	.843	.476	.895	1		
การประสานงาน(V6)	.772	.773	.727	.801	.752	1	
การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ(V7)	.735	.719	.770	.779	.700	.844	1

หมายเหตุ: $p < .01$

$P < .05$

ผลจากตาราง 4.20 ตัวแปรที่ใช้พยากรณ์ในการอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 ตัวแปรที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 นั่นคือเมื่อวัดจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุ (β) ซึ่งพยากรณ์ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีผลในทางบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำ และการประสานงาน เรียงตามลำดับความสำคัญ ส่วนความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่สัมพันธ์และไม่ช่วยในการอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประมาณร้อยละ 72.5 ($R^2 = .725$) ดูตาราง 4.20

ตารางที่ 4.20 สรุปตัวแปรอิสระที่อธิบายและพยากรณ์ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ Multiple Regression

ปัจจัย	B	Beta	t	p
ความรู้ความเข้าใจ	.162	.272	3.616	.000
ภาวะผู้นำ	.169	.186	3.245	.001
ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม	-3.964E-02	-.063	-.650	.516
การแลกเปลี่ยนประสบการณ์	.228	.358	4.360	.000
การประสานงาน	.128	.152	2.031	.043
การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	5.847E-02	.068	.922	.358

$R^2 = .725$

4.4 ผลการสนทนากลุ่มของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกร และเกษตรกรที่เกี่ยวข้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและได้ใช้คำถามปลายเปิดในแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคำตอบที่ได้รับสามารถสรุปได้ดังนี้

นายบุญชัย ทองวิเศษสุข กล่าวว่าการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ นิคมเศรษฐกิจพอเพียงตำบลนิคมกระเสียว มีปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องดังนี้ โดยการแลกเปลี่ยนที่เกิดจาก เจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมในกิจกรรมต่างๆ ที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยมีการ นัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจอยู่บ่อยครั้ง ที่สังเกตประชาชนจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ อย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะโทรทัศน์ การประสานงานของส่วนราชการต่างๆ ก็มีความสอดคล้องกันมีความ ต่อเนื่องและตัวเจ้าหน้าที่เองก็มีความสนิทคุ้นเคยกันจึงทำให้การประสานงานเป็นไปโดยราบรื่น การ ประสานงานกับผู้นำชุมชนและเกษตรกรเองก็เป็นไปโดยราบรื่นเช่นกันเพราะเกษตรกรเองให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการด้านผู้นำของชุมชนได้ให้ความสนใจในการประสานงานและ ประชาสัมพันธ์งานต่างๆ ไปสู่เกษตรกร มีการเอาใจใส่ดูแลอย่างต่อเนื่อง และจะเกิดไม่ได้ถ้าไม่มีผู้นำ ชุมชนที่ไม่ให้ความสนใจเอาใจใส่ในการดำเนินโครงการต่างๆ ความร่วมมือเกิดจากภาวะผู้นำเป็น ผลกระทบโดยตรงซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ในระหว่างดำเนินงาน ในส่วนของภาครัฐ คิดว่ายังให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่องซึ่งอาจจะเป็นนโยบายในระดับกระทรวง ที่กำหนดเป้าหมาย โครงการหรืองบประมาณมาไม่เพียงพอทำให้หน่วยงานต่างๆ เกิดความชะงักงันในการดำเนินงาน ใน ความเห็นคิดว่าการพัฒนาต้องยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่ เกษตรกรเพื่อให้พร้อมที่จะนำไปปฏิบัติก็ทั้งจะต้องมีการต่อยอดการพัฒนาต่อไป

นางสาวสุกัญญา จันนุ้ย กล่าวว่าความรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเกษตรกรโดยเกษตรกรต้องมีความ เข้าใจเสียก่อน เจ้าหน้าที่เองก็เช่นกันต้องมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดจึงจะสามารถถ่ายทอด ไปสู่เกษตรกรได้ การนำไปปฏิบัติก็มีความสำคัญเช่นกันเพราะหากรับรู้แต่ไม่นำไปปฏิบัติก็จะไม่ เกิดผลขึ้นจึงต้องกระตุ้นให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการสร้าง เครือข่ายเป็นสิ่งจำเป็นเจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้ชักจูงให้เกษตรกรเกิดความสนใจเกิดความกล้าที่จะ เปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต การประสานงานมองว่าต่างคนต่างทำเลยทำให้เกษตรกรเบื่อหน่าย หน่วยงาน ควรบูรณาการร่วมกันให้มากขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีไม่เกิดความซ้ำซ้อนสิ้นเปลือง งบประมาณ ผู้นำชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะทำให้เกษตรกรเกิดความสนใจและดำเนินการตาม ผู้นำเป็นผู้ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดความสำเร็จและสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในกลุ่มต่างๆ ซึ่งบางคนก็ ไม่ค่อยจะมีเวลาให้ความร่วมมือต้องอาศัยความพยายามของผู้นำและเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปทำความเข้าใจ ในส่วนของภาครัฐแต่ละหน่วยงานอยากทำให้เกิดผลงานเลยไปบังคับให้เกษตรกรรับ โครงการ ต่างๆ แต่ควรปรับเป็นการเข้าไปกระตุ้นให้คิดรวมกลุ่มกันแล้วเสนอความต้องการเข้ามาเพื่อสนับสนุน ซึ่งจะเกิดประโยชน์มากกว่า

นายบุญเลิศ วิเชียรรัตน์ กล่าวว่าการให้ความรู้แก่เกษตรกรได้รับความร่วมมือดีโดยมี การสอนเรื่องความพอเพียงในกลุ่มของเกษตรกรและศูนย์เรียนรู้ให้เป็นตัวอย่าง มีการนำเรื่องพลังงาน

ทดแทนเข้ามาเสริมเพื่อให้กลุ่มมีพืชตัวใหม่ที่จะสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ส่วนใหญ่ผู้นำเป็นผู้นัดหมายให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมโครงการต่างๆ เกษตรกรจะไม่ค่อยเห็นความสำคัญเพราะถือว่าเป็นวิถีชีวิตประจำวันอยู่แล้วการเอื้ออาทรต่อกันและการพึ่งตนเองก็พบเห็นอยู่ มีการเข้าไปแนะนำให้มีการปลูกผักสวนครัว และพาเกษตรกรไปดูตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ เช่นแปลงเรียนรู้ในวิทยาลัยเกษตร ผู้นำชุมชนจะทำไว้ที่บ้านตนเองเป็นตัวอย่าง ส่วนการไปดูงานไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ไม่ได้เรียนรู้อย่างจริงจัง ซึ่งในพื้นที่มีอยู่แล้ว การประสานงานของเจ้าหน้าที่ทำเพียงหน่วยงานเดียวเวลาประสานกับเกษตรกรไม่มีปัญหาเรื่องความร่วมมือ การสนับสนุนของภาครัฐน้อยไปควรเน้นไปสู่ชุมชนให้มาก เน้นความรู้ความประหยัดการลดรายจ่ายการปลูกเพื่อบริโภคเองไม่ต้องไปซื้อจากภายนอก

นายลำจวน สารรักษา นายจำเริญ กาพภักดี นายบุญส่ง บุญยังมี นางสมหมาย สุวรรณศิริ นายสรศักดิ์ มั่งคุด นางสมทรง พานสกุล และนางวิฑูร สารรักษา ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่เริ่มโครงการมีคนสนใจเพิ่มขึ้นเพราะเมื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทำให้เกิดความประหยัดในครอบครัว ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันหันกลับไปสู่การทำเกษตรแบบอินทรีย์ มีการออมเพิ่มขึ้นในชุมชน เริ่มไม่ฟุ่มเฟือยกับการใช้จ่าย การพบปะแลกเปลี่ยนจะดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนน้อยที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ มีการปลูกข้าวไว้กิน ปลูกผัก ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เลี้ยงปลาเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน การพบปะแลกเปลี่ยนในชุมชนเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละสองครั้งขึ้นไป เช่นมีการประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การประชุมของหมู่บ้าน การประชุมกลุ่มออมทรัพย์ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ทำให้ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอีกทั้งเป็นการระดมทุนในชุมชน และปรึกษาหารือปัญหาต่างๆ ผู้นำของชุมชนมีส่วนช่วยในการสนับสนุนในทุกๆ ด้านของการพัฒนาชุมชน อีกทั้งเป็นผู้ผลักดันให้เกิดความร่วมมือของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ สำหรับส่วนราชการที่เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมโครงการต่างๆ ในชุมชนนับว่าได้ให้ความสำคัญกับชุมชนอย่างมากซึ่งบางครั้งอาจจะมีผลพลาดบ้าง เช่นการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ไม่ทันตามความต้องการและฤดูกาลเพาะปลูก และควรคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนหรือภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้วย การสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นที่มาของการพัฒนาครอบครัวตนเองและชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม การแลกเปลี่ยนจะเป็นจุดที่ทำให้ทุกคนในชุมชนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยถึงแนวความคิดประสบการณ์จากที่ได้เรียนรู้จากที่ต่างๆ ไปสู่ผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวกันดำเนินงาน การประสานงานในชุมชนเกิดในลักษณะปากต่อปากคือมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันทำให้สามารถติดต่อกันได้สะดวกรวดเร็ว เกษตรกรมองว่าหน่วยงานที่เข้ามามีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือพัฒนาชุมชนเมื่อมีการร้องขอก็ให้

รับการตอบสนองดีขึ้นกว่าเดิม แต่ก็มีระเบียบบางอย่างที่ยังยากทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อ และเห็นว่าควรขยายโครงการไปสู่ชุมชนอื่นๆ บ้างเพื่อให้เขาอยู่ดีมีสุขเช่นกัน

สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน กล่าวว่า การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสำคัญด้วยกันหลายด้าน โดยให้ความเห็นว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่างก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้นต้องสอดคล้องกันและมีการบูรณาการกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานจึงจะบรรลุเป้าหมายได้ การที่คนในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ โดยที่มีต้นทุนการประกอบอาชีพที่ลดลงเป็นผลมาจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างจริงจังและจะส่งผลให้ทุกคนมีความสุขเพิ่มขึ้น

ผู้นำชุมชน กล่าวว่า การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสำคัญด้วยกันหลายด้านเช่นกัน แต่การนำไปสู่ความสำเร็จนอกจากมีความรู้ความเข้าใจแล้วยังต้องสามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นได้อีกด้วยเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการขยายผลไปสู่ผู้อื่น อีกทั้งผู้นำมีส่วนอย่างมากในการผลักดันให้เกิดความสำเร็จเพราะเป็นหัวหน้าชุมชนต้องทำให้เป็นแบบอย่าง ความสุขของคนในชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชนนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างต่อเนื่องนั่นเอง

ผู้นำเกษตรกร และเกษตรกร กล่าวว่า การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสำคัญด้วยกันหลายด้านเช่นกัน แต่การนำไปสู่ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของบุคคลนั้นๆ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง กระบวนการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนเป็นสิ่งที่สำคัญคนในชุมชนจะต้องช่วยเหลือกันอย่างจริงจังพร้อมใจกันที่จะนำไปปฏิบัติ จะต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาสู่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แต่เมื่อเริ่มดำเนินการได้แล้วก็จะสามารถดำเนินการต่อไปได้เพราะเป็นแนวทางที่ช่วยให้อยู่ดีมีสุขอยู่อย่างแท้จริงสามารถนำความสุขกลับมาสู่ครอบครัวและชุมชนได้จริง

4.5 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

เกษตรกรได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ที่สนใจหรือกลุ่มเป้าหมายก่อนเพื่อเป็นพื้นฐานที่จะได้ดำเนินการประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องและภาครัฐควรมีความต่อเนื่องในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยยึดความต้องการและภูมิปัญญาของชุมชนเป็นแกนในการพัฒนาและในระยะ

ชาวก็ควรเป็นผู้กำกับตรวจสอบและแนะนำให้อยู่ในแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน การกลับไปใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นจะทำให้ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว อีกทั้งการกลับไปสู่วิถีธรรมชาติจะทำให้สุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้นด้วย

เจ้าหน้าที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าการสนับสนุนและการทำงานของภาครัฐจะต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและให้ความสำคัญกับความต้องการและภูมิปัญญาของชุมชน โดยการเข้าไปดำเนินการต่างๆ จะต้องมีการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ หรือการบูรณาการการทำงานเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ อีกทั้งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความรู้อย่างแท้จริงในเรื่องที่จะปฏิบัติให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ก่อน โดยเฉพาะเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพราะมีเช่นนั้นแล้วเจ้าหน้าที่เองก็ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ที่แท้จริงไปสู่ผู้อื่นได้

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง (Sample Survey) และการสนทนากลุ่มย่อย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่น่าจะมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ภาวการณ์ตามลำดับ จนถึงไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่เข้าร่วมในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ซึ่งประชากร 601 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน โดยปรับเป็น 250 คน การสุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างตามโอกาสหรือความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าหรือการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างที่ตรงกับเงื่อนไขจนกระทั่งครบจำนวนที่กำหนดไว้

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกรและเกษตรกรที่เข้าร่วมในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้น 10 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 8 ตัวแปร คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร การประสานงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1.1 การศึกษาปัจจัยต่างๆ และระดับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ปัจจัยส่วนบุคคล ตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 64.4 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 38.4 มีการศึกษาระดับประถม ร้อยละ 78.8 สมรสแล้ว ร้อยละ 76.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-7 คน ร้อยละ 60.4 จำนวนแรงงานในครอบครัว 1-2 คน ร้อยละ 53.6 รายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 15,000-100,000 บาท ร้อยละ 68.0 รายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่อครอบครัว 10,001-50,000 บาท ร้อยละ 43.6 มีหนี้สิน ร้อยละ 80.4 แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่เป็น ธกส./ธนาคาร ร้อยละ 48.5 ไม่มีเงินออม ร้อยละ 63.6 ปลูกอ้อย ร้อยละ 38.3 เลี้ยงไก่ ร้อยละ 47.2 ไม่ได้เลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 95.6 ปลูกผักสวนครัว ร้อยละ 86.0

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้มีความเห็นว่าการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมพออยู่พอกิน ร้อยละ 38.0 ความพอประมาณ มีความเห็นว่าการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้ ร้อยละ 37.0 ความมีเหตุมีผลมีความเห็นว่าการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร้อยละ 36.2 การมีภูมิคุ้มกัน มีความเห็นว่าการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ร้อยละ 40.2 การมีความรู้ มีความเห็นว่าการคิดอย่างรอบคอบก่อนทำงาน ร้อยละ 37.0 การมีคุณธรรม มีความเห็นว่าการมีความอดทนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน ร้อยละ 45.7 การนำไปใช้แล้วจะเกิดประโยชน์อะไร มีความเห็นว่าการครอบครัวมีความสุข ร้อยละ 27.2

ภาวะผู้นำความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อผู้นำชุมชนที่ให้ความสนใจความเป็นอยู่ ร้อยละ 51.2 ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ร้อยละ 58.0 ความก้าวหน้าของชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชน ร้อยละ 60.8 ควรมีการควบคุมติดตามการทำงานของผู้นำชุมชน ร้อยละ 65.2 ผู้นำชุมชนยอมรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น ร้อยละ 56.0

ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมในแปลงเรียนรู้/ศูนย์เรียนรู้ มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 34.8 เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมกลุ่มมีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 57.2 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจ มีส่วนร่วมนานๆ ครั้ง ร้อยละ 39.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการประชุมกลุ่ม มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 48.8 มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานนิคมฯ มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 34.0

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมของหมู่บ้านทุกครั้ง ร้อยละ 58.0 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ่อยครั้ง ร้อยละ 36.8 ได้แสดงความคิดเห็นในการประชุมต่างๆ บ่อยครั้ง ร้อยละ 51.2 เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน

บ่อยครั้งและนานๆ ครั้งเท่ากัน ร้อยละ 33.6 เคยพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงกับผู้อื่น บ่อยครั้ง ร้อยละ 51.2

การประสานงาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อเจ้าหน้าที่ให้การดูแลอำนวยความสะดวกในการให้บริการ มากที่สุด ร้อยละ 51.6 เจ้าหน้าที่ที่มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 64.4 เคยได้รับบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาก ร้อยละ 55.6 หน่วยงานที่เข้ามาให้บริการมีการประสานงานกัน มาก ร้อยละ 58.4 มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้นำชุมชน มาก ร้อยละ 51.6

การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตหรือความช่วยเหลือจากภาครัฐ มากที่สุด ร้อยละ 41.6 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือมาก ร้อยละ 51.6 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาก ร้อยละ 63.6 เจ้าหน้าที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการมาก ร้อยละ 63.6 การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีการผลักดันของภาครัฐ มาก ร้อยละ 58.4

ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ มากที่สุด ร้อยละ 44.4 ครอบครัวมีเงินออมเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ มาก ร้อยละ 62.4 ครอบครัวมีหนี้สินลดลงหลังจากเข้าร่วมโครงการ มาก ร้อยละ 52.8 ครอบครัวมีความสุขมากขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ มาก ร้อยละ 64.0 เพื่อนบ้านมีความสุขเพิ่มมากขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ มาก ร้อยละ 69.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มาก ร้อยละ 60.4

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะมีผลทำให้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติ โดยเห็นว่าการมีความอดทนและแบ่งปันเพื่อนบ้านมีความสำคัญเป็นลำดับแรก 2) ภาวะผู้นำ ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีการควบคุมติดตามการทำงานของผู้นำชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมกลุ่ม โดยการเข้าร่วมประชุมจะมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพราะทำให้ได้รับรู้ข้อมูลต่างๆ และได้เรียนรู้ร่วมกัน 4) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมของหมู่บ้าน โดยการเข้าร่วมประชุมจะมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพราะทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ต่างๆ ของสมาชิก

นำไปสู่กระบวนการพัฒนาเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน เกิดพลังที่ขับเคลื่อนการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ความสำเร็จ 5) การประสานงาน ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่ได้รับการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้สึกเป็นกันเองและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่ เคยได้รับการสนับสนุนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการของกลุ่มตัวอย่าง เพราะการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐช่วยให้กระบวนการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากภาครัฐมีปัจจัยและความพร้อมต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 7) ระดับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมองว่าเพื่อนบ้านมีความสุขเพิ่มมากขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพราะในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเองก็มีความสุขเพิ่มมากขึ้นด้วย เพราะความตั้งใจและพร้อมใจกันของคนในชุมชนที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

5.1.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

จากการทดสอบด้วยความแตกต่างของร้อยละ และ X^2 -test พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร การประสานงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวัดด้วยสถิติที่วัดความแรงของความสัมพันธ์ด้วย G พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร การประสานงาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยมีค่าความแรงของความสัมพันธ์คือ .88 .87 .84 .77 .76 .72 ตามลำดับ

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร การประสานงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายผลดังต่อไปนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่กระบวนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะหากมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแล้วการนำไปปฏิบัติก็จะมีแนวทางที่ชัดเจน

2) ภาวะผู้นำ มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือผู้นำจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อคนในชุมชนในด้านความคิดและการปฏิบัติ หากผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถและให้ความสนใจที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ก็จะเป็นตัวอย่างและส่งผลให้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดความสำเร็จได้

3) ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน จะทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

4) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกรมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกรจะช่วยทำให้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดการขยายผลไปสู่ผู้อื่นและเป็นกระบวนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

5) การประสานงานมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือต้องเกิดการประสานเชื่อมโยงกันระหว่างภาครัฐกับผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนกับเกษตรกร เกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกัน และเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร หากการประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายและสามารถสื่อสารกันได้อย่างถูกต้องย่อมจะทำให้เกิดความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือภาครัฐเป็นองค์กรที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชุมชนต่างๆ การผลักดันและการสนับสนุนจากภาครัฐจะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนและภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินตามลำดับความสำคัญ

ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ในการอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 ตัวแปรที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 นั่นคือเมื่อวัดจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุ (β) ซึ่งพยากรณ์ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดีที่สุดและมีผลในทางบวกต่อความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำ การประสานงาน เรียงตามลำดับความสำคัญ ความ

ร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่สัมพันธ์และไม่ช่วยในการอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประมาณร้อยละ 72.5 ($R^2 = .725$)

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัว ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร การประสานงาน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้ร้อยละ 72.5 โดยตัวแปรที่พยากรณ์ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีที่สุดคือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำ และการประสานงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากตัวแปรดังกล่าว หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับตัวแปรเหล่านี้ ซึ่งจากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีภาวะผู้นำ และการประสานงานที่ดี สิ่งเหล่านี้จะทำให้ความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น ไปด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณี ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ 3 ประการ คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.2.1.1 ภาครัฐควรมีความต่อเนื่องในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยยึดความต้องการและภูมิปัญญาของชุมชนเป็นแกนในการพัฒนาและในระยะยาวก็ต้องเป็นผู้กำกับตรวจสอบและแนะนำให้อยู่ในแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โดยกำหนดโครงการและความช่วยเหลือที่ชัดเจน

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

5.2.2.1 ควรสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ที่สนใจหรือกลุ่มเป้าหมายก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะได้ดำเนินการประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง โดยการจัดฝึกอบรมและเรียนรู้จากผู้ประสบความสำเร็จ

5.2.2.2 การสนับสนุนและการทำงานของภาครัฐจะต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง จะต้องมีการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ต้องมีการบูรณาการการทำงานเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยจัดรับฟังข้อมูลจากประชาชน ก่อนที่จะดำเนินโครงการ

5.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม

ควรนำปัจจัยที่ผู้วิจัยศึกษาไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดอื่น ในภาคต่างๆ หรือในพื้นที่โครงการที่หน่วยงานอื่นดำเนินการอยู่เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยเหล่านั้นว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

บรรณานุกรม

- ข้าพบุรุษ ขาวตรา. เกษตรกร. 2552 (28 มีนาคม). การสัมภาษณ์.
- คณะนักวิจัยโครงการสร้างนักวิจัย(ต้นกล้าวิจัย) รุ่นที่1 . 2551. รูปแบบการพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2550. ครั้งที่5. ประมวลคำในพระบรมราชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช2493-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2550. ครั้งที่3. กรณีศึกษาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชัยวัฒน์ หน่อรัตน์, จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, และพระมหาจตุรญโรจน์ กวีโส บรรณาธิการ. 2545. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมผลจากการเสวนาสหสาขาวิชาการระหว่างสถาบันแห่งชาติ ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โครงการสหสาขาวิชาการระหว่างสถาบันแห่งชาติ.
- ชาย กิตติคุณาภรณ์. 2540. คู่มือการวิเคราะห์ความเป็นไปได้โครงการ: กรณีศึกษาโครงการลงทุนเอกชนและโครงการอสังหาริมทรัพย์. ปทุมธานี: เอฟ พี เอ็ม คอนซัลแตนท์.
- ทิพวัลย์ สีจันทร์. 2546. พลวัตการเกษตรและเศรษฐกิจชุมชนภาคกลาง กรณีศึกษา: ต.ทุ่งลูกนก อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจิตรศิลป์.
- ทศนา แจมมณีและคณะ. 2542. กระบวนการเรียนรู้: ความหมายแนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2544. มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง: ความหมายและความสำคัญ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- นฤมล นิราทรม, อรศรี งามวิทยาพงศ์, ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์. 2550. เศรษฐกิจนอกภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- บันฑิต อ่อนคำ. 2544. **มิติทางด้านวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ประชุม รอดประเสริฐ. 2537. **การบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ จำกัด .
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. **ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์.
- ประยูร สุวรรณโกตา. 2536. **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม พัฒนาชุมชน**. (4 พฤศจิกายน 2536): อัดสำเนา
- ประเวศ วะสี. 2541. **ยุทธศาสตร์ชาติ: เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. 2549. **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พจน์ กงมาก. 2550. **ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรมของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พุทธรินทร์ สุขพรวรกุล. 2549. **จากภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ปฏิบัติการพึ่งตนเอง**. นนทบุรี: เคล็ดไทย.
- ภมรรัตน์ สุธรรม. 2545. **พลวัตรชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตก**. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- ยุวัฒน์ วุฒิมณี. 2526. **การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. 2551. **ถอดรหัสเศรษฐศาสตร์เพื่อเข้าใจเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วิมล วงษ์แสงจันทร์. เกษตรกร. 2552 (28 มีนาคม). การสัมภาษณ์
- วิมลลักษณ์ ชูชาติ. 2540. **การนำรูปแบบของกระบวนการการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิพร ปาณิกบุตร. 2544. **ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชาย สมานตระกูล. เกษตรกร. 2552 (28 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.

สมพงษ์ หอมนวล. เกษตรกร. 2552 (15 มีนาคม). การสัมภาษณ์.

สมพร เทพสิทธิ์า. 2549. ดวงประทีปจากพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อถวาย
**ราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในมหามงคลสมัยทรงครองสิริราช
 สมบัติครบ 60 ปี.** กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

สมวงศ์ วงศ์ออนแสง. 2526. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องโครงการนิคมสร้างตนเอง.

กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2551. ขบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ประเทศไทย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. 2545. **โครงการพัฒนาการดำเนินการมีส่วนร่วม
 ร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ:
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. 2541. **เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ปรัชญาฐานะและอนาคตและ
 เศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองฉบับมหาดไทย: ประเทศยากจน ประชาชนมั่งคั่ง.**
 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2549. **พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
 พ.ศ.2518.** กรุงเทพฯ. มปท.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2550. **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเศรษฐกิจ
 พอเพียง.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุจิตรา บุญยรัตนพันธุ์. 2546. **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์.** กรุงเทพฯ: คณะรัฐ
 ประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุชิน มฤตพิทักษ์. เกษตรกร. 2552 (21 มีนาคม). การสัมภาษณ์

สุเมธ ตันติเวชกุล. 2549. **จิตวิทยากับคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.** มติชน.
 7 มีนาคม 2549 หน้า 13.

สุรพล จันทราปัดย์. 2550. **การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม.** กรุงเทพฯ: สถาบันการจัดการทรัพยากร
 นานาชาติ(IWMI) อัดสำเนา

สุวิทย์ เมษินทรีย์. 2549. **จุดเปลี่ยนประเทศไทยเศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์.**
 กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

เสน่ห์ จามริก. 2550. **เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

- เสรี พงศ์พิศ. 2552. **วิถีชีวิตพอเพียง**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. 2552. **วิถีชุมชนพอเพียง**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อภิชัย พันธเสน. 2549. **สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. มปป. **วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่างๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคมจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2540-2549)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชา ทิรัณย์. 2551. **ภูมิปัญญาตกกระแด่ ทางรอดในภาวะเศรษฐกิจถดถอย โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: ยูแพดอินเตอร์.
- อรรถ กักพล และ พงษ์ สิริโรต. 2546. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาตุล พลเสน. 2539. **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- เอก อนันต์. 2550. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Road to Sustainable Economy**. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพรินติ้ง.
- Arnstein, S.R. 1969 . A Ladder OF CITIZEN PARTICIPATION. **JOURNAL OF American Institute of Planners**. 35(July): 216-224.
- Cohen, J.m. and N.T. Uphoff. 1997. Participation's Place in Rural Development: Seeking clarity Through Specificity. **World Development**. 8 (January 1980)
- Webster's 1983. **Ninth New Collegiate Dictionary Principal**. Philippines Copyright 1991 by Meriam- Webster Inc
- White, R. 1994. Participatory Development Communication. In **Participatory Communication : Working for Change and Development**. S. A. White, K. S. Nair, & J. Ascroft (Eds.). New Delhi: Sage.

ภาคผนวก

เลขที่.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณี
ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้สำหรับงานวิจัยวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทในเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน: ศึกษากรณีตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลในการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ต่างๆต่อไป ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความหรือเติมคำลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

1.เพศ

☐ (1) ชาย

☐ (2) หญิง

2.อายุ ปี

3.ระดับการศึกษาที่สำเร็จ

☐ (1) ประถมศึกษา

☐ (2) มัธยมศึกษา หรือ ปวช.

☐ (3) อนุปริญญา หรือ ปวส.

☐ (4)ปริญญาตรี

☐ (5) สูงกว่าปริญญาตรี

☐ (6) อื่นๆ.....

4.สถานภาพสมรส

☐ (1) โสด

☐ (2) สมรส

☐ (3) หม้าย

☐ (4) หย่าร้าง / แยกกันอยู่

5.จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

6.จำนวนแรงงานในครอบครัว.....คน

7.รายได้ต่อเดือนของครอบครัว..... บาท/เดือน รวม.....บาท/ปี

8.รายจ่ายต่อเดือนของครอบครัว.....บาท/เดือน รวม.....บาท/ปี

9.ภาวะหนี้สิน

☐ (1) ไม่มี

☐ (2) มีประมาณ.....บาท

แหล่งเงินกู้ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

☐ (1) ธกส./ธนาคาร

☐ (2) ส.ป.ก.

☐ (3) สหกรณ์

☐ (4) นอกกระบบ/อื่นๆ

โปรดพลิกหน้าต่อไป

10. ในครอบครัวท่านมีเงินออมหรือไม่

- ☐ (1) ไม่มี ☐ (2) มีรวมประมาณ.....บาท

11. พืชที่ปลูก (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ☐ (1) ข้าว ☐ (2) มันสำปะหลัง ☐ (3) อ้อย
☐ (4) ข้าวโพด ☐ (5) อื่นๆ..... ☐ (6) ไม่ได้ปลูก

12. สัตว์ที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ☐ (1) กระบือ ☐ (2) โค ☐ (3) แพะ
☐ (4) แกะ ☐ (5) สุกร ☐ (6) ไก่
☐ (7) เป็ด ☐ (8) อื่นๆ..... ☐ (9) ไม่ได้เลี้ยง

13. สัตว์น้ำที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ☐ (1) ปลา ☐ (2) กบ
☐ (3) อื่นๆ..... ☐ (4) ไม่ได้เลี้ยง

14. ครอบครัวท่านปลูกพืชผักสวนครัวหรือไม่

- ☐ (1) ปลูก ☐ (2) ไม่ได้ปลูก

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความและเติมคำลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1. ความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของท่านหมายถึง? A

- ☐ การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมพออยู่พอกิน
☐ การประกอบอาชีพอย่างพอเหมาะพอดี
☐ การเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายและเก็บออม
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ความพอประมาณในทัศนะของท่านหมายถึง?

- ☐ การมีความพอดีต่อความจำเป็นในครอบครัว
☐ การใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้
☐ การลงทุนตามความพร้อมของตนเอง
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

โปรดพลิกหน้าต่อไป

3. ความมีเหตุผลในทัศนะของท่านหมายถึง?

- ☐ การตัดสินใจโดยเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆ
- ☐ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ☐ การคิดถึงผลได้เสียก่อนลงทุน
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. การมีภูมิคุ้มกันในทัศนะของท่านหมายถึง?

- ☐ การเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลง
- ☐ การรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ
- ☐ การสร้างความเข้มแข็งในชุมชน
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. การมีความรู้ในทัศนะของท่านหมายถึง?

- ☐ การเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพที่ทำ
- ☐ การแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพ
- ☐ การคิดอย่างรอบคอบก่อนทำงาน
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. การมีคุณธรรมในทัศนะของท่านหมายถึง?

- ☐ การทำงานอย่างขยันขันแข็ง
- ☐ การมีความจริงใจซื่อสัตย์
- ☐ การมีความอดทนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. ในทัศนะของท่านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อนำไปใช้แล้วจะเกิดอะไรบ้าง?

- ☐ ครอบครัวมีความสุข
- ☐ ประเทศมีเศรษฐกิจที่มั่นคง
- ☐ ไม่มีปัญหาสังคม
- ☐ สิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์
- ☐ คนไทยมีความสุขมากขึ้น
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

โปรดพลิกหน้าต่อไป

8. ท่านเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าหมายถึงอะไร?

.....

.....

9. ท่านได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างไรบ้าง?

.....

.....

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความและเติมค่าลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

3.1 ความสำคัญของปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน B

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความสำคัญ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				
2. ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม				
3. การนำไปปฏิบัติ				
4. การเผยแพร่				
5. การกล่อมเกลாதองสังคม				
6. ภาวะผู้นำ				
7. การประสานงาน				
8. งบประมาณ				
9. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร				
10. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ				

โปรดพลิกหน้าต่อไป

3.2 ช่องทางที่สร้างความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง C

แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	ความถี่ของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์				
2. หอกระจายข่าวการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน				
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชน				
4. สมาชิกในครอบครัว/เพื่อนบ้าน				
5. ครู/โรงเรียน				

3.3 ภาวะผู้นำ D

ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนและผู้นำเกษตรกร	ระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ในความเห็นของท่านผู้นำชุมชนให้ความสนใจความ เป็นอยู่ของท่าน				
2. ในความเห็นของท่านผู้นำชุมชนควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ				
3. ในความเห็นของท่านความก้าวหน้าของชุมชนขึ้นอยู่กับ ผู้นำชุมชน				
4. ในความเห็นของท่าน ควรมีการควบคุมติดตามการ ทำงานของผู้นำชุมชน				
5. ผู้นำชุมชนของท่านยอมรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น				

โปรดพลิกหน้าต่อไป

3.4 ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม E

ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
1. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในแปลงเรียนรู้/ศูนย์เรียนรู้				
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมกลุ่ม				
3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน				
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการประชุมกลุ่ม				
5. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานนิคมฯ				

3.5 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร F

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร	ระดับการแลกเปลี่ยน			
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
1. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมของหมู่บ้าน				
2. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน				
3. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในการประชุมต่างๆ				
4. ท่านได้เข้าร่วมในการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน				
5. ท่านเคยพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงกับผู้อื่น				

โปรดพลิกหน้าต่อไป

3.6 การประสานงาน G

การประสานงานและการให้บริการของเจ้าหน้าที่	ระดับความคิดเห็นต่อการประสานงาน			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. เจ้าหน้าที่ให้การดูแลอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ท่าน				
2. เจ้าหน้าที่มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ				
3. ท่านเคยได้รับการบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				
4. ในความเห็นของท่านหน่วยงานที่เข้ามาให้บริการมีการประสานงานกัน				
5. ในความเห็นของท่านมีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้นำชุมชน				

3.7 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ H

การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเคยได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตหรือความช่วยเหลือจากภาครัฐ				
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือท่าน				
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง				
4. ในความเห็นของท่านเจ้าหน้าที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการ				
5. การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีการผลักดันของภาครัฐ				

โปรดพลิกหน้าต่อไป

3.8 ความสำเร็จในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงฯ I

ความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการประยุกต์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงฯ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ครอบครัวของท่านมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ				
2. ครอบครัวของท่านมีเงินออมที่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ				
3. ครอบครัวของท่านมีหนี้สินลดลงหลังจากเข้าร่วมโครงการ				
4. ครอบครัวของท่านมีความสุขมากขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้				
5. ในความเห็นของท่านเพื่อนบ้านมีความสุขเพิ่มขึ้นหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้				
6. ในความเห็นของท่านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ชุมชนของท่านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น				

1. ในการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในเขตปฏิรูปที่ดิน มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง?

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีอะไรบ้าง?

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์(สัมภาษณ์กลุ่มย่อย)

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อ.....
2. อายุ.....
3. การศึกษา.....
4. สถานะภาพ.....
5. อาชีพ.....

คำถาม

1. ท่านเคยได้รับฟังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากที่ใดและมีหลักการอย่างไรบ้าง?
2. ท่านเคยได้เข้าร่วมกิจกรรมของนิคม/ชุมชนที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง?
3. ท่านได้ประกอบกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง?
4. ท่านได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ผู้อื่นหรือไม่อย่างไร?
5. ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทหรือมีส่วนในการส่งเสริมสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่อย่างไร?
6. ท่านติดต่อกับหน่วยงานราชการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ และมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการประสานงานขอความช่วยเหลือต่างๆ?
7. ท่านคิดว่าบุคคลที่เข้ามาสนับสนุนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสมและสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างไร?
8. ท่านคิดว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่จะทำให้การดำเนินงานประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จอีกบ้าง?

ข้อมูลผู้เข้าร่วมสัมมนากลุ่มย่อย

1. นายบุญชัย ทองวิเศษสูง นิติกร ชำนาญการพิเศษ ส.ป.ก.สุพรรณบุรี
2. นางสาวสุกัญญา จั่นนุ้ย นักวิชาการปฏิบัติการปฐมนิเทศน์ ปฏิบัติการ ส.ป.ก.สุพรรณบุรี
3. นายบุญเลิศ วิเชียรณรัตน์ เกษตรอำเภอด่านช้าง
4. นายลำจวน สารรักษา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ต.นิคมกระเสียว
5. นายจำเริญ กาฬภักดี สมาชิก อบต.นิคมกระเสียว หมู่ที่ 2
6. นายบุญส่ง บุญยังมี ปราชญ์เกษตร ต.นิคมกระเสียว
7. นางสมหมาย สุวรรณศิริ กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอุตสาหกรรมครบวงจร
ต.นิคมกระเสียว
8. นายสรศักดิ์ มังคุด เกษตรกร
9. นางสมทรง พานสกุล เกษตรกร
10. นางวิฑูร สารรักษา เกษตรกร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล

นายภูมิปัญญา เกิดศรี

ประวัติการศึกษา

รัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2545
บริหารธุรกิจบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1)
มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2546

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.2545-2547
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ผังเมือง
สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดอุทัยธานี
พ.ศ.2547-ปัจจุบัน
นักวิชาการปฏิรูปที่ดิน ปฏิบัติการ
สำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์